

Õpetajate Leht

ILMUB 1930. AASTA SEPTEMBRIST

NR 29

Reede,
16. august 2002

5 krooni



"Ka vana juurdeehitise võinuks lammutada ja hoopis uue kooli ehitada, aga uue jaoks ei oleks keegi sõandanud raha anda. Renoveerimise sildi all saime pehkinud nõobile juurde õmmelda igati ajakohase ja moodsa pintsaku, mis nüüd Nõmme lapsevanemaid magnetina tõmbab," räägib Nõmme Põhikooli direktor Karli Klaas värvilõhnalise koolimaja ees.

RAIVO JUURAKU foto

Pehkinud nõobid said uhked kuued

ÜLO TIKK

ÕPL

Tallinna Nõmme ja Võrumaa Kääpa põhikooli õpilased on esimesel koolipäeval kindlasti kimbatuses oma klassituba otsides, sest endisest koolihoonest on jäänud vaid mälestus. Nii kapitaalselt renoveeritud kooli ei avata igal aastal. Mõlemad hooned said ka uhked juurdeehitised.

Tallinna haridusameti andmetel vastab pealinna paarisajast haridusasutusest tervisekaitse-õuetele vähem kui kümnendik. Tegemist pole üksnes euronõuetele viitamisega, vaid elementaarsete vajadustega.

Tasa ja targu

"Meie 1920. aastatel ehitatud saksa algkoolihoone oli juba nii amortiseerunud, et tervisekaitse oleks selle niikuinii varsti sulgenud. Seni olime elanud lubaduste najal, et kohe-kohe algab kapitaalremont. Ka uuemas, 1962. aastal valminud juurdeehitises polnud asi parem, puudus ventilatsioon. Jalutusruum oli kasutusel ka saalina. Kui seal pidusid peeti, jooksis vesi mööda seinu alla," meenutab Nõmme Põhikooli direktor Karli Klaas.

"Tänase uhke koolimaja eest peame tänulikud olema lapsevanematele, eriti kooli hoolekogule, kes linnavalitsuses lobitööd tegid. Mullu oli renoveerimisjärjekorras kolm kooli: Tallinna 21. Kool, Pirita Majandusgümnaasium ja meie. Kahe esimese ümber tõusis kära taevani, meie ajasime asju tasa ja targu. Kui hoolekogu esimehe Marko Kibuspuuga abilinnapea Liisa Pakosta jutule läksime, oli meie kooli juurdeehitusprojekt ja renoveerimiskava juba kõige alumisse lauasahklisse pandud. Marko Kibuspuu pani oma Toompea riigiametniku sõna maksma – kinnitas, et lastevanemate arvates on Nõmmel väärt kool, mida ei või lasta välja surra," meenutab Klaas.

Uus koolihoone tõmbab magnetina ligi. Juba juulikuus oli registreeritud 73 avaldust 1. klassi astumiseks. Tahtjaid oli kaks korda rohkem, ent vastu võetakse ainult oma koolipiirkonna lapsed. Hoone on projekteeritud kahele paralleelklassile, kokku 540 õpilasele.

Aktiivselt Remet renoveeris Nõmmel allesjäänud koolihoone klassiruumid, ehitas juurde normaalmõõtmetega võimla. Koolimajaga ühe katuse alla kolib ka seni Õie tänava kitsastes oludes viinud Nõmme raamatukogu. "Raamatukogust tõuseb tulu ka koo-

lile. Et lastes lugemishuvi tekitada, korraldasid meie emakeeleõpetajad seni ekskursioone Õie tänavale. Nüüd pruugib ainult esimesele korrusele minna," on Karli Klaas rahul.

Euronõuded täidetud

"Koolimaja on projekteeritud kõiki euronõudeid arvestades, on invaliidid ja kaldteed, WC-d saab kasutada ka ratastoolis," raporteerib Klaas. Söökla avarus õpetajate toa arvelt. Kodundusõpetajat rõõmustab kindlasti hästi sisustatud õppekõök. "Meil on oma õliküttel katlamaja keldris ja nüüdisaegne ventilatsioonagregaat katusel. Lülitame kütte sisse, millal tahame, ja ventilatsioon ei tõmba enam majast sooja välja, vaid puhub sooja värsket õhku hoopis sisse, kui vaja," rõõmustab Klaas. Puutöökojas on tolmuimejad ja prügikotid, kuhu puutolm, saepuru ja laastud imetakse. "Töökodade, võimla ja muusikaklassi ette toodi helikindlad ukSED välismaalt, selliseid pole veel üheski Eesti koolis.

Lammutatud koolihoone asemele rajatud majaosa esimesel korrusel moodustavad töökojad õppekeskuse, kus on eraldi tööpinkide ruum, puidu- ja metallitööklass. Nende vahel paikneb avarate klaasakendega õpetaja

tööruum, kus saab hea ülevaate igas ruumis toimuvast. "Meie tööõpetuse keskuses hakkavad käima kolme kooli õpilased. Meie poistele lisaks veel Kivimäe Põhikooli ja Nõmme Gümnaasiumi omad. Tööle hakkab kaks õpetajat. Ringitöö võib käia kas õhtupoolikuti või isegi laupäeval, sest keskusesse on hoovi poolt omaette sissepääs," räägib Karli Klaas.

Maja igas sopis on mitu ühekohalist WC-kabiini peegli ja valamuga. 1. klassidel on uue koolihoone teisel korrusel omaette kaks avarat klassituba, jalutusruum ja tualetid.

Kool olgu laste jaoks

"Kääpa kooli juurdeehitusest räägiti juba minu kooliajal. Aga see oli kolmkümmend aastat tagasi," ütleb Lasva vallavanem Jüri Nassar Võrumaalt. Seni pidid Kääpa kooli 160 õpilast ja 16 õpetajat jooksuma kolme maja vahet, sest 1939. aastal 6-klassiliseks algkooliks ehitatud põhihoone ei mahutanud kõiki lapsi.

"Kui ma üheksa aastat tagasi Kääpale tulín, õppis koolis 114 õpilast. Selle ajaga on kool kasvanud ja hooned kärisest igast õmblusest. Sõõmas pidid lapsed käima veel neljandas kohas küla keskel, ja seda iga ilmaga.

Vanale algkoolihoonele ehitatud juurdeehitises on nüüd kõõgiplakk ja korralik söökla. Juurde saime ka raamatukoguruumid, endist 2 x 3 meetri suurust toakest oli raske raamatukogu nimetada. Lisaks klassiruumidele saime koha arvutiklassile.

Nüüd pole enam häbi külalisi võõrustada. Kool osaleb mitmes europrojekti, seetõttu on meil partnerkoole nii Soomes kui ka Saksamaal, Eesti sõpruskoolidest rääkimata," tunneb direktor Enn Viitkin juurdeehitise üle rõõmu.

Ka Kääpa poisid-tüdrukud said igati ajakohased tööõpetuse kabinetid ja töökojad.

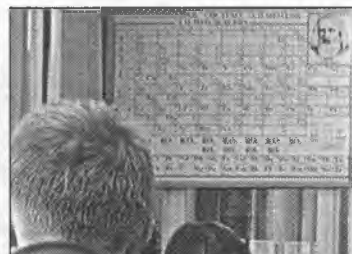
Jüri Nassari sõnul polnud kulunud 16 miljonit kogu summa, mida ehitist vajab. "Ainult üks kõõgi sisustus maksis 360 000 krooni, selline pisiasja nagu kooli kardinaid läksid maksma 37 000.

Et Kääpa kool pole ka tulevikus hääbuv kool, pidime volikogus otsustama, millist eluvaldkonda eelistada. Otsustasime haridust toetada. Minu põhimõte on ikka olnud, et kool olgu ennekõike laste jaoks. Nende õppetingimuste parandamiseks me selle otsuse tegimegi," ütleb Lasva vallavanem Jüri Nassar. Akadeemiline Raamatukogu

TÄNA LEHES



► **Haridus erivajadustega inimestele.**
Lk 3.



► **Kas ikka vanamoodi?**
Lk 6.



► **Maalilaagrid "stressis" vanainimestele.**
Lk 8.

NÄDALAKOMMENTAAR

LINDA JÄRVE



Pariisis peetakse õpetajatest lugu. Mitte ainult Prantsusmaa omadest, vaid kõigist kogu maailmas, kui neil on kaasas rahvusvaheline õppejõu kaart (ITIC-Teacher). Nad saavad muuseumidesse ja näitusetalidesse sisse tasuta. (Nagu, muide, ka ajakirjanikud rahvusvahelise pressikaardiga).

Nii talitab absoluutne enamik muuseumidest (välja arvatud mõni erakogu). Aga ka see vähemik teeb õpetaja jaoks sageli allahindluse. Sestap julgen õpetajatele soovitada, et nad võtaksid ette rahakogumise raske töö ja käiksid ära Pariisis – lennupiletitel on vahetevahel odavaid pakkumisi, öömaja ei pruugi olla kallis kohas, söögiga tuleb ehk need mõned päevad kokkuhoidlikum olla, kõiki meelelahutusi ei saa endale lubada. Aga see-eest on õpetajal võimalus ennast oma alal ja üldteadmistes sõna otseses mõttes koolitada. Tasuta on tema pärast Louvre'i ja Orsay varamud, Picasso muuseum, rohked kunsti- ja ajaloomuuseumid, mitmesugused erialased muuseumid, kirjanike mälestust jäädvustavad muuseumid jne – kokku ligi 70 väga põnevat kohta. Kui näiteks Louvre'i pilet maksab 7,5 eurot ja enamiku muuseumide sissepääsutasud kõiguvad 5–15 euro vahel, siis võib igaüks kokku arvestada, kui palju kroone ta saab tasuta muuseumides käies kokku hoida ja kui rikkaks saavad seejuures tema hing, vaim ja mõistus.

Tema pärast on maailma kultuurivaramud. Lisaks saab käia paljudes ajaloolistes hoonetes ja kirikutes, millest enamik on tasuta avatud mitte ainult õpetaja- või pressikaardi omanikele, vaid kõigile soovijatele.

Lõuna-Itaalia kogemusest tean, et seal oldi hinnasoodustuste ja tasuta külastustega tagasihoidlikumad. Soodustusi pakuvad küll riigimuuseumid, aga sealkandis on neid vähem kui erakogusid.

Pariisi reis oleks õpetajatele niisiis tohutu koolitus ja ka stiimul. Koolitusena kindlasti märksa olulisem kui näiteks linnaametnikele, kelle äpardunud sealkäigust praegu ajalehtedes palju on räägitud. (Ju olid nad üldse naiivsed, sest oma kolleegidega kohtumisteks oleks nende jaoks hoopis paremad töötaja jahedad päevad, mitte suvepuhkuse kuumus.) Sestap julgen soovitada Eesti äriteestele ühe võib-olla esialgu utoopilisena tunduva mõtte – viige õpetajad Pariisi! Ja laske neil seal käia muuseumides nii palju, kui nad iganes jaksavad. Paljudele neist tähendab see eluunustuse täitumist. Kindlasti annab kõigile õppeaastaks jõudu juurde. Teadmised kunstist, ajaloost ja paljust muust täienevad tohutult.

Üks väike näpunäide veel. Kes tahab Pariisi muuseumides ringi käia tingimata giidi ja grupiga, peab arvestama, et giidi eest tuleb maksta. Küll aga on paljudes muuseumides külastajatel võimalik (õpetajal jälle tasuta) saada nn kõrvagiid – mobiiltelefonisuurune seade, mis eksponaatidel näidatud numbril

kombinatsioonide valimisel põhjalikku teavet annab. Seda teenust saab tarbida paljudes keeltes, mõni neist sobib kindlasti.

Pariisi-sõidu soovitus kirja panema hakates helistasin mõnda Eesti muuseumi, et küsida, kas õpetaja pääseb nendesse tasuta. Enamik vastas, et õpetaja saab tasuta siis, kui tuleb koos õpilastega: õpilased maksavad õpilaspileti hinna, õpetaja kui grupijuht siseneb tasuta. Aga kui õpetaja tuleb üksinda, lihtsalt süvenema ja oma teadmisi täiendama?

Eesti Kunstimuuseum ja Eesti Vabaõhumuuseum: õpetajatele üksi soodustust ei ole, grupijuhina saavad tasuta. Tavaliselt on nii ka loodusmuuseumis, kus aga telefonile vastanu arvas, et kui ikka mõni loodusainete õpetaja tuleb üksi ja tahab muuseumisse tasuta pääseda, siis talle seda ehk ka võimaldatakse. Tervishoiumuuseumis arvati, et kui nende majas näidatavate teemadega haakuv õpetaja tuleb üksi ja pöördub kassasse sooviga muuseumis tasuta ringi vaadata, saab ta seda teha. Eesti Ajaloomuuseum on teinud allahindlust ITIC-kaardiga õpetajatele ja telefonitoru teises otsas arvati, et ajalooõpetajatele võiks nende muuseum üldse tasuta olla. Tallinna Linna muuseumist aga vastati mulle rõõmsalt: "See ettepanek, et õpetaja saaks muuseumisse tasuta ka üksi, ilma grupita, on väga tore mõte, millele me muuseumis lihtsalt pole veel tulnud." Asja lubati kohe omavahel arutada. Elame-näeme.

Teadusraamatukogud hindavad koostööd

ANU MÖTTUS



7. ja 8. augustil toimus Lahemaal Ojaäärse puhkekeskuses Rahvusraamatukogu korraldusel teadusraamatukogude suveseminar "Raamatukogude koostöö täna ja homme". See ajendas küsima asjaosalistelt, Rahvusraamatukogu tehnoloogia-direktorilt Mihkel Reialilt ja Akadeemilise Raamatukogu juhatajalt Anne Valmaselt, milliseid tahke teadusraamatukogude koostöös nemad praegu kõige olulisemaks peavad.

Mihkel Reiali sõnul on teadusraamatukogude koostöö väga erineval tasemel. "Mõnel alal on see väga hästi formaliseeritud ja organiseeritud: näiteks on üks koostöökatuse raamatukoguhoidjate ühing, mille all tegutseb terve hulk töörühmi. Need tegelevad ametinõuete, koolituse, aga ka kirjade standardiseerimise, ühiste kirjeldamisreeglite paika panemisega. Teine väga hästi formaliseeritud koostöö vorm on teadusraamatukogude mittetulundusühing ELNET Konsortium, milles osalemise kaudu peavad raamatukogud ülal meie ühist infosüsteemi. Peale selle on terve hulk töörühmi, ühisprojekte jne. Enamasti on ühistöö raamatukoguhoidjate vahel väga hea, aga samas tekitavad ühised projektid, eriti kui need on ressursimahukad, ka probleeme. Koostööpartnerid peaksid oma ressursid kokku panema, aga meil lihtsalt ei ole raha – seda jagatakse hoopis teisel tasandil: tavaliselt kas ministeeriumis, ülikoolis või koguni parlamendis. Riigiga parema koostöö saavutamise oli seminari üks eesmärgi."

Milline oli riigi esindajate suhtumine?

"Kokkuvõttes väga positiivne. Kohal olid inimesed nii kultuuri- kui ka haridusministeeriumist, teede- ja sideministeeriumi riigi infosüsteemide osakonna juhataja ja Eesti Informaattikanõukogu esindaja. Paar pakulist asja, mida pidime kooskõlastama juba 2003. a eelarveks, rääkisime üle ja saavutasime esialgsed kokkulepped. Esinesid ka n-ö tarbijate esindajad – paar teadurit, kes kasutavad aktiivselt raamatukogusid. On oluline kuulata, mida arvab tarbija meie tegevusest."

Milleks raha juurde küsisite?
"Kulukas on seesama ühine infosüsteem. Juba ainuüksi tarkvara renti-



Rahvusraamatukogul kõrgkoolidega otsesid lepingulisi suhteid pole. See ei tähenda aga, et temagi ei peaks teadusinfo hankimisel ülikoolide vajadustega arvestama.

RAIVO JUURAKU foto

mine, kasutusõiguse eest maksmine, hooldamine, uute versioonide tegemine ja ülalpidamine läheb aastas maksma ligi 3 miljonit krooni. Selle raha panevad senini kokku raamatukogud oma eelarvetest, kusjuures spetsiaalset rida eelarvetes selleks pole. Taotleme, et riik eraldaks vajaliku summa täiendavalt mingi ministeeriumi kaudu.

Püüame jagada töö mahtu ja valdkondi – Eesti on väike, teadusraamatukogud spetsialiseeruvad. Tähtis on, et tarbija pääseb ligi informatsioonile, mis on adekvaatne, ja et kõik valdkonnad on kaetud. Kui keegi jätab oma ülesanded täitmata, on ühiselt tehtud andmebaas "aukudega". Tarbija, kes otsitavat ei leia, kannab oma hinnangu üle tervele andmebaasile."

Mitu raamatukogu on viimastel aastatel ka kõrgkoolidega koostöölepingud sõlminud. Kuidas teie?

"Meil otsesid lepingulisi suhteid kõrgkoolidega ei ole. Rahvusraamatukogul on oma nišš, meie toodame rahvusbibliograafiat, eestikeelse kirjanduse kõiki kirjeid, mida kasutavad muidugi ka ülikoolide raamatukogud.

Kahtlemata puudub kõrgkooli suur projekt, mida on juba paar aastat üritatud käivitada ja rahastada riigi toel: nn elektrooniline raamatukogu. See sisaldaks teavikuid, mis ilmuvad välismaal ainult elektroonilisel kujul. Teadusajakirjad ilmuvad võrgus enne, kui nad trükitakse. Maailmas tegutsevad väga suured andmebaaside kogujad, kes panevad kokku näiteks 100 või 200 juhtivat teadusajakirja oma erialalt ja müüvad selle andmebaasi raamatukogudele. Ka Eestis üritame üheskoos seda osta, siis saame allahindlust. HM-i kaudu oleme püüdnud leida selleks täiendavat raha. Need andmebaasid on väga kallid. Kui tahaksime kõike paremat, mis maailmas ilmub, läheks see maks-

ma mitukümmend miljonit. Miinimumvalik Eesti jaoks maksaks meie hinnangul umbes 8–10 miljonit. Ka seda raha meil praegu ei ole, aga nii palju tuleks lõpuks ikkagi leida.

Oleme ka ise püüdnud stimuleerida haridus- ja kultuuriministeeriumi koostööd. Paljude meie probleemide tagamaa ongi ju see, et raamatukogud jaotuvad kahe ministeeriumi vahel."

Ka Anne Valmas tundis muret teadusraamatukogude pärast.

Millisena näete teie teadusraamatukogude rolli Eesti ühiskonnas?

"Teadusraamatukogude põhiülesanne on varustada infoga teadlasi, spetsialiste, üliõpilasi. See peaks olema ka üks olulisemaid ülesandeid kogu Eesti infopoliitikas. Teadusinfo paneb ju aluse teadusele ja selle kaudu majanduse ning kogu riigi arengule. Tundub, et sellest pole aru saadud. Näiteks on informaatikanõukogus välja töötatud infopoliitika üldiste prioriteetide seas rahvaraamatukogude internetiseerimine. Selle vastu saa ei olla, aga on arusaamatu, et teadusinfo puudub selles prioriteetide reas täiesti.

Mida vähem on raha, seda parem peab olema koostöö. Väga täpselt tuleb läbi mõelda, mida keegi tellib. Raamatukogud ei saa leppida kokku omavahel, kokkulepe tuleb sõlmida vastavalt Eesti teaduse ja majanduse arengule. Selle järgi peavad kujunema teemad, mille arendamiseks raamatukogud kirjandust või infot tellivad.

Teadustöö on praegu koondunud ülikoolidesse, mis on ka põhilised info tarbijad. Järelikult peaks infotellimus tulema ülikoolide kaudu vastavalt teema- ja millegi neis tegeldakse.

Üks suur vaidluspunkt on alati olnud, kuidas tellida ühiselt teadusperioidikat, mis maksab miljoneid. Raamatukogud saavad omavahel kokku leppida ühise hanke osas ja seda koordineerida, aga see, mida ja missugustel teemadel tellitakse, peaks tulema ülikoolidest.

Alati pole õige väide, et raamatute puhul tuleb igal juhul dubleerimist vältida. Kui on ikka väga vajalikud raamatud, ma ei räägi ainult õppekirjandusest, vaid osaliselt ka teadus- ja teatmekirjandusest, mis on pidevalt kasutatavad kõigis raamatukogudes, siis lihtsalt tuleb dubleerida."

Milline on olnud teie raamatukogu koostöö kõrgkoolidega?

"Senimaani sõlmis meie raamatukogu koostöölepinguid teadusinstituutidega. Need TTÜ ja TÜ allüksused said kasutada meie raamatukogule tellitud perioodikat paberkanalitel. Viisime perioodika neile kohale ja seal oli see kasutamiseks kuu aega. Seejärel saadeti see edasi teistes instituutidesse. Niisuguse koostöö on kestnud pikka aega, aga sellest aastast see suures osas katkeb, sest meie komplekteerimisraha anti teistele raamatukogudele – loodan, et nad jätkavad seda süsteemi. Kahju, et olime sunnitud katkestama praktika, millega rahul oldi."

Kuidas suhtute Tallinna ülikooli loomisse ja mida sellest loodate?

"Igati positiivselt. Kujutame tulevikku ette nii, et Akadeemiline Raamatukogu jääb Tallinna ülikooli üheks teadusraamatukoguks. Alles jäävad kindlasti ka nii TPÜ kui Humanitaarinstituudi raamatukogud, aga koostöö nende vahel tiineb kindlasti. Näiteks Humanitaarinstituudi raamatukogu kataloogi ei ole senini sees Eesti ühises elektronkataloogis. Usun, et meie jääme nende raamatukogude vahel koordineerivaks keskuseks."

MAAKONNALEHTEDEST

Sakala

Kolme aastaga peaks Suure-Jaani Gümnaasiumi hoovi kerkima vähemalt 17 miljonit krooni maksev spordikompleks. Suure-Jaani linnapea Ülo Kõsti andmetel on spordikompleksi rajamiseks järgmise aasta riigieelarves ette nähtud viis miljonit krooni. Seni on õpilased sporti teinud kooli aulad, trepikojas ja õues. Suure-Jaani Gümnaasiumi direktori Peeter Sadama sõnul on praegune koolihoone oodanud spordikompleksi nelikümne aastat, oma ehitamisest alates. Eestis on kuus sellise tüüpprojektiga koolimaja ning Suure-Jaani oma on ainus, millele pole hiljem spordikompleksi juurde ehitatud. Spordihoone rajamine päästaks kooli aula, kus praegu jätkub ruumi vaid olulisimatele sündmustele. Ka osa kultuurimaja mõeldud ettevõtmisi korraldatakse kooli aulad. Juurdeehitis lahendaks ka kooli toitlustamise probleemi – siis saaks söökla pindala kahekordistada. (9.08.)

Eesti Päevaleht Tallinn

Möödunud nädalal viibisid Ida-Virumaa kohalike omavalitsuste mittetulundusühingute esindajad Tallinnas ringreisil. Nad tutvusid pealinna kogemustega laste ja noorte narkoprobleemide lahendamisel. Külastati Tallinna sotsiaal- ja tervishoiuametit, sihtasutuse Tallinna Lastehaigla sõltuvushäiretega laste ja noorukite osakonda, Tallinna turvakeskust ja sõltuvushäiretega laste rehabilitatsioonikeskust Tootsi Tuba. (9.08.)

Põhjarannik

31 Itaalia, Portugali, Kreeka, Saksamaa ja Prantsusmaa noort tulid noorsoovahetusprojektiga pooleteiseks nädalaks Ida-Virumaale, et näha, kuidas on elu pärast Eesti iseseisvumist arenenud. Programmi Euroopa Noored rahastatud rahvusvahelises noorsoovahetusprojektiis on peale 31 välismaalase grupis kümme noort, peamiselt Ida-Virumaalt. Projekti "5+1 initiative" eesmärk on tutvuda Ida-Virumaa ning sinsete noorte võimalustega. Euroopa noored kohtusid Narvas sealse noorteparlamendi liikmetega, väisasid Peipsi põhjarannikut, matkasid Kurtnas, külastasid Kuremäe kloostrit jm. Noored õõbivad Kohtla-Järve vanas eesti koolimajas, mis on ehitatud ümber hosteliks. (9.08.)

Lääne Elu

Kaks nädalat elas ja töötas Lääne-Nigulas üle 40 ungarlase ja prantslase, kes puhastasid kirikuaeda ning õppisid tundma eesti keelt ja kultuuri. Rahvusvahelise töö- ja puhkelaagri korraldas pastor ja teoloogiaõppejõud Christian Krieger Prantsusmaalt. Lääne-Nigulas oli 24 prantslast, 17 ungarlast ja 15 eestlast vanuses 13–21. Noored remontisid Lääne-Nigula pastoraadimaja, koristasid surnuaeda ja raiusid võsast metsa. Pärast tööd käidi ekskursioonidel ja kontsertidel. Öhtuti vesteldi laagris saksa ja inglise keeles. (10.08.)

Tartu Postimees

Juba kolmandat suve teenib kümme Alatskivi Keskkooli õpilast endale lossis töötades raha. Läänud nädalal andis loss taskuraha teenimise võimaluse ka MTÜ Öökull laagrilistele. Laagris osaleb ka riskirühma lapsi. Öökull pidas Alatskivi lossis nädalase töö- ja puhkelaagri esimest korda. Lossimalevat korraldab Juhan Liivi muuseum, mis haldab ka Alatskivi lossi. Praegu on malevas juba teine vahetus sel suvel, juulis oli seal tööl 13 kohalikku õpilast. Poisid korras- tavad parki ja koorivad seintelt maha värvi ja tapeeti. Tüdrukud müüvad külastajatele pileteid ja juhatavad neid. Malevlase tööpäev on kuus tundi pikk. (12.08.)

Saku Sõnumid

Käesoleval aastal makstakse esmakordselt Saku valla eelarvest koolitoetust kõigile valla kolme- ja enamalapseliste peredele. Toetuse suurus on 300 krooni igale kuni 18-aastasele (kaasa arvatud) kooliminevale lapsele. (2.08.)

Haridus erivajadustega inimestele

MAILIS RAND

Viimastel nädalatel on erivajadustega inimeste positsioon Eesti ühiskonnas olnud tuliste arutelude teema. Ka inimeste haridusvajadused on erinevad, sest pole me ju võrdse suutlikud midagi mõistma, teadma või oskama õppida.

Olen erikoolide arenguvõimaluste üle mitmel korral ekspertidega nõu pidanud ning osalenud ka erikoolide direktorite seminaril. Oluline on mõista, et igas ühiskonnas on arvukalt erivajadustega inimesi, alates tippandekatest, kes tahaksid õppida kaaslastest kiiremini või keerukamat materjali, ja lõpetades puuetega inimestega, kes on takistatud osalema nn tavaõpingutes. Väliskülalised ja eksperdid küsivad sageli, mida teeb Eesti riik erivajadustega inimeste võimalikult laia kaasamiseks õppimisse ja hiljem tööellu. Probleem pole väliskspertidele ja euroametnikele vastamises, vaid meil endil tuleb mõelda, kuidas näha erivajadustega inimest kui ressursi ja mida tegelikult tähendab ja võimaldab nende kaasamine.

Termin "kaasamine" (*inclusive education*) tähendab hariduspoliitilist taotlust leida erivajadustega inimesele võimalus õpingutes ja tulevaseks tööks valdkonnas, mis talle kõige paremini sobiks. Sama kehtib ka mingis valdkonnas eriti andekate suhtes, keda samuti ei õnnestu iga kord üles leida sotsiaalsete probleemide, kõige sagedamini suhtlusprobleemide rägastikus.

Eri- või tavakool

Eestis oli nii erikoolide kui süvakoolide võrk õnneks olemas nn NL-i perioodil. Süvakoolides said andekad ja suurema töövoimega lapsed õppida mingit ainet suuremas mahus ja intensiivsemalt. Puudega lastele oli erikool enamasti võimalus saada vaid põhiharidus. Kuigi muust ühiskonnast eritugimustesse eraldatuna, aga siiski õpetajate ja meedikute järelevalve all.

Tänaseks on kogu maailmas võetud suund, mille kohaselt püütakse võimalikult paljudele luua tingimused õppimiseks tavalises oma kodu lähedases koolis. Erivajadustega lapse õppimine uues keskkonnas tuleb aga ette valmistada, vastasel korral võib tekkida probleeme nii lapsel kui tema klassikaaslastel. Lihtsalt häid kavatsusi populariseeriva loosungi hõikamisest ei piisa.

Täna ei pea me ehitama juurde uusi erikooli, vaid mõtlema, kuidas korraldada erinevate vajadustega õpilastele kõige sobivamat õpikeskkonda hariduse omandamiseks. Vaja on kaaluda, kuidas arvestada erinevaid õpistiile



Mailis Rand: "Kõige olulisem kasvatustulemus on nn tavaõpilaste mõistva suhtumise ja toetava hoiaku kujunemine erivajadustega inimese suhtes."

HM-i pressifoto

või luua võimalusi õppimiseks väikeses rühmas. Kindlasti on erivajadustega õppija toetamiseks võimalusi palju, kuid kõike pole me ilmselt jõudnud veel läbi mõelda ega rakendada.

Ühiskond nõuab oskusi, mida ei saa omandada segregeeritud ehk eraldatud keskkonnas. Kui abikooli õpilase sõprusring saab kujuneda vaid tema koolikaaslastest, siis tavakoolis õppides kujuneb suhtlussfäär laiemaks ja loob eelduse ka tulevaseks töövõimaluseks mõne ettevõtlikuma koolikaaslase juures. Ja kõige olulisem kasvatustulemus on nn tavaõpilaste mõistva suhtumise ja toetava hoiaku kujunemine erivajadustega inimese suhtes.

Mis on juba tehtud?

Rääkima peame aga positiivsest kogemusest, mis väärib järgimist. Tallinna Vanalinna Hariduskollegiumi üks kasvatusprintsip ongi kaasamine ja seal on õppinud mitmeid erivajadustega õpilasi tavaklassides. Nägemispuudega õpilane A õpib praegu inglise keelt kõrgkoolis. Selles koolis õpetatakse nägema võimalusi erivajadustega inimeste kaasamiseks ja vajadusel aitamiseks. Kõrgkoolis õpib ka V, kes on läbi teinud keerulise tee abikoolist ülikooli, mis veel kord tõendab, et diagnoosi määramiseks ei tasu kiirustada.

Palju eeskuju väärivat on leida Tartus. Kroonuaia koolis töötavate toimetulekuklasside kõrvalt on välja kasvanud Tartu nõustamise ja õpiabi keskus, kes korraldab parandusõppe tunde, kõneravi ja nõustab tavakoole. Nii võiksimisest senisest avaramalt kasutada erikoolide pedagoogide potentsiaali tava- koolide õpilaste, õpetajate ja lapsevanemate nõustamiseks õpiraskuste puhul. Loodetavasti saab sellest abi ka õpilaste väljalanguse vähendamiseks.

Tartu Emajõe Kool nõustab nägemispuudega lapsi ja lapsevanemaid, samuti tavakoole, kus selliseid õpilasi õpib. Meil on head koolid Kaelasel ja Urvastes. On Järve kool Võrus, kus infotehnoloogia võimalused on leidnud parimal viisil rakendust toimetulekuklasside õpilaste õpetamisel.

Ka tänapäeva pedagoogikas on toimunud murrang. Eripedagoogika on kaasatud üldpedagoogikasse ja seda ei tõsteta enam nii markantselt esile. Kui defektoloogia uuris ja püüdis lahendada üksiku defekti või puudega seonduvat, siis uus lähenemine on positiivse lähtealusega – arendame õpilase seda, mida tema suutlikkus võimaldab.

Tähtis on tähelepanu ja toetus

Erivajadused on sügavalt individuaalsed, pole olemas mingit keskmist erivajadust. Mujal maailmas peetakse mõistlikuks individuaalseid õppekavasid, mida koostatakse üldhariduskoolide riiklikest õppekavadest lähtuvalt. Ka meie seadusandlus võimaldab seda ja eeskätt tuleks mõelda IÕK laiemale rakendusele tavakoolides, kuhu saaks senisest arvukamalt kaasata õppima erivajadustega õpilasi.

Möödunud aastal võeti ära investeeringud erivajadustega õpilaste nädalakoolidelt. Täna on mul hea meel öelda, et tänavu on jälle võimalik neid rahastada ja kaaluda nii internaate remonti kui ka koolide renoveerimist. See on hea uudis uue kooliaasta alguseks.

Meil pole vaja anda elukestvalt sotsiaalseid toetusi ning arendada abitust. Meil on võimalus anda sellist haridust, mis lubab paljudel erivajadustega inimestel lülituda tööellu ja kujuneda toetuse saajast maksumaksjaks ning paise andjaks sotsiaalsesse toetusfondi.

Kõiki muidugi 100% kaasata ei saa, osa erivajadusi on selleks liiga tõsise iseloomuga. Kuid põhimõtteliselt ei tarvitse erivajadustega inimese jääda elu lõpuni tarbijaks, ülalpeetavaks ja tõrjutuks. Toetav lähenemine võimaldab rakendada erivajadustega inimesi kui ressursi ühiskonnas ja arendada mõistmist kõigi meie erisuste suhtes. Ning oskust näha, kus ja kuidas kedagi saab aidata ja toetada. Võtame selle mõtte uude õppeaastasse kaasa.

Kasutame ära seni kasutamata ressursid

KALLE KASK,

THINK Baltic Extension Eesti koordinaator

Euroopas on aasta 2003 kuulutatud puuetega inimeste aastaks. 6. augustil tutvustati Tallinna Tehnikaülikoolis puuetega inimeste tööhõivealast projekti "THINK Baltic Extension".

Projekti kontseptsiooni tutvustas selle koordinaator Miguel Reynolds Brandão Portugalist. Tema sõnul on THINK-i missioon rakendada seni kasutamata potentsiaal ja leida avastamata talente. Projekti senised tulemused on näidanud ülikõrget rahulolu tulemustega – 94% klientidest on andnud positiivse hinnangu. Puudega inimesed on leidnud tööd seitsmes valdkonnas: kasutajatugi, üleskirjutused, veebiarendus, blankettide tegemine, tõlketööd, teleturundus ja program-

meerimine. Positiivseid tulemusi on saavutatud kõikjal, kus projekti läbi viiakse (Portugal, Balti riigid, Kreeka, Itaalia, Šotimaa).

Siinkirjutaja andis ülevaate projekti käekäigust Eestis. Projekti edukusele aitavad kaasa puuetega inimeste organisatsioonide hea võrgustik ning see, et ettevõtete missioonitunne ning nõudlus eelkoolitatud uute töötajate järele on kasvamas. Projekti koolitustegevuses on kavas kasutada e-õppe võimalusi, selle kõrval korraldatakse regulaarseid seminare, lektoriteks kutsutakse tulevaste tööandjate esindajaid.

THINK-projekti üks põhiväärtus on tekitada õppijas teadmine, et ta on kasulik ühiskonnale. Selle teadmisega on puudega inimesel oma püüdlusi kergem realiseerida.

Kutsusin ettevõtteid üles osalema projektis partneritena, kes täidavad tu-

levase tööandja või õppetegevuse toetaja rolli (sh organiseerivad näiteks arvutid ja internetiühenduse).

Eesti Puuetega Inimeste Fondi tegevjuht Genadi Vaher andis pressikonverentsil ülevaate fondi tegevusest ja rahastamisest. Kaasesinejana rääkis Eesti Puuetega Inimeste Koja tegevjuht Lissi Kurg puuetega inimeste organisatsioonikultuurist ja läbiviidud uurimustest allorganisatsioonides. Tallinna Puuetega Inimeste Koja tegevjuht Pirjo Vaarmaa kirjeldas puuetega inimeste olukorda tööjõuturul. Tarvo Tamm projekti Eesti partneri TTÜ esindajana lisas, et TTÜ-le oli projekt hea võimalus realiseerida oma püüdlusi puuetega inimeste koolitamisel. TTÜ juures tegutseb Rehabilitatsioonitehnoloogia Keskus, mille eestvedamisel on viidud läbi mitmeid puuetega inimestele suunatud projekte.

HARIDUSMINISTEERIUMIS

■ 29. juulist 1. augustini võttis poliitikaosakonna nõunik Kai Kukk osa rahvusvahelisest kasvatusteaduste kongressist Jyväskylä. Peamised teemad olid erivajadustega laste kaasamine elukohajärgsesse kooli (lähikooli), individuaalse õppekava koostamine ja rakendamine, võrgustikutöö erivajadustega õpilastega, ühisõppimine ja mõtlemise areng, kaasamise teema kutseõppes, õpetaja rolli muutumine.

■ 7. augustil külastas minister Mailis Rand Raplamaa Noorte Teabekeskust, Rapla Ühisgümnaasiumi, Kehtna Majandus- ja Tehnoloogiakooli, Raikküla Kooli, Märjamaa Gümnaasiumi ning Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskooli.

■ 8. ja 9. augustil osales poliitikaosakonna nõunik Terje Haidak Põhjamaade Ministrite Nõukogu kutsel Taanis 2003. a korraldatava rahvusvahelise konverentsi korraldustoimkonna koosolekul. Konve-

rents keskendub elukestvale õppele Põhjamaades, selle korraldustoimkonda kuulub üks esindaja Lätist, Leedust, Norrast, Rootsist, Taanist ning Eestist.

■ 9.–16. augustini toimub Laulasmaal Eesti ja Kanada ühisprojekti "Kooliarendus ja pedagoogiline juhtimine" viimane koolitusseminar.

■ 11.–14. augustini osales järelevalve osakonna järelevalve talituse juhataja Maie Kitsing Riias seminaril "Hariduse kvaliteedi jälgimine Balti riikides ja Peterburis".

■ 12. augustil osales Mailis Rand Vabariigi Valitsuse istungil ja valitsuskabineti nõupidamisel.

■ 12. augustil korraldasid Eesti Euroopa Liikumine, Euroopa noortekonvendi Eesti delegatsioon, Eurointegratsiooni büroo ja HM Rahvusraamatukogus seoses noortepäevaga ümarlaua "Millist Euroopat me siis tahame?".

Õiendus

8. augusti Õpetajate Lehe ministeeriumi kroonika rubriigis ilmus eksitav teade koolituslubade väljastamise kohta. Õige on: "30. juulil toimus koolituslubade komisjon, kus tehti ettepanek koolitusluba mitte väljastada Kõrgema Usuteadusliku Seminari ja Mainori Majanduskooli magistriõppekavale, sest rakenduskõrgkooli seadus ei näe ette magistrantuuri rakenduskõrgkoolides."

Kes on kes?

Jätkame haridusministeeriumi töötajate planeerimisosakonna töötajate tutvustamist.



Marko Mölder, analüüsi ja planeerimise talituse analüütik

Sünniaeg 2. juuni 1977.

Haridus

- 1999: TÜ, praktiline filosoofia.
- 2001: TÜ, praktilise filosoofia magister.

Töökogemus

- 1997–1998: Eesti Tuleviku-uuringute Instituut, lepinguline uurija.
- 1997–1998: Turu Kaupparõrkeakoulun Tulevaisuuden Tutkimuskeskus, lepinguline uurija.
- Alates 1999 Eesti Kõrgem Kommertsikool, õppejõud (lepingu alusel).
- Alates 1999 TÜ geograafia instituut, lektor (lepingu alusel).
- Alates 2000 Eraülikool Audentese Tartu filiaal, lektor (lepingu alusel).
- Alates 2000 Eraakadeemia Nord, lektor (lepingu alusel).
- Alates 2000 KOV, konsultant (arendustrateegiad, regionaalprogrammid).
- Alates 2001 arenguprogrammide keskus Emi-Eco, konsultant.

Kristi Nassar, analüüsi ja planeerimise talituse analüütik

Sünniaeg 30. märts 1979.

Haridus

- 1997: TÜ, rahvamajandus.

Tööülesanded

- Koondada valdkonna planeerimiseks ja arenguks informatsiooni koostõlastatud indikaatorite alusel.
- Teostada valdkonna näitajate alusel alus-, põhi- ja üldkeskhariduse valdkonna analüüsi ning lühi- ja keskpikki arenguprognose.
- Esitada alus-, põhi- ja üldkeskhariduse strateegiate, seisukohtade jms väljatõõtamise töögruppidele teavet.
- Teha koostööd rahvusvaheliste infovõrgustikega.
- Põhikoolide ja gümnaasiumide rahastamissüsteemi analüüsimine ning finantseerimisõõhimõtete arendamine.
- Planeerida põhikoolide ja gümnaasiumide (v.a riigikoolid) rahastamissüsteemi aluseid.

Marge Kõiva, analüüsi ja planeerimise talituse peaanalüütik

Sünniaeg 5. august 1974.

Haridus

- 1998: TTÜ, materjalide tehnoloogia insener.
- 2001: TTÜ, haldusjuhtimise magister.

Töökogemus

- 1997–1998: AS Klementi, CAD/CAM projekteerimine.
- Alates 1999 HM, kutsehariduse osakond.

Tööülesanded

- Tagada keskhariduse valdkonna puudutatavate poliitiliste otsuste kujundamiseks vajalike näitajate ja analüüside olemasolu.
- Koostada nimetatud valdkonnas lühi- ja keskpikie arenguprognose.

Hanna Ukrainski, analüüsi ja planeerimise talituse analüütik

Sünniaeg 16. oktoober 1978.

Haridus

- 1997–2001: TÜ majandusteaduskond, rahvamajanduse eriala.
- Alates 2001 Tartu Ülikooli majandusteaduskonna magistriõpe.

Töökogemus

- 2000: Hiiu Maavalitsus, maakonna bussiliiklust hõlmava andmebaasi loomine (tõõettevõtulepingu alusel).
- 2001: HM, haridus- ja teadussüsteemi finantsstatistika süstematiseerimine (tõõettevõtulepingu alusel).

Tööülesanded

- Valdkonna planeerimiseks ja arenguks informatsiooni koondamine koostõlastatud indikaatorite alusel.
- Valdkonna näitajate alusel analüüside koostamine ja esitamine.
- Rahvusvaheliste infovõrgustikega koostõõ tegemine.
- Haridusõõkonoomikaalase tegevuse planeerimine.
- Muude pädevusvaldkonna tegevuste korraldamine ja koordineerimine.

ARVAMUS

Kuidas teil koolidirektori ja treeneri töö ühitada õnnestub? Milliste lootustega Münchenisse läksite?**RAIMOND LUTS,**

Valga Gümnaasiumi direktor, Pavel Loskutovi treener



“Treeneritöö on suur vaheldus. Saad pärast koolipäeva lõppu hoopis teises keskkonnas olla ja teist laadi tööd teha. See lõdgastab. Muidugi on raske, päevad on hästi pikad. Mul on lisaks Pavelile ka noortegrupid. Aga see on eriline töö, nõuab läbiarutamist. Ega ma jõua ju noormehel kaasas joosta.

Sporti tehakse ikka selle mõttega, et võita. Ausalt öeldes läksime Münchenisse suurte lootustega, mõtlesime, et väga tore oleks naasta medaliga, aga milliseiga, seda ei julgenud välja käia. Jooksumaad Hispaania ja Itaalia on ääretult kõvad ja maraton on eriline ala. Seal tuleb mängu hulk faktoreid. Väga palju sõltub ka ilmast. Aga et juhtus põhjamaa inimestele sobiv külm ja vihmane ilm, olid kohapeal tõesti suured lootused.

Et võit tuleks, on vaja ka õnne. Tänavune lahenduskäik oli tõesti ootamatu. Kõik jooksu jälginud Euroopa treenerid alahindasid natuke soomlast. Arvasid, et Janne Holmen, kelle isiklik aeg oli 2.16.24, teatud ajahetkest enam ei jaksa, et ta väsib. Maraton hakkab ju 35. kilomeetrist. Aga sportlikust perekonnast pärit Janne Holmen – tema ema on endine Euroopa meister ja isa 5000 m jooksus Soome meister – oli väga heas vormis, müts maha tema ees. Soomlased rääkisid, et tal oli selleks maratoniks spetsiaalne ettevalmistus. Läks kohe alguses norralasega eest ära. Vaheldumisi vedasid ja tegid kõva tööd. Vahe läks nii suureks, et seda oli võimatu tagasi teha. Pavel võitis alles lõpus 30 sekundit tagasi.”

PÄEVALEHTEDEST

Pavel Loskutov võitis hõbeda

Eesti jooksja Pavel Loskutov võitis Münchenis Euroopa meistriühistlustel kergejõustikus elu esimese suurvõistluste medali. Teises kohas pettunud maratonijooksja lõpuag oli 2:13.8.

Hõbemedaliga naasis Münchenist ka kümnevõistleja Erki Nool.

Tudengikohad hõivavad linnakoolide lõpetanud

Tartu Ülikooli ja Tallinna Pedagoogikaülikooli riigieelarvelisse põhiõppesse sisseaanutest moodustavad tänavu lõviosa suurlinnade ja maakonnakeskuste koolide lõpetajad. Kolmandiku Tartu Ülikooli sisseaanutest annavad 12 kooli. Kõige enam pääses Tartu Ülikooli HTG lõpetanuid. TPÜ konkursil osutus edukaimaks Haapsalu Gümnaasium, kuid enamik tudengiteks vastuvõetuid pärineb siiski Tallinnast.

Uued elundidoonori kaardid

Septembri teisel poolel jõuavad Eesti haiglate infolehtidele, apteekidesse ja bensiinijaamadesse uued elundidoonorikaardid, millega inimene saab anda nõusoleku loovutada oma surma järel organeid siirdamiseks. Valmistatud doonorikaardid on teine katse tõmmata inimeste tähelepanu elundidoonorlusele. Aktsiooni taga on Eesti Kudede ja Organite Transplantatsiooni Ühing, Eesti Neeruhaigete Liit, neli suurhaiglat ja haigekassa, kaardide trükkimist on toetanud ravimifirmad.

Tänavu vastu võetud elundite ja kudede siirdamise seaduse järgi võib sumult elundi või koe siirdamiseks võtta juhul, kui inimene on avaldanud selleks nõusolekut või kui puuduvad andmed, et ta oleks olnud selle vastu.

Eesti geeniteadlaste avastus

Üheksa Eesti teadlast kuulus rahvusvahelisse uurimisrühma, mis avastas inimese 22. kromosoomi uurides, et valgesse rassi kuulujatel on kõigil sarnane geneetiline ülesehitus. See tähendab, et näiteks eestlaste geenandmeid kasutades leitud haigust põhjustavad geenid või uued ravimid on rakendatavad ka teistele valgetele inimestele.

Metanoolitragöödia jõuab kohtu ette

Peagi astub kohtu ette 19 inimest süüdistatuna Eesti kõigi aegade suurima mürgikatastroofi põhjustamises. Mul-

lu nõudis metanoolitragöödia Pärnumaal 68 inimest ja jättis vanemata 30 last. Kõige karmima süüdistuse on keskkriminaalpolitsei esitanud Sergeile (35), keda ähvardab 68 inimese tahtliku tapmise eest süüdimõistmisel eluaegne vanglakaristus.

Piletihinda võib määrata rassi järgi

Tarbijakaitseameti sõnul ei ole soo, rassi või rahvuse järgi piletihinna määramine diskrimineerimine ning Eestis pole määrust, mis seda reguleeriks. Odavam ja kallim sissepääs teatud gruppidele ei ole keelatud. Diskrimineerimisega on tegemist siis, kui teatud gruppidele on avalikku asutusse sisenemine keelatud.

Vangid tõmmatakse valimisnimekirjadest maha

Justiitsministeerium andis siseministeeriumile üle Eesti vanglates kinnipeetavate nimekirja, et ametnikud saaksid vangid valimisnimekirjast maha tõmmata. Mais ja juulis jõustunud uued parlamendi ning kohaliku omavalitsuse valimiste seadused ei keela valida eeluurimise all olevatel kinnipeetavatel ning neil, kes kõige rohkem 30 päeva enne valimisi olid veel vabaduses. Ülejäänud vangidel valimisõigust pole.

Kaitseväkke soovijate vahel konkurs

Kui 1990. aastate keskel olid riigikaitseosakonnad sunnitud kutsealuseid kaitseväkke saatmiseks sageli taga otsima, siis viimastel aastatel ületab aega teenima minna soovijate hulk tunduvalt kaitseväge vajaduse. Aina rohkem läheb ajateenistusse noormehi, kes on äsja edukalt lõpetanud keskkooli ja soovivad enne õpingute jätkamist ajateenistuse läbida. Samas tuleb aega teenima vaid üksikuid kõrgharidusega noormehi.

Sinivetikas ohustab Peipsi kalavarusid

Peipsi järvel kümneid tuhandeid kalu taptev sinivetikas võib hukatuslikult mõjuda sealsetele kalavarudele, leiavad teadlased. Vetikas areneb ja sureb soojal tulevaiksel ajal. Vetika lagunemiseks kulub palju hapnikku ning seetõttu surevad kalad hapnikupuudusse. Inimestele sinivetikas suurt ohtu ei kujuta.

KIRJAKAST

Voorimehe 9, 10146 Tallinn. Tel (0) 644 0587. Faks (0) 644 4617. E-post artikkel@opleht.ee

Noored ei hinda tehnikaharidust

Eesti Vabariik vajab paljude erialade spetsialiste. Kuna meid ümbritseb kõikjal tehnika, vajame eriti häid insenere. Masendav on aga tõdeda, et noored eelistavad tehnikaharidusele humanitaarharidust. Kui võtaksime inimkonnalt ära inseneride loomingut – transpordi, elektri, hooned jne, oleksime kiviajas ning sotsiolooge, kelleks paljud praegu saada tahavad, vaevalt enam tarvis oleks. Kui sotsioloog veidi eksib, on asi halb. Kui insener veidi eksib, näiteks tuleb autobussil täiel sõidul üks ratas alt, on asi rohkem kui halb. Seepärast on inseneri elukutse humanitaaraladest märksa vajalikum ja vastutusrikkam.

Väärtushinnangud hakkavad kujunema koolis. Mitukümmend aastat tagasi õpetati lastele masinaõpetust ja tehnilist joonestamist. Siis tekkis paljudel ka huvi tehnika vastu. Üldhariduskoolides tuleks taas tunda tehnikaõpet, tehniliselt kirjaoskamatu inimene ei saa nimetada end harituks.

Tehnikaspetsialiste valmistavad ette tehnikakõrgkoolid. Töötasin palju aastaid Tallinna Tehnikaülikooli (tolleaegse TPI) üliõpilaste konstrueerimisbüroo (ÜKB) juhatajana. Selle büroo osakonnad olid kõigis teaduskondades ja üliõpilased tegid seal õppejõudude juhendamisel praktilisi projekte. Tellimuse esitasid ettevõtted. Üliõpilane sai tehtu eest õppetöö arvestuse ja töötasu. ÜKB juhatajana puutusin kokku kahte liiki õppejõududega. Ühed olid kadestamisväärselt head insenerid, teised aga ütlesid ausalt, et oskavad vaid klassikalisi õppeprojekte juhendada. Sellised eluvõõrad õppejõud tehnika vastu armastust loomulikult ei kasvata. Et aga inseneri kutsenõuded pidevalt täienevad, muutub pelgalt õppetööga tegelev õppejõud eluvõõraks juba mõne aastaga.

Olen lõpetanud Moskva Automehaanika Instituudi, kuhu oli konkurss 35–45 üliõpilaskandidaati kohale. Selles instituudis õpetasid vaid tegevinsenerid. Näiteks töötasid tehnilise joonestamise õpetajana suurte tehaste peakonstruktorid. TTÜ-s on aga selle ala juhtivad õppejõud pedagoogilise haridusega keskkooliõpetajad, kes ei ole tänapäeva tehnilist joonist näinudki. Arvutijoonestamise ajastul õpetatakse üliõpilasi tušiga joonestama, nagu 40 aastat tagasi (vt Kujutava geometria üldkursus. Metoodilised juhendid. 2001. a, koostanud Jaan Riives).

Et tulevikus ei kukuks inseneride väärtust eest, tuleb tõrjuda ümber ega juhtuks midagi hullemat, tuleks koolides rääkida rohkem tehnikast. Kõrgkoolides peaksid aga kõik õppejõud õppetööst vabal ajal tegelema sellega, mida õpetavad. Ei võta ju ükski jalgpallimeeskond tõsiselt treenerit, kes tunneb küll hästi võistlusmäärsi, kuid ise pallile pihta ei saa.

ANDRI TEASTE,
masinaehituskonstruktor**Riigieksami objektiivsus**

Eksamikirjandite hindamise praegune süsteem olevat varasemast palju objektiivsem ning kogemuste ja muude heade asjade kasvades muutuvat see veelgi objek-

tiivsemaks. Nii olla see ka teiste riigieksamitega. Kuid kirjandi või ka millegi muu hindamine ei saa kunagi olla objektiivne. Kirjandi puhul pole isegi sellist objektiivset mõõdupuud, mille järgi kontrollida oma hinnangu ligilähedastki paikapidavust.

Mingi arvulise toetuspunkti annab õigekirjavigade hulk. Ja see on ka kõik. Seegi on küsitav, sest milline kaal on vigadel üksteise suhtes? Või võrreldes stiili vigadega, või sisust mõõda kirjutamisega? See kaal on antud paratamatult subjektiivselt ning sõltub sellest, kui tähtsaks peab keegi ortograafiat, stiili või sisu.

Stiili hindamisel ollakse veelgi subjektiivsem kui ortograafia puhul, sest stiil on väga sügavalt seotud inimese tundemeeloluga, tema sisemise suhtega sõnasse, õigemini tema suhtega maailma ja enese sisemisse aktiivsusesse. Kes pelgab enese sisemist aktiivsust, sellele tundub nimisõnalisem, kantsleilikum, “sumum” keel sümpaatsem. Kuidas aga suhtuda inimeses, kes ei suuda leida mingit selget veenvat stiili, sest kogu ta sisemus on veel ebakindlas suhtes enese ja maailmaga – kõik on tema jaoks veel üks suur, sügav ja sõnastamatu küsimus? Ta tunneb, et ka tema stiil peab olema kobav (juhul, kui stiil ja sisu peavad olema kooskõlas). Millise hinde saaks Uku Masing oma lauseehituse ja stiiliga? Selles suhtes on õpilasele lähemal seisvad hindajad loomulikult paremad, sest nad tunnevad paremini hinnatava sisemisi omadusi, aga ka kõnesteile, mida tema ümbruses või kodus kasutatakse.

Veelgi täbaram on olukord sisu hindamisega – kas sisu mõistetakse või mitte, sõltub ju sellest, kas suudetakse läbi elada neid assotsiatsioone ja allusioone, mis õpilase töös olulised on. Võib kirjutada väga hea kirjandi, artikli, essee või mis tahes, aga see jääb hindajale üsnagi mõistetamatuks, kui ta asetseb väljaspool hinnatava elu- ja kultuuriseoseid. Et 50-aastane emakeeleõpetaja võib seista hoopis teistes seostes kui kahekümne eksamineeritav, on vist raskusteta arusaadav.

Ent tänu tänapäeva kooli iseärasustele kimbutavad lähemal olijaid pahatihti mitmesugused juurdunud eelarvamused (nii positiivsed kui ka negatiivsed) ja muud subjektiivsed takistused, mis teevad hindamise küllaltki ebausaldusväärseks. Nagu teeb kaughindajate puhul hindamise ebausaldusväärseks see, et neil puuduvad vajalikud seosed hinnatava mõistmiseks. Lisaks pole neil piisavaks süvenemiseks aega jpm. Nii kohalikud kui ka üleriigilised hindajad kannatavad paratamatult piiratud all. Ja piiratus on alati subjektiivne, hoolimata sellest, et tas on midagi üldinimlikku ja et seda piiratud soodustavad ka mitmed objektiivsed asjaolud.

Kui mingite meetodidega õnnestub hindajal olulisel määral vabaneda oma subjektiivsusest piiratud, ei satu ta mingile objektiivsele, vaid teise inimese (hinnatava) subjektiivsele alale. Ja kui ta on seda teinud piisavalt sügavuti, näeb ta ka läbi hindamisaotluse mõttetuse ja lapsikuse. Oluline on see, kas suudetakse inimese (õpilase) arengu kirjeldamisel saada üle sellest jesuiitide ordu juurutatud ääretult mugavast ja samavõrd sisutühjast hindamisharjumusest (mis on muutunud kõike-

haaravaks irratsionaalseks hindamistun- giks) ning leida midagi ajakohasemat, sisukamat ja inimlikumat.

Kui aga ei suudeta leida või tunnustada neid, kes on leidnud, meeldiks mulle õpetajana rohkem, kui kõik hinded pandaks üleriigilistes hindamiskomisariatides. See likvideeriks ühe tumeda varju õpetaja ja õpilaste suhetelt – seal kusagil kaugel on need eluvõõrad onud ja tädid, kes vägisi tahavad jagada lapsi ja üldse inimesi digitaalsetel alustel mingitesse formaalsetesse kastidesse – meid teiega, kallid lapsed, need numbrid ei huvita, meid huvitab tegelik maailm ja inimene. Ja mind õpetajana teie areng, sõltumata teie eeldustest ja formaalsetest tulemustest.

Objektiivse ja hea numbrite panemise süsteemi loomine on muidugi huvitav intellektuaalne ülesanne, pole kahtlust. Ind leitud funktsioneeriv igiliikur on juhtinud mitmeid inimesi oluliste mehhaanika-teadmisteni. Ent kui sellised rumalused surutakse õigusaktidega peale kõigile inimestele, on see paljudele väga ebameeldiv, alandav ja destruktivne. Kasu tühine.

SULEV OJAP

Muret teevad koolitõrkujad

Põhikooli klassjuhatajana tekkis mul mitu küsimust, kui lugesin eelmise nädala Õpetajate Lehest artiklit “Kui jõuliselt tuleks edendada eelkutsuõpet gümnaasiumides?”. Tallinna Pedagoogilise Seminari direktori Mare Peili väitel saanud nemad maikuus HM-ist ringkirja, milles soovitatud anda kutsealast eelõpet põhikoolist välja langenud või kasvatusraskustega noortele. Samast artiklist võib lugeda, et riik toetab vaid erivajadustega noorte kutsuõpet 720 krooniga kuus.

Kas keegi asjatundja selgitaks, mida tähendab erivajadustega õpilane? Kas selle all mõeldakse kerge vaimupuudega noori või veel mõnda sihtrühma? Mida teha näiteks põhikooli lõpuklassidesse laiskuse või sagedaste puudumiste tõttu istuma jäänud poistega? Meie koolis on neid igal aastal paar-kolm. Järgmine klass neid omaks ei võta ja ega nad ka ise nii väga püüa uude kollektiivi sisse elada. Nii teki- vad konfliktid, mis pärsvad nii klassi kui ka õpetajate tööd. Tagajärg taas puudumised ning klassikursuse kordamine. Põhikoolist ei tohi koolitõrkujaid enne 17-aastaseks saamist välja arvata, õhtukooli neid ka enne ei võeta, tööle ammugi mitte. Ja kutsekoolid pole voli neid vastu võtta.

Kas peame ootama, kuni noormees paari aastaga raskestikasvatatavaks muutub, et saaks ta kutsekooli suunata? Vaimupuuet ju loodriale külge ei poogi. Mõni neist poistest on peaks küll kättega, nii et ametiõppimine peaks sobima.

Mullu kevadeks oli Tallinnas põhikooli lõpuklassidest välja langenud 294 noort, sellest ainult Lasnamäel 94. See on kutsekooli paari õpperühma jagu. Mida nende noortega peale hakata? Äkki saab seadustesse viia mõned parandused, mis lubaksid selliseid noori kutsekoolides haridust jätkata. Kunagi oli ju see võimalik? Mida arvavad sellest seadustekoostajad HM-is?

AIRI TAMMIK

MÕTE

“Suurem hulk maailma hädadest on põhjustatud teadmatuses. Seda õpetasid mõned antiikfilosoofid, seda õpetab budism. Tõepoolest, kui igamees teaks, et pole ilmselt ühtegi demokraatlikku avatud ühiskonda, kus rahvas ei kiruks valitsust samade pattude eest, milles Eestiski, siis tunduks elu kergem.”

MIHKEL MUTT
“Maaküsimusest”
(Sirp, 9.08.)

Kutsekoolid peibutavad stipendiumi ja moekate erialadega

ÜLO TIKK

ÕPL

HM-i eelarvetalituse spetsialist Liis Kraut ütleb, et kutsekoolidele esitatud riiklik tellimus on põhikooli lõpetanutele 6712 ja keskkooli lõpetanutele 5212 õppekohta, mis on tuhande võrra mullusest enam. Selle arvu sees ei ole Tartu Kutsehariduskeskuse riiklikku tellimust, sest munitsipaalkooli tellimus kinnitatakse Tartu linnavalitsuse ja HM-i lepinguga.

“Kardan, et poiss ei pääse suure konkursi tõttu kutsekooli infotehnoloogiat õppima ja on sunnitud kuhugi linnalähedasse keskkooli minema, sest oma kooli gümnaasiumiklassid komplekteeriti põhikooli lõputunnistuse järgi. Ometi loen lehest, et tänavu võetakse kutsekoolidesse vastu tuhat õpilast rohkem kui mullu sügisel,” kurdab nõutu lapsevanem Tartust.

Konkursisõel on tihe

Tartu Kutsehariduskeskuse vastuvõtukomisjonist öeldi, et põhikooli baasil on praegu konkurss IT-erialal 6,2 õpilast kohale. Keskkooli baasil on sama arv 2,4. Kumbagi õpperühma võetakse vastu 30 õpilast. Samas on vabu kohti lükkseppade ja elektritööde erialal, kuhu ametikooli pürgijad võivad oma dokumendid soovi korral üle kanda.

1. septembrist kutsehariduskeskusega ühineva Tartu Õppekeskuse direktor Jaan Kulver tuletab meelde, et vastuvõtu suuruse määrab riiklik tellimus. “Konkurss näitab kooli mainet. Suure tungi üle ülikoolide populaarsetele erialadele me ju ei kurda.” Õppekeskuse karjäärinõustajad aga ei taha veenda õpilasi oma valikuid muutma. “Muidu valib noor komisjoni mõjutusel vale kutse ega ole hiljem suuteline valitud erialal tööd tegema.”

Järelikult polegi suure konkursi tõttu kutsekooli ukse taha jäänud põhikooli lõpetanud muud teha, kui viia oma tunnistus keskkooli, kus pearaha lugev direktor ta rõõmuga vastu võtab. Ja pärast imestame taas tema riigiekssamite kesiste tulemuste üle...

Agaga noorel inimesel siis minna? Kutseta pole ta ka tõelisel konkurentsi võimeline. Pealegi ümmistavad suviti tööhõiveametite koridore isegi kutsekooli lõpetanud. Tallinnas oli juuli lõpuks end arvele võtnud 356 koolinoort.

Noorte kõrged nõudmised

Tallinna Tööhõiveameti direktori Marju Reinu andmetel moodustavad Kopli Ehituskooli, Lasnamäe Mehhaanikakooli ja Majaka Teeninduskooli venekeelsete õpperühmade lõpetanud ligi 80% töötuna arvele võetud noortest. Tänavu lisandusid Tallinna Tööstushariduskeskuse ja transpordikooli lõpetanud. Samas nõuavad tööandjad kogemustega metallitöölisi. Kust noorel need kogemused võtta?

Reinu sõnul on ka noorte enda nõudmised aastatega kasvanud. Kui varem soostuti paari-kolme tuhandega, siis nüüd küsitakse kuupalgaks viis tuhat. Majaka Teeninduskooli lõpetanud kokad-kondiitrid keelduvad aga vahetustega tööst.

Sellele vaatamata kogub koka eriala noorte seas populaarsust. Rakvere Kutsekeskkooli direktor Hannes Mets väidab, et neil on kõige karmim konkurss just koka erialale, kuhu pürib neide ja noormehi võrdsest. Direktor peab selle põhjuseks sõumeestest meisterkokkade kõõgisaateid, igat sorti grillifestivale

ning piknikupidusi. Rakveres on noorte seas võrdsest populaarsed veel autoremondilukksepa, ehitaja ja IT-spetsialisti ametid.

“Kõiki me vastu võtta ei suuda, ehkki riigitegelisus suurenes 90 õppekohta võrra. Vaatame vastuvõtukomisjonis noored mehed üle ja soovime mõnda muud eriala, mis tagab tasuva töökoha. Näiteks pole keegi valinud vee-, kanalisatsioon- ja kütteseadmete lukksepa eriala. Ilmselt häbenevad noored õppida santehnikuks. Ometi on need ajad ümber, mil torujäri tuli õlistes tunkedes, viinalõhn juures, veekraani vahetama. Meil saab õppida nüüd keskkonnaluksepaks ja tulevikus tahame koolitada ka ventilatsiooniluksepäpi. Loodame töhuse promotööga õpperühma ikka komplekteerida,” tutvustab Hannes Mets tulevikuplaane.

Reklaamist on vähe abi

Hannes Mets kinnitab, et nad võivad seda eriala kas ehitajate või õpetajate lehes kui palju tahes propageerida, kasu on sellest minimaalselt. Lastevanemate ja noorte hoiakuid on raske murda. “Kui esimese lennu lõpetanud on endale tasuva töökoha leidnud, alles siis võib julgemaid plaane teha. Kui keskkonnaluksepäpi käib ringi valge särigiga, lips ees, ning ise oma tööst räägib, on see kõige parem reklaam,” ütleb Hannes Mets.

Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskooli direktor Arnold Pastak ütleb, et nemad viisid käesolevast sügisest sisse maaettevõtlusvormi õpetava loodusemajanduse eriala põhikoolilõpetanutele, sest pelgalt põllumajanduserialadega täna enam noori ei peibuta. “Õpetame Rootsi eeskujul põllumajandusele lisaks metsandust, aiandust, keskkonnakaitset ja loodushoidu. Kui noor meil koos keskaridusega laiapõhjalise loodusemajanduse eriala omandab, võib ta hiljem rakenduskõrgkoolis või spetsiifilises kutsekoolis juba keskkooli baasil metsandust või aiandust õppida,” leiab Pastak.

Direktor tunneb rõõmu, et 1. septembrist saab põllu- ja talumajanduserialade õpilastele riigi toel stipendiumi maksta. “See kauaärgitud otsus tehiti küll liiga hilja, aga parem hilja kui mitte kunagi. Põllumajanduserialad on ju paljudes maakutsekoolides juba välja suretatud. Oleme oma õppetalu suutnud hinges hoida. Kevadel lõpetas põllumajanduserialal 20 noort. Sama palju loodame ka tänavu vastu võtta.”

Stipendiumi toel talupidajaks

Kevadel Särevõres peetud põllumajanduskoolituse ümarlausa esinedes kinnitas põllumajandusminister Jaanus Marrandi, et Eesti vajab vähemalt 500 koolitatud põllumeest aastas. Muidu kaotame põllumeeste ettevalmistamises järjepidevuse.



Maakutsekoolid on nime muutnud. Pole neis ka enam mehhanisaatori eriala, nüüd räägime loodusemajandusest. Ometi kuluvad traktoristi paberid igale taluperemehele ära, et põllud sööti ei jääks.

Arhiivifoto

Suvel sai põllumajandusministeerium valitsuse lisaelarvest stipendiumideks raha ning koolid sõlmivad Põllumajandus-kaubanduskajaga lepingu. “Stipendium on mõeldud põhikooli baasil põllumajandust õppima asunutele, mis ei kehti teiste lähedaste erialade, nagu aianduse, metsanduse või kalanduse kohta,” tutvustab stipendiumi maksmise korda Türi Tehnika- ja Maamajanduskooli direktor Toomas Šadeiko. Ta kahetseb, et otsus jõustus liiga hilja ja sellele ei jõutud suurt reklaami teha.

1. septembrist saab iga põllumajanduseriala I kursuse õpilane 500 krooni stipendiumi kuus. Teisest semestrist alates on see vähemalt rahuldava õppeedukuse puhul 300 krooni ning kõigil teistel kursustel kooli lõpuni võib hea õppeedukuse eest maksta kuni tuhat krooni kuus.

“Muidugi ei pane raha massiliselt noori talumajandust õppima, aga riigi tellimuse – 30-kohalise õpperühma – loodame komplekteerida. Tänu sellele, et Kuremaal, Tihemetsas ja Kallastel tänavu põllumajanduserialadele riigiteellimust ei esitatud, võime soovijate rohkuse korral veel teisegi õpperühma komplekteerida,” nendib Šadeiko. Miks siis ühte kooli eelisarendatakse?

Koolivõrk korrastub

HM-i koolivõrgu büroo asejuhataja Mati Kase sõnul vähenes tänavu riigiteellimuse rahanappuse tõttu. “Põllumajanduserialade õppe- ja praktikabaaside ülalpidamine on kulukas. Et tagada õppe kvaliteet ja kasutada meie eraldatud ressursse ökonoomselt, otsustasime eelisarendada Kesk-Eestis paiknevat Türi kooli – seal on tingimused kõige soodsamad ja õppebaasid nõuetekohaselt välja arendatud. Ka kooli asukoht on soodne.”

Ajapikku tehakse muidki muudatusi. Puhtalt IT-eriala saab tulevikus põhikooli baasil õppida vaid Tallinna Põlutehnikumis ja Transpordikoolis. Ka Viljandis, Võrus, Tartus ja Narvas. “Ülejäänud kutseõppeasutustes saab infotehnoloogiat lisaerialana õppida iga õpilane, olenemata valitud põhierialast,” selgitab Mati Kask.

Väljalangus koolist – põhjus ja tagajärg

TEA HEINASTE,

sotsiaalselt tundlik lapsevanem

Eestis ei lõpeta põhikooli normaalarajaga 30% lastest ja keskkooli 10–15% noortest. Kutsekoolides on väljalangus 7–10%. Selliseid fakte loeme kui paratamatust juba mitu aastat! Iga kasvatussüsteem toodab oma ohvreid. Tegelik väljalangus on aga tunduvalt suurem kui statistiline.

Võtame ühe konkreetse kutsekooli erialakursuse, kuhu tulevad õpilased pärast gümnaasiumi lõpetamist.

2000. a võeti vastu 45 õpilast, kevadeks oli päevikust läbi käinud 65 nime ja kursusetöö ning eksamid sooritas 32. Teisel kursusel jätkas 15 + 4 (neli uut tulid mujalt või olid varem esimese kursuse lõpetanud). Neist ainult 11 jõudis lõputööde kaitsmiseni.

Kui panna selle kursuse edasijõudmine protsentidesse, lõpetas kaheaastase kursuse 17%. Esimese kursuse lõpetas 29% ja teise kursuse 58% alustanuteist.

Nii suure väljalanguse põhjused on erinevad, välja võib tuua põhilised.

■ Kutsekooli astujatel puudub piisav ettekujutus erialast, oma võimetest ning sobivusest erialale.

■ Keskkoolilõpetajate iseseisva töö oskused ei vasta nõudmistele.

■ Kutseharidus ei ole populaarne, seega tuli osa õpilastest n-ö talvituma.

■ Töötajate madalad nõudmised kvalifikatsioonile võimaldavad hoida kokku palgakulusid.

■ Majanduslikud põhjused: mõned pered ei suuda lapsi pärast 12 aastat kehtnud keskkooli koolitada.

Huvitaval kombel ei ole sama eriala põhikooli grupist aastaga ühtki väljalangenut. Ilmselt kompenseerib siin konkurss ja motivatsioon IT tööturule

jõudmiseks paljud raskused. Samuti on viidud õppekava koostades üldainete maht miinimumini. Ka vanemad on häälestatud, et 9 + 3 aastat lapse hariduse finantseerimiseks on optimaalne. Samuti pole neid keskkoolis akadeemilise haridusega liiga palju nüristatud. Objektiivselt hinnates pole neile ette heidetud, kui kehvad nad on.

Et väljalangus kutsekoolides väheneks, on lisaks kutsekoolide normaalsele finantseerimisele vaja ka muid muutusi.

■ Võtta kutsekooli vastu vaid need noored, kel on piisav motivatsioon ja tööandja soovitus ning garantii praktika kohta (riik peab kandma kõigi soovitatute õppekohtade kulud).

■ Vähendada üldainete mahtu. Milles piinata lapsi teadmistega, milles puudub kasvatuslik iva või praktiline väärtus?

■ Et väärtustada haridust ka riigi tasandil, tuleb tagada, et kõik alaealised õppurid saavad tasuta koolitoidu, tööriietuse või koolivormi ja 100% sõidukompensatsiooni.

■ Koolidesse on vaja palgata sotsiaaltöötaja-psühholoog, kes suudaks ja oskaks lapsi toetada ja annab ka toimetulekuks nõu.

■ Kõik põhikooli õpilased peavad saama tasuta kutsenõustamist. Kutsekooli vastuvõtukomisjonide juures peab olema kutsenõustaja.

Haridusministri sõnul on iga laps väärtus, kuid sellist pillavat inimkapitaliga ümberkäimist, nagu Eestis viimase kümne aasta jooksul toimunud, ei tunne ükski Põhjamaa.

Meil tegeldakse pearaha, majandamise, õppekavade korrigeerimise ja Tiigrihüppe, aga mitte lastega. Põhjuse likvideerimine ei anna kiiresti nähtavat tulemust, kuid selle tegematajätmise tulemusi näeme iga päev aina teravamalt.

Kas ikka vanamoodi?



Ainekava kohaselt peab juba põhikooli õpilane saama tervikliku ettekujutuse keemiast kui teadusest, mõistma maailma terviklikkust, tundma keemia põhimõisteid ja seaduspärasusi, seostama keemia-teadmisi teiste loodusteadustega.

RAIVO JUURAKU
foto

AARNE TÕLDSEPP,
Eesti Keemiaõpetajate Liidu president

Õppe- ja ainekavade koostamisega on nagu Tallinna linna ehitamisega – tee palju ja kuidas tahes, lõplikult valmis ei saa kunagi. Nii on kogu maailmas. Ei ole veel kuskil kuulnud, et kõik oleksid oma õppe- ja ainekavadega rahul. Ikka ja jälle leitakse midagi, mis peaks tingimata teisiti olema.

Need keemiaõpetajad, kes parandatud (ümbertöötatud, täiustatud vms) ainekavas vaid õppesisus toodud aine- loendiga tutvusid, peaksid olema rahul. See on lühike, lakooniline ja esmapilgul hõlpsasti realiseeritav. Need aga, kes lähtuvad õppeprotsessist kui tervikust, ilmselt seda meelt ei ole. Muudetud keemia ainekava nii nagu õpetatud tervikunagi põhimõtteliselt millegi uue ega tänapäevasega silma ei paista. Ent analüüsigem järjekorras.

Paradigmad, paradigmad

Seda moesõnaks saanud terminit pruugitakse sageli, andmata endale aru, mida selle all tegelikult tuleb mõista. Mõningat selgust asjasse on püüdnud tuua küll P. Kreitzberg, küll U. Läänemets, ent uusi tuuli meie segasevõitu kasvatusteaduste alasesse terminoloogiasse pole neil tuua õnnestunud.

Muidugi tuleb nõustuda P. Kreitzbergiga selles, et paradigmasid on palju ja ainuõiget pole ilmselt olemas. Ka koolikatsed ei ole siin lahendus, sest nende paikapidavus ja ajakohasus ilmnevad alles paljude aastate pärast. Järelikult jääb ainsa võimalusena üle leida hetkel kõige sobivam hariduskonseptisioon konsensusse teel. Ainult et selleks peavad need konseptisioonid tõesti olema olemas. Kui pole midagi, mille hulgast valida, ei saa seda teha.

Meie keemiaõpetuses ongi hetkeksis nimelt selline. Kõik eelmise ja ka praeguse ainekava hädad algavad just teoreetiliste lähtekohtade puudumisest ja kulunud käibefraaside vales tõlgendamisest. Juba ainekava esimese täiesti tänapäevaliku väite, mille kohaselt vaadeldakse keemia õppimist protsessina, kus õpilane ise konstrueerib olemasolevale kogemusele tuginedes uued teadmised, nullib ära õppetegevuse kirjelduse paragrahv 2.3.

Kui ainekava koostajad tõesti ei tea, et induktioon ei ole uute teadmiste kogumise loogiline tee, tuleb neil kooliraha kibekiiresti tagasi maksta. Täie-

liku induktiooni puhul tuleb ju loetleda kõik antud aine või nähtuste klassi kuuluvad objektid, mis keemias on võimalik vaid üksikujuhtudel (näiteks halogeenid, leelismetallid jt). Mitte-täielik induktioon ilma piisavate teoreetiliste põhjendusteta on üks vigade peamisi allikaid. See, et õpilased peavad ränidioksiidi vees lahustuvaks või lämmastikhappe reageerimisel metallidega eralduvaid gaase vesinikuks, on puhtalt mittetäieliku induktiooni kasutamise tagajärg. Õpilaste eelteadmistele tugineva õpetuse korral muidugi induktioonist mööda ei pääse, ent valdavaks käsitlusviisiks seda tänapäeval küll kuidagi pidada ei saa. Õppimispsühholoogia üks põhitõdesid nõuab kõigepealt nende pidepunkte selgeks tegemist, mille alusel õpilased oma eelteadmisi liigitavad, korrastavad ja üldistavad. Siinkohal on kasulik arvestada vaimse tegevuse etapilise kujunemise teooria seisukohti.

Keemia õpetamise teoreetilise konseptisiooni puudumine annab endast tunda kõikjal. Ainekavas ei tehta vahet sisemiste ja väliste õpimotivatsioonide vahel, õpetamise eesmärgid on pädevuste lõikes süstematiseerimata, ebamäärased ning esitatud segamini nii õppe eesmärkide loendis kui õppetegevuse kirjelduses. Erilise ebamäärasusega paistavad silma õpitulemuste loendid, eeskätt gümnaasiumi koha pealt. Mida tähendavad sellised nõudmised nagu *teab struktuuri ja omaduste vastavust; oskab ennustada ainete happelis-aluselisi omadusi ja keemilist käitumist ning koostada vastavaid võrrandeid õpitud reaktsioonitüüpide raames* jne? Kas need nõuded kehtivad ainult süsinikuühendite kohta või on jutt ainetest üldse? Et nimetatud õpitulemustele eelnevad ainekavas süsinikuühendite kohta käivad nõuded, võib arvata, et tegemist on ainult süsinikuühenditega. Veelgi arusaamatum on aga, millisel teoreetilisel tasandil peavad õpilased aine ehitust omadustega suutma seostada või ainete happelis-aluselisi omadusi ennustada. Ainekavast neile küsimustele igal juhul vastust ei leia.

Mida me soovime?

Ainekavast ilmneb, et soovime palju. Õpilane peab juba põhikoolis saama tervikliku ettekujutuse keemiast kui ühest loodusteadusest, mõistma maailma terviklikkust, tundma keemia põhimõisteid ja seaduspärasusi, suutma seostada keemia-teadmisi teiste loodusteadustega. Vahest oleks siiski õigem

alustada millegi lihtsama ja inimlikumaga. Süstemaatilise keemiaõpetuse alguses tuleks õpilasi eelkõige veenda keemiateadmiste universaalsuses, sest ainete ja keemiliste protsessideta ei oleks elutegevust ega kõrgtehnoloogiat. Sisemiste õpimotiivide ja positiivsete hoiakute kujundamine keemiasse on õpitava sisulise ja mõtestatud omandamise esmane eeldus. Bioloogia ainekava koostajad on seda arvestanud, õpilased peavad kõigepealt ikka bioloogia õppimise vajadusest aru saama.

Kummaline, et välismaailma kogemusele nii aldis Maarjamaa esindajad lähuvad keemiaalase kirjaoskuse kui üldise loodus- ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse komponendi kujundamisest vaikides mööda. Neid mõisteid ei kohta riiklikus õppekavas ega ka teistes haridusdokumentides ja -kirjutistes. Ometi on tegemist kõige inimlikuma, demokraatlikuma, kättesaadavama ja paindlikuma taotlusega, mis tagab inimese toimetuleku kiiresti muutuvast infotehnoloogia ühiskonnas.

Tõsi, keemia ainekavast võib leida kõiki keemiaalase kirjaoskuse komponente, kuid nagu juba öeldud, on need esitatud hajutatult ja piisavate kommentaarideta, rääkimata nendevahelisest tasakaalust. Aga just tasakaalustatud õpetamise eesmärkidest lähtuvadki kõik keemia õpetamise nüüdisparadigmad. Kognitiivsete, kommunikatiivsete, sotsiaalsete ja isiksust puudutavate pädevuste vahekord on liialt nihutatud kognitiivsete võimete ja oskuste kujundamise suunas. Tunduvalt suurem peaks olema kommunikatiivsete ja sotsiaalsete oskuste roll keemiaalases kirjaoskuses, mis peaks adekvaatselt kajastuma nii õpitulemustes kui ka nende saavutatuse kontrollivahendites. Mis tahes distsipliini ainekava tänapäeva ideaal on tasakaalustatud ainekava, mille vundamendi moodustavad tasakaalustatud eesmärgid.

Õppesisust

Nagu eespool märgitud, on õppesisu edastavat aineloodendit eelmise ainekava võrreldes kärbitud. Õppesisu mahu vähendamise hasardiga on mindud aga nii kaugele, et aineloodend enam õppesisu ei ava. Kui õpetaja oodatavaid õpitulemusi oma töös aluseks ei võta, võib ta suurtesse ebameeldivustesse sattuda. Kui näiteks põhikooli aineloodendi punktis 3.7. ilutseb "Aine hulk ja mass", siis õpitulemustest leiame, et põhikoolilõpetaja peab oskama arvutusi teha ka gaaside ruumalaga. Järelikult peab õppesisusse kuuluma gaaside molaar-

ruumala mõiste ja selle arvuline väärtus. Neid me aineloodendist aga ei leia.

Ükski keemias kirjaoskaja ei kahtle vee kareduse käsitlemise aktuaalsuses, tegemist on globaalse taustaga probleemiga. Baastadmisi aga, mida vee karedusest arusaamiseks tarvis läheb, põhikooli ainekava ei sisalda. Otseselt ei kajastu see rakenduslikult oluline arusaam ka õpitulemustes. See, mida põllukultuuride üleväetamine endaga kaasa toob, on samuti eluliselt äärmiselt tähtis, ent enne, kui rääkida üleväetamisest, tuleb alustada ikka väetistest ja väetamisest. Niisuguseid näiteid on keemia ainekava uues versioonis muidugi rohkem. Paistab, et ainekava koostajad on siin vannist koos veega ka lapse välja visanud.

Õppeaine teooriat tundvaid õpetajaid ja õppekirjanduse autoreid ainekava ebakohad muidugi ei kohuta. Sisaldab ju teatavasti iga distsipliini õppesisu vahetu, silmaga nähtava sisu (ingl k *content*) ja varjatud konteksti (*context*). Mida kitsam on sisu, seda avaramad on sobiva konteksti valiku võimalused. Kontekst on üldse selline õppesisu komponent, mis võimaldab arvestada kohalikke tingimusi ja luua selle kaudu õpilastele igati kodune õpikeskkond. Oma ainekava koostamisel on kontekst see osa õppesisust, mille määrab õpetaja ise. Seda osa kohustuslikust sisust, mis adekvaatselt kajastub ka õpitulemustes, pole soovitatav muuta. See teeks õpilastele lõppkontrolli lõpu- või riigieksamitena raskeks. Kahjuks puudub allkirjutanul lähem teave selle kohta, kuidas õpetajaid kooli ainekava koostamiseks on koolitatud.

Loogikat pole

Hoolimata sellest, et aineloodend on lühike, ei ole vaevutud seda mõistlikult (loe: loogiliselt) järjestama. Huvitav, kuidas soovivad ainekava loojad käsitleda molekulmassi ja selle arvutamist, kui aine keemilist valemist õpetatakse tükk aega hiljem. Eriti põhikooli õppesisus torkab silma kvaliteedi ja kvantiteedi kunstlik eraldamine teineteist. Kas aine protsendilist koostist polegi enam tarvis käsitleda või kuulub see iseenesestmõistetavalt konteksti? Ometi on see lühim tee seose loomiseks matemaatikas õpitud protsentarvutusega. Lahuste massiprotsendi arvutamine on vaid selle retrospektiivse võtte loogiline jätk. Arusaamatu on ka lahuste käsitlemine põhikooli keemia-kursuse lõpus. Keemias on ju igal sammul tegemist mitmesuguste pihussüsteemidega, eeskätt lahustega. Seejuures saab lahuste käsitlemisel ohutult ja lihtsate vahenditega selgeks teha lahustumisega kaasnevad soojusnähtused, mida hiljem saab kasutada nii metallide kui ka süsinikuühendite juures. Teoreetilised seisukohad pole ju omaette eesmärk, vaid selgitamise vahend.

Keemia õpetamise eesmärkide juures oli juttu tasakaalustatud ainekavadest kui taotlusest, mille poole peaksid pürgima kõik õppeained. Kui vaadelda aga koolikeemia teoreetilisi alustugeid, siis on asi tasakaalust kaugel. Keemia terminoloogiat kasutades on tasakaal nihutatud raudselt aine ehituse suunas (neljanda perioodi keemiliste elementide aatomite elektronkonfiguratsioonid, elektrolüüdid ja mitteelektrolüüdid, elektrofiilid ja nukleofiilid jne). Nüüdiskeemia teine, sugugi mitte vähem tähtis osa – keemiliste protsesside seaduspärasused – on jäetud vaeslapse ossa. Ainekava viimasest versioonist ei leia isegi reaktsiooni kiiruse mõistet. Küll aga nõutakse teadmisi, kuidas keemilise reaktsiooni kiirust muuta. Või kuulub seegi mõiste konteksti?

Õppetegevusest

See peatükk ainekavast oleks küll targem nimetada ümber õppeprotsessi kirjelduseks, sest siin on segamini käsitletud nii õpetaja kui õpilaste tegevusi, viitamata seejuures võimalikele inter-

aktsioonidele. Kui uskuda meie haridust juhtima seatud isikute sõnavõtte ja kirjutisi uutest ja progressiivsetest õppeviisidest, alates aktiivõppest kuni avastus- ja kümbelusõppeni, tundub, et meie hariduselu liigub avatud õpetuse suunas. Just avatud õpetuse strateegiat iseloomustavad aktiivsus, vabadus ja loomingulisus. Kui me seda tõesti taotleme, ei sobi avatud õpetusega kuidagi kokku õpetajatelt nõutavad üksikasjalikud töökavad. Ehkki oma töökava loomisel läheneb õpetaja sellele arvatavasti loominguliselt, ei ole kõiki õpilolukordi kogu õppeaasta, poolaasta või kursuse lõikes iialgi võimalik ette näha.

Kõigi, eriti aga kognitiivsete võimete ja oskuste arendamisel on primaarne õpilaste endi tegevus. Õpilaste kognitiivse arengu kõrge taseme tagavad ka kõrgemat järku kognitiivsed tegevused. Viimaste hulka kuuluvad probleemide püstitamine ja lahendamine, õigete otsuste tegemine, ideede genereerimine, kriitilise mõtlemise elementide rakendamine. Ent kõigil neil tegevustel on oma struktuur ja eripära, mida tundmata neid edukalt kasutada ei saa. Kust aga saab vaene õpetaja sellekohast materjali, pole teada. Igal juhul on enamik õpetajaraamatuid üle koormatud mitmesuguse täiendava materjaliga, sügavamalt analüüsivamat õppeprotsessi olemust ning struktuuri.

Keemia ainekava viimane versioon ei puuduta üldse teadmiste ja oskuste kontrolli ning hindamist. Ometi tuleb õpetamise eri komponentide saavutatust ka erinevalt kontrollida ja hinnata. Nii ei sobi kõrgemat järku kognitiivsete oskuste kontrollimiseks enam klassikalised kontrollimeetodid ja -vahendid, mille kohaselt tuleb õpilastel vastata küsimustele, lahendada ülesandeid, kirjutada valemeid ja reaktsioonivõrrandeid, kujutada aatomite ja molekulide ehitust. Senisest julgemalt tuleb hakata kasutama alternatiivseid kontrollimeetodeid, mille raames õpilase roll oluliselt muutub. Õpilane peab saama ise uute teadmiste hankijaks ning loojaks, esitades küsimusi, püstitades hüpoteese, koostades ülesandeid ning arendades ideid. Võimsaks relvaks õpetaja käes on viimasel ajal saamas mitmesuguste analoogiate kasutamine, kontrollimaks õpilaste loovust ja kujutlusvõimet.

Mõtlemisainet kõikidele

Nii keemia ainekava kui ka õppekava arendustegevus tervikuna ei ole kahjuks eriti tulemusrikas olnud. Sama mõtet on avaldanud teisedki kasvatasteadlased (vt prof M. Tuuliku artikkel "Kas loova õpetaja surm?", ÕpL, 2.08.). Endiselt hakkab häirivalt silma kasvatusteaduse mõistete suvaline, süsteemitu ja kohati lausa vale kasutamine.

Ehkki keemia ainekavas on kõik vajalikud võtmesõnad (iseseisvus, aktiivsus, väärtushinnangud, suhtlemine, kriitiline mõtlemine, õppeainetevaheline integratsioon jne) enam-vähem olemas, puudub ometi terviklik visioon keemia õpetamisest nüüdisühiskonnas. Just veenva teoreetilise põhjenduse puudumine ei võimalda püstitada õiget paradigmat ega modelleerida keemia õpetamise protsessi tervikuna.

Seni, kuni ei muutu midagi meie arusaamades keemia õpetamise kohast nii loodus- kui ka üldhariduse sisus, selle õpetamise eesmärkidest ja strateegiast, jääb kõik vanaviisi. Mõne üksikküsimuse (või pädevuse) väljajätmine või lisamine, mõne uue õppeviisi või -meetodi soovitamine veel uut kvaliteeti ei loo.

Huvitav oleks teada, milles näevad keemia ainekava täiustajad ise selle uudust ja millised peaksid olema keemia õpetamise taotlused. Peale riigieksamit tulemuste analüüsi ja ainekava ei ole laiemale avalikkusele vähemalt trükitõlkes mingit teavet antud. Viimane aeg oleks seda teha.



Rannankyla kooli laste kontsert viimasel maipäeval Unipiha kooli õuel.

Fotod autori erakogust

Sõpruskask on kasvanud majakõrguseks

Unipiha Algkooli ja Oulu läänis Pyhäjärve vallas asuva Rannankyla kooli sõprus on kestnud kümme aastat. 21.–26. juulini Viibisid Eha ja Lembit Jakobson sel puhul sõpruskooli õpetajatel külas. Kümme aastat tagasi istutaud kask on nüüdseks kasvanud Rannankyla kooli juhataja Matti Hyvöneni kodu juures majakõrguseks.

LEMBIT JAKOBSON

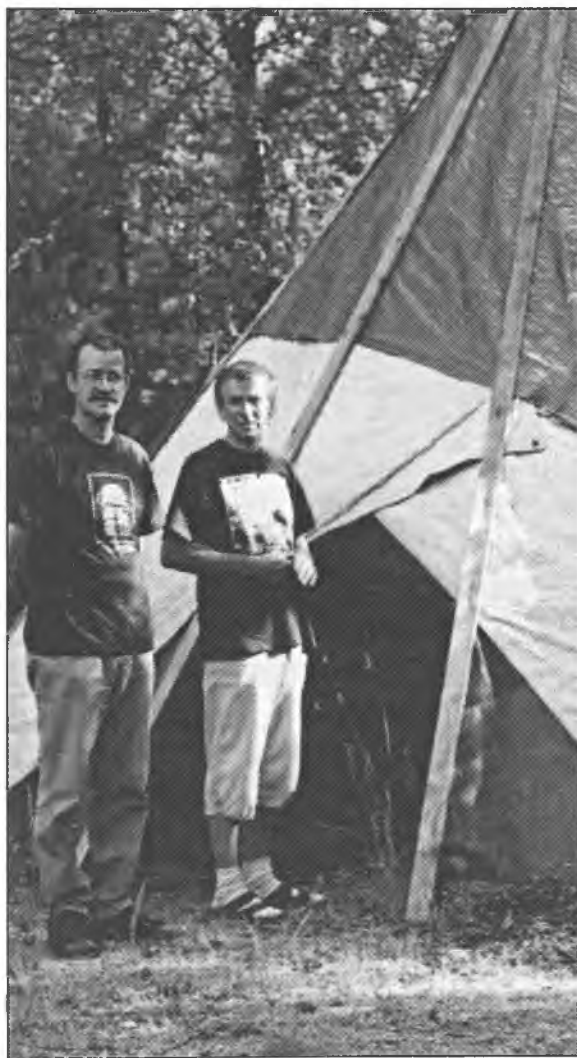
Kümme aastat tagasi Pyhäjärve valla koolides korjatud suusad ja uisud on andnud Unipiha kooli lastele võimaluse õppida selgeks suusatamine ja uisutamine. Meie koolist rännanud laste joonistused ja koomiksid on aga senimaani näidistöödena kasutusel seal-se valla koolides. Rannankyla lapsed on kuulnud meie rahvalaule, näinud meie rahvalikke tantse, mänginud koos Unipiha kooli lastega ringmänge, õppinud eesti keelt. Ringmäng "Lilla istus vangitornis" muutus kiiresti soome laste lemmikuks.

Koos on korraldatud loodusvaatlusi, uuritud klassitundides nii Soome kui ka Eesti ajalugu, kasutatud üks-teise õpikuid ja töövihikuid. Ka seekordsel kohtumisel lepidi kokku ühiste loodusvaatluste suhtes. Projekt algab sügisel ja lõpeb mais. Selle käigus jälgitakse muutusi nii taime-, linnu- kui loomariigis. Mõlemas koolis korraldatakse Soome ja Eesti päeva, vahetatakse joonistusi ja jutukesi.

Talgutöö

Ühistöö ei tähenda tänapäeva noorele enam midagi. Keskmise põlvkond meenutab selle sõnaga ehk ühiseid laupäevakuid või ÜKT (ühiskondlik-kasulik töö) tunde koolis. Ainult vanem eesti põlvkond mäletab veel talgute korras tehtud kartulivõtmisi ja rehepeksmist, kus pärast monotoonset päevatööd ja korralikku kõhutäit lasti nii mõneski talus pillil käaksuda ja jalad tõstsid polkakeerises tolmu üles.

Soomes on ühistöö igapäevaelu nähtus. Pyhäjärve vallas on ehitatud talgu-



Lastevanemate abiga on kooliõuele püstitatud indiaanlaste telk. Koja uksele seisavad õpetajad Matti Hyvönen ja Lembit Jakobson.

te korras suur jäähall, mõõdunud suvel valmis suusakeskus.

Unipiha kooli kauaaegne sõber Toivo Puotiniemi koos oma naisega olid suusakeskuse ehitusel abis seitse kuud. "Otsest kohustust talgutöös osalemiseks valla volikogu ei andnud. Igauks tegi, kuidas jaksas. Mõni ainult ühe päeva. Mina olen pensionär ja valla suusaliidu juhatuse liige, seepärast sain kauem olla. Naised keetsid mees-tele vabatahtlikult süüa. Firmed anne-

liuvälju ja suusaradu, pesapalliväljakuid, indiaanlaste onne.

Ajaloo ümbertegemine

Talvesõja ja Karjala käsitus on Soome ühiskonna ja ajaloo jaoks olnud aastakümneid tabuteema. "Kui mina koolis õppisin, oli Soome ajalooõpikutesse kirjutatud, et fašistlik Soome ei pidanud kinni lepingust Nõukogude Liiduga ja tungis talle 30. novembril 1939 kallale. Nii algaski Talvesõja ja

minu isa Väino kuus aastat kestnud sõjamehete," räägib Matti Soome ajaloo ühest tumedamast ajajärgust.

"1980. aastate lõpus ja 1990.-ndate alguses algas ka meie jaoks uus ajajärk. Vaikiv ajastu lõppes. Hirm vene karu ees hakkas taanduma, ajaloost hakati rääkima sellisena, nagu see oli," lisab Matti. "Alles Mauno Koivisto julges hakata rääkima Talvesõja veteranidest kui kangelastest. Nendest hakati rääkima, kirjutama raamatuid, neid tänati Teeneteristiga."

Kui käime Matti isa hauale lilli viimas, näitab Matti mulle isale antud Teeneteristi. Hauakivi ülaosas on selle jaoks koht. Medal on pikkadeks aastateks kivvi kinnitatud.

See, et Talvesõda aastakümneid ajalooõpikutes väärtalt käsitleti, teeb Matti haiget tänaseni. Tema poeg Pekka õpib nüüd ülikoolis ajalooõpetajaks. "Ma siiski ei taha, et Soome NATO-sse läheks," ütleb ta minult Eesti NATO-sse mineku kohta aru pärides. Mõistan tema hirmu.

"Minu elu toredaimad hetked on olnud siis, kui Eesti sai iseseisvaks, kui Unipiha kooli lapsed said 1991. aasta juunis vabalt mängida meie kooli lastega, ilma et nemad ja õpetajad oleksid pidanud kartma KGB-d. Saime neid kostitada banaanidega, mida nad enne väga harva söönud olid," meenutab Matti. Küllap oli Eesti iseseisvumises tema jaoks pisut "venelastele ära tegemist", mida soomlased endale veel tänagi õieti lubada ei saa.



Sõpruskask ulatub majast kõrgemale.

Seebikate asemel

Järgmisel hommikul teatab Matti, et täna läheme soome pussi valmistamise kursustele. Ma ei saanud aru, miks peaksid soomlased kursustel ise tegema pusse, kui neid on igas poes igas suuruses ja pikkuses piisavalt saadaval. Alles siis, kui ääs juba lõomas ja Matti mulle ema vanast vikatist välja lõigatud rauatüki tagumiseks tõi, sain aru, et mul tuleb tööpoolest elus esimest korda pussi tege-

miseks tõi, sain aru, et mul tuleb tööpoolest elus esimest korda pussi tege-

Pärast nelja-viit katsetust hakkasid haamrilöögid sattuma sinna, kuhu pidid, ning rauatükk muutus üha õhemaks. Paari tunni pärast oli pussitera vikatitükist välja taotud. Matti andis sellele käia abil viimase lihvi ning jättis siis pussi töökotta lauale homset päeva ootama. Ka pussi pideme ja tupe tegemine jäid homseks.

Alles õhtul hakkasin taipama seda ise tegemise võlu, mis saadakse endaga kaasa näiteks soome pussi valmistamise või laastudest korvi punumise kursustelt, millest Matti viimasel talvel osa võttis. Nii säilitatakse side eivanemate elulaadiga, õpitakse avastama ja hindama oskusi, milleta meie vanemad hakkama ei saanud

Lisaks sellele korraldatakse kesk- ja vanemaealistele igal teisipäeval tantsu- ja rahvalike tantsude õhtu. Need on alati rahvarohked. Tantsitakse polkat, tangot, valssi, reinlendrit ja soome rahvalikke tantse. Kui kohalikus tervisekeskuses arstideastudengid ühe vanapapi käest tema hea tervise ja pikaealisuse kohta aru pärisid, vastas ta nii: "Kui igal nädalal saab korra tantsu vihtuda nii, et higi otsa ees, pole tervise üle tarvis kurta." Lisaks lustimisele saavad kokku ka üksteist kaugel elavad inimesed. Nii hoitakse

alal oma valla ja kodukandi tunnet, milleta maainimene läbi ei saa.

Meie lõõgastume kõikvõimalikel õllesummeritel ja grillifestivalidel või pildikastist Lõuna-Ameerika perekonnadraamasid ja armukirgi vaadates. Kasvatame usinasti õllekohtusid, talume nurisemata akustilist terrorit kõikvõimalikes kohtades.

Prügikast

Rannankyla kooli jõudmiseks kulub Helsingist üle viie tunni rongisõitu. Oleme juba tükk aega sõitnud, kui meie pinginaabriks tuleb isa oma kahe 5–7-aastase tütreaga. Pärast koha leidmist võtavad nad varsti oma jäätisetorbiku välja ja asuvad seda isukalt sööma. Mind üllatab äkki ühe tüdrukutirtsu julge ja nõudlik hää: "Isa! Kus prügikott on?" Isa avab vaguni iga akna all oleva prügikoti ja jäätisepaber rändab sinna. Selles kõiges on midagi harjumuspärast: nii tüdrukutirtsu hääletoonis kui isa igas liigutuses, samas on ometi tunda, et see ei ole tulnud isenesest, vaid kuulub loomuliku nähtuseks soome igapäevaelu juurde, mille eest seisab hea nii kodu kui kool.

Soome puhtaid raudteeservi ja maanteede ääri silmitsedes hakkab häbi oma maanteede pervede ja metsaaluste pärast. Puberteediikka jõudev isolemine ja piire mitte tundev vabadus on teinud Eestist maa, mida mujalt tulnud sõpradele näidates hakkab punastama. Ühtki loogilist ja rahuldavat põhjendust, miks meil nüüd, mil meil on oma riik, loodusega hoolimatult ümber käiakse, ei oska ma leida.

Igal kevadel korjame oma kooliga Pangodi bussipeatusest suurte kotitäite kauprahti kokku. Pärast paari päeva hakkavad ootepaviljon ja selle ümbrus uuesti täituma puruks lõõdud õllepudelite, jäätise- ja nätsupaberite, kartulikrõpsude ning tühjade suitsupakkidega. Nii on see juba aastaid.

Piltlikult väljendudes – et Euroopasse minna, tuleks meil esialgu õppida nina nuuskama ja tualetti tarvitama.

Lõuna-Eesti turismpotentsiaal – looduskeskkond – on küll tohutu, kuid avarumise asemel võib see hakata hoopis ahenema. Turismitaludes puhkavate ökoturistide ahhetused meie looduskauniste kohtade üle asenduvad prügiseid metsaaluseid nähes artiklitega Euroopa ajalehtedes, kus räägitakse eestlastest kui loodusevihkajatest.

Euroopa Liidus

Lisaks õpetajaametile on Matti Hyvönenel üle 30 ha metsa ja 8 ha põldu. Mets on alles noor, nii kolmekümneaastane ja saab tema laste toeks vanaduses. Põldudest on osa renditud, osa aga hobuse Viljo karjamaaks.

Ühel päeval näitab Matti mulle nn europõldu. Heinamaalt on hein maha niidetud, kuid jäetud koristamata, Viljot sinna sööma ei lasta. Minu pärimise peale, miks hobune maha niidetud heina süüa ei või, vastab Matti: "Selle põllu hektari eest saan 2000 marka eurotoetust. Ametitees, kes jälgib maa kasutamist, ei luba hobusel seal süüa. Muidu võetakse eurotoetus ära." Nii niidabki Matti seal igal suvel korralikult heina maha, kuid laseb sel ära mädaneda. Jätan küsimata, milline enesetunne on talumehel niimoodi maaga ringi käies. Europõllud annavad küll raha, kuid mitte head enesetunnet.

Eurole üleminek on poliitikute sõnavõttudele vaatamata kasvatanud Soomes kaupade hindu üsna tuntuvalt. Eriti raske on euroga harjuda vanematel inimestel. Margaga võrreldes on euro kuus korda kallim ja nii tundub mõnelegi memmele, et ta annab sama kauba eest kuus korda raha vähem välja kui varem. Alles siis, kui ta ostetud kauba kodus markadesse ümber arvutab, leiab, et on ostnud kalli raha eest tühja-tühja, mida tarvis poleks olnud.

Eesti minekul Euroopa Liitu seisab kõik see ees ka meil.

Maalilaagrid "stressis vanainimestele"

ANU MÕTTUS

ÕPL

Kohanimi Aimala on suuremale osale eestlastest ilmselt tuttav pigem perekonnanimena. Üsnagi ootamatu seos selle Viljandimaal asuva küla ja tema nimekaimude vahel on muide tööpoolest olemas: perekonna-legendi järgi torganud nime eestistamise aegu keegi Priit Aimala esivanematest näpu huupi Eestimaa kaardile ja sellel kohal asunud küla nimi võetudki perekonnanimeks.

Praegustest Aimala küla elanikest on ehk kõige tuntum Eesti hobuste ja hoburakendite ajaloo puusse nikerdanud Voldemar Luht. Aga õpetajatele on see küla või veelgi täpsemalt Kuusiku talu teist aastat üks ütle mata kena stressimaandamise paik.

Eelnev kogemus pole oluline

Kui kunstnik Vilja Promet mõeldud aastal kevadel Õpetajate Maja kantseleis mõeldamises oma tühjaks jäänud kodutalust juttu tegi ja arvas, et ehk ta sel aastal enam jalga sinna ei tõstagi, soovitasid teised, et mingi ikka ja võtku seltskond maalihuvilisi ka kaasa. Selle peale naeris Vilja, et pange pealegi kuulutus interneti, niikuinii keegi ei tule, pole tundmatu talukoht sissemaal ju mingi Saaremaa või Muhumaa, kuhu kõik kipuksid.

Kõigi asjaosaliste üllatuseks osutus aga kutse täiskasvanute kunstilaagrisse, kus "eelnev maalimiskogemus pole oluline", vägagi ligiõmbavaks. Plaanitud ühe vahetuse asemel tuli korraldada kaks ning soovijaid jäi veel ülegi. Sügisest alustas tegevust peamiselt laagris olnutest koosnev Õpetajate Maja kunstistuudio ja tänavu suvitasmaalil Kuusikul juba neli vahetust laagrilisi – kokku 32 inimest. Suurem osa neist lasteaednikud või õpetajaid, aga sekka ka mõni näitleja, modell, pensionär, nii vanu kui ka noori. Elukutsel või vanusel polnud seal õigupoolest tähtsust.

Maalimine kui ettekäanne?

Väga suuri gruppe teha ei saa, sest peale selle, et lihtsalt ei jagu magamiskohti, kipuks siis kaduma ka kodune meeleolu, mis inimesi liidab. Vilja ei jõuaks enam söögitegemise kõrvalt



Autor KIRSI PAVELTS



Autor ERIKA GRAU



Õpetajate Maja kunstistuudio tuumiku moodustavad needsamad lasteaednikud ja õpetajad, kes suvel Vilja Prometi kodutalus maalilaagrit peavad. Pildil Vilja Promet kunstistuudio näituse avamisel.

RAIVO JUURAKU foto

kõiki juhendama, kiitma ja naerutama. "Selle maalimisega on nii, et kõik püüavad ise," arwab Vilja. "Vahel ikka ütlevad, et õpeta midagi ka, aga see on nii muuseas."

Vilja Prometi juttu, et tema ainuke anne on oskus toredad inimesed ühte kohta kokku ajada, ei maksa päris tõsiselt võtta. Ja maalitakse neis laagrites ikka päris hoolega. Mis siis, et kaasa võetud konspekti tarvis ei läinud ja midagi üles kirjutama ei pidanud – pintsli peos hoidma ja õlivärve segama õpiti ikka, maalimisväärselt märkama samuti.

Meri põõsaste vahel

Mingi kindla programmi läbimist või tööde arvu pole eesmärgiks seatud. "Mõni teeb ühe suure maali ja viis väikest, teine kolm suurt ja kolm väikest – kuidas keegi tahab ja tunneb. Kuna ma ise olen meremaalija, siis olen naernud, et ühe mere peab igaüks

Vilja Promet ütleb, et maalida oskavad tegelikult kõik. Ja just siis tulevadki kõige toredamad pildid, kui eesmärk pole suurt kunsti teha, vaid pigem stressi maandada.



Autor LEHTE TALVE

ikka tegema. Ja näib, et nüüd nad juba tunnevad ise ka vajadust selle järele."

Päris merd Mulgimaal kusagilt eeskujuks võtta pole – ikka ainult merepilte ja mälestusi. "Muidugi, motive on siin vähe: tavaline talumaja, põllud ja puud, ei midagi erilist. Meil mõeldud aastal oli laagris üks hästi tore naisterahvas – teistega võrreldes ikka professionaal – tema käis kogu aeg, molbert seljas, ja rääkis: "Motive on vähe..." Aga sai maalitud küll.

Nende maalilaagritega olen ma aru saanud, et Kuusiku seisab kohutavalt hea koha peal – kahe puu vahel nähakse sellist tormist merd, et hoia alt. Ükskord panid mulle niisuguse laine-gea pildi kohe voodi ette, et tundus – nüüd pritsib küll märjaks." Valminud maalide järgi otsustades on Kuusiku kungaste ja põõsaste vahel nähtud ka kaktusi ja palme, baleriine ja haldjaid, Avignoni maastikke ja tuulikuid. Aga muidugi ka kohalikke aialilli, puid ning viljapõlde.

"Ärge ronige kööki, maalige!"

"Muidugi nad tahavad kangesti mind aidata ja vahel pääsevad nõusid pesema ka, aga põhimõtteliselt katsun ma laagrilised kõigist majapidamistöödest



Autor MARIKA KOROLEV

eemal hoida," ütleb Vilja Promet. "Neil peab olema täielik vabadus, siis on asjal mõtet."

Ma ei ole sellepärast ka lapsi täiskasvanutega koos laagrisse võtnud. Tahan tegelda just nende "stressis vanainimestega", et nad saaksid lõõgastuda ja naerda ja igasuguseid jutte rääkida. Kuna neil on töö ja suuremal osal ka kodus pidevalt lapsed ümber, kulub kõigile ära nädalake täielikku lõõgastust ja puhkust. Siin pole tõesti midagi niisugust, mida peaks kogu aeg koristama, kui midagi maha kukub või juhtub – vana talu, kus keegi sees ei ela. Pärast ajad kogu sodi ahju ja ongi kõik."

Vilja teeb sugulastega jaanipäevaks majaümbruse enam-vähem korda, aga edasi kasvab aias kõik nii, nagu jumal juhatab. Kunagistest roosipeenardest on järel ainult mutimullahunnikud – kuus peremeheta aastat on oma töö teinud, aga visamad talulilled õitsevad ikka edasi ja väga hoolitsetud ümbrust taga nutta ei maksa – kui keegi maja ümbert pidevalt innukalt muru pügaks, tuletaks see viimati laagrilistelegi meelde, et oh jumal, mul ju kodus kõik niitmata... Pealegi on Kuusikul ajutisele romantilisele segadusele vaatamata kõik väga armas ja kodune. Ja süüa saab tõeliselt hästi...



Autor ETTIE MIKITA

Vilja Prometil, kes rõhutab, et laagris ongi ta põhiliselt kokk-kütja, on ka omad "firmaroad", mida igas vahetuses kindlasti pakutakse. Needki enamasti põlised Kuusiku talu toidud.

Kuusiku kerad

"Kuusiku kerad on nagu berliini pannkoogid – pärmitaigast kaneeli ja suhkruga ümmargused pallid –, aga kuna meie külas ei teinud neid keegi peale minu memme, hakatigi neid talu nime järgi kutsuma. Kunagi tegi ta neid koguni Tääksi kooli lõpupeoks 500 tükki." Veel kostitatakse külalisi tingimata imeõhukeste pannkookidega, mille taignasse on segatud mannat.

"Söövad nad küll kõvasti," ütleb Vilja laagriliste kohta. "Mul higi kogu aeg jookseb pliidi taga seismisest." Aga pöörab siis kogu jutu jälle naljaks ja kinnitab, et tegelikult on ta sel aastal ka ise hoopiski puhata saanud. "Eelmisel aastal tundsin, et olen kogu aeg pisut närvis – kartsin väga, et inimesed ei klapi omavahel. Tänavu panin juba alguses rühmad kokku nii, nagu ma arvasin inimesed sobivat – peaaegu kõik olid ju varasemast tuttavad."

Värvilaik minu toas

Õpetajate Maja kunstistuudio alustas mõeldud aastal septembris, kohe pärast maalilaagrite lõppu. Vilja Promet kiidab Õpetajate Maja juhtkonda, kes neisse igati soosivalt suhtunud ja sellest sügisest maalimiseks ka avarama ruumi leidnud.

Igaüks võib stuudiosse tulla just siis, kui talle sobib, ja nii pikaks ajaks, kui lusti on. "Õpetajal tuleb ju alati igal pool distsipliini ja kellaajast kinni pidada – kusagil peab ta saama ka ennast lõdvaks lasta," arwab Vilja.

Ja seda ei maksa hoopiski peljata, et joonistada ei oska. "Kõik oskavad. Siis just ongi eriti vahva proovida, kui pole varem maalimisega tegeelnud. Mõni tahab lihtsalt värvilaiku oma tuppa ja teeb näiteks oranži ruudu... Ega meie eesmärk ole suurt kunsti teha – see on kunstnike asi. Siin maalitakse oma tervise huvides. Pahandad näiteks õpilaste peale ja siis maalid tumedate ja karedate värvidega kogu oma pahameele välja. Laagris oli ka nii, et nädala alguses kippusid pildid olema mäslevad ja sünged, mida edasi, seda heledamaks ja rahulikumaks läksid."

Mõeldud kooliaastal oli kunstistuudio nimekirjas ligi 90 inimest, väga aktiivselt käisid neist kohal umbes pooled. Vilja arwab, et see on esimese aasta kohta hea saavutus. Tema ise on majas iga tööpäeva õhtupoolikul. "Joomekohvi või teed, naerame ja jutustame. Vahel istutakse niisama, pintsli välja ei võetagi, aga tavaliselt kulub igaühel paar tundi ikka maalimisele..."

Lahkuvatele laagrilistele lubas Vilja, et järgmisel aastal alustatakse taas kohe pärast jaanipäeva. "Aastad on muidugi oma töö teinud. Kui katus peaks läbi sadama hakkama, on maja läbi... Aga mis seal ikka kurta. Ju me siis otsime kuskilt mõne teise toreda koha."



Autor PILLE SANDSTRÖM

Kirjastus Avita kohtub suvel

KOOLIDE RAAMATUKOGUHOIDJATE ning
kõikide õppekirjandusest huvitatutega



Kuupäev	Kell	Toimumise koht	Oodatakse esindajaid
19. aug (E)	10.30	Järva Maavalitsus, IV k	Järvamaa koolid
19. aug	14	Rapla Vesiroosi Gümnaasium	Raplamaa koolid
21. aug (K)	10.30	TPÜ Haapsalu kolledž	Läänemaa koolid
22. aug (N)	10	Kärdla KK Teabemaja	Hiiumaa koolid
23. aug (R)	11	Kuressaare, Rootsi 7, II k	Saaremaa koolid
26. aug (E)	12	Pärnu Maavalitsus	Pärnumaa eesti koolid
	12	Pärnu, Kuninga 18	Pärnumaa vene koolid
27. aug (T)	10	Viljandi Maavalitsus	Viljandimaa koolid
27. aug	14	Valga Maavalitsus	Valgamaa koolid
28. aug (K)	10	Võru Kesklinna Gümnaasium	Võrumaa koolid
28. aug	14	Põlva Maavalitsus	Põlvamaa koolid
29. aug (N)	10	Tartu M. Reiniku Gümnaasium	Tartu linna koolid
29. aug	14	Jõgeva Maavalitsus	Jõgevamaa koolid
30. aug (R)	11	Avita Jõhvi esindus, Rakvere t 30	Jõhvi, Narva, Sillamäe, Kohtla-Järve, Jõhvi ja Ida-Virumaa eesti koolid
30. aug	14.30	Rakvere Reaalgümnaasium	Lääne-Virumaa koolid
5. sept (N)	14	Tallinn, Pikk 68	Kesklinna, Lasnamäe ja Kristiine vene koolid
6. sept (R)	14	Tallinn, Pikk 68	P-Tallinna, Haabersti, Mustamäe, Nõmme vene koolid ning Harjumaa vene koolid
9. sept (E)	14	Tallinn, Pikk 68	Harjumaa eesti koolid
10. sept (T)	14	Tallinn, Pikk 68	Mustamäe, Haabersti, Põhja-Tallinna, Nõmme eesti koolid
12. sept (N)	13	Tartu Hiie Kool	Tartu maakonna koolid
13. sept (R)	14	Tallinn, Pikk 68	Kesklinna, Lasnamäe eesti koolid

Käsitööõpetaja kirjutas oma kogemused õpikuks

KAAREL ALUOJA

Türi Majandusgümnaasiumi käsitööõpetaja Anu Pink on koolimeistri leiba söönud 15 aastat. Viimane talv kulus tal suuresti käsitööõpikut kokku kirjutades. Uhiuue raamatu esitlemisega ühtaegu tähistas õpetaja juulikuus ka kirjastuse Saara sündi.

Anu Pink ütles, et kudumisõpiku tegemine oli tohtu lisatöö. "See pole nagu tavalise raamatu kirjutamine: teksti on ju vähe, siin oli esimene asi mõelda, teiseks mõeldud asjad valmis kududa. Õpiku fotode tarvis kootud asju on terved kastitüübid, neist annab korraliku käsitöönäituse korraldada."

Kõik raamatus näha olev polevatki tema kätetöö. "Eks iga õpilane tea, et kui aega või oskusi käsitöö tarvis napib, tuleb emalt abi paluda. Nii olen ka mina oma ema ees suur tänuvõlglane, just tema abistas mind esemete kudumisel palju." Väärib märkimist, et eluaeg Saaremaal muusikat õpetanud Maimu Sepp on õiged kudumisvõtted just tänu tütrele selgeks saanud.

Paljude tööde autorid on Anu Pingi hoolealused, Türi Majandusgümnaasiumi õpilased, kes on ühtlasi raamatus modellideks. Oma panuse on andnud teisedki türilased. "See on Türi raamat. Kujundaja on Anneli Kenk, joonistuste autor kohalik kunstnik Ülle Kuldkapp, enamik fotosid pärineb Türi fotograafidelt, isegi keeletoimetaja, tallinlanna Ainu Januson on Türi noorte kunstipäevade kauane nautleja," loetles Anu Pink oma abilisi.

Laustekst ei sobi käsitööõpikusse

Mõte õpik välja anda tekkis Anu Pingil elulisest vajadusest, vana õpik vajab ajakohastamist. "Olen 15 aastat koolis töötanud, tean täpselt, kust käsitööõpetaja king pigistab," põhjendas ta. "Õpetaja peab otsima fotosid, mustreid, jooniseid, mida siis hunnikute kaupa lastele paljundada, sest praegustes käsitööõpikutes valitseb tekst."

Käsitöö on peaaegu ainus aine koolis, kus kasutatavad õpikud on puhtal kujul oma aja produkt. Anu Pink ei kahtle autorite teadmistes ja oskustes, kuid leiab, et käsitööd ei õpi tegema raamatu järgi, kus pole jooniseid ega pilte. On küll suur asi, et viis-kuus aastat tagasi nn klassiõpikud välja anti, kuid ei saa olla rahul nende veniva, ametliku ja igavas keeles laustekstiga. "Käsitöö on asi, mida inimene tahab näha, mitte lugeda. Katsu kirjeldada sõnades Muhu kinnast, see on sama, kui kunstiajaloo raamatus iseloomustada mõnd Eduard Viiralti teost."

Anu Pink arvates ei tohiks õpikuid koostada inimesed, kes pole ise koolis töötanud. "Mõtted, mille põhjal õpiku üles ehitasin, sain lisaks igapäevatuundidele veel aineaktiivist ja -komisjonidest, kursustelt, konverentsidelt."

Koos Järva Teataja reklaamitoimetaja Anneli Kengiga, kaheinimesekirjastuse Saara teise osanikuga, käis Anu Pink käsikirja paljude maakondade ainesektioonides tutvustamas. Vastuvõtt oli kõikjal hea. Ka õpiku kaitsmisel 12. aprillil haridusministeeriumis ei tekkinud mingit vastuseisu. "Jalad ei värisenud, sest saime retsensioonidega juba varem tutvuda," kinnitas Anu Pink.

"Kudumise" kaanel on kirjas: "Saara käsitööõpikud 1". "Et jääme selle



Anu Pink esitles juuli keskel uut käsitööõpikut "Kudumine" ja jagas seda lahkelt kõigile oma abilistele.

Autori foto

tööga vee peale, oleks loogiline, et kudumisele järgneks õmlemisõpik. Iseasi, kes selle kokku kirjutab. Töenäostustooria järgi peaks kolmas raamat olema "Heegeldamine". Anu Pingi sõnul ei jätnud kunstnik, kes kaanele numbrilise panu, neile valikut. "Ega Saara ole mõeldud ainult käsitööraamatute kirjastamiseks. Kui kirjastus hoo sisse saab, võime teha raamatuid luulekogudest kodumasinateni."

Õpetaja-metoodik, Järvamaa aasta õpetaja 1999 Anu Pink pole harjunud igavlema ja kudumisõpik pole sugugi ainus õppematerjal, mille ta käsitöö, õmlemise, moeajaloo, etiketiõpetuse ja kudumise tundide kõrval on koostanud. 1997. aastal valmis "Kalloriraamat", mille lugejamenüü autorit

ennastki üllatas. Seda trükiti 15 000 eksemplari ja praegu on see kõikjal otsas.

Õppematerjaliks olid mõeldud ka kudumise ja heegeldamise töökaardid, ühel pool foto, teisel pool tööskema. "Need tekkisid samuti elulisest vajadusest: õpetaja saab võtta 15 ühesugust kaarti ja need klassis laiali jaotada – täna koome sellist asja."

Konkurssidel vana kala

Anu Pingi leivanumber on osaleda õpilastega kõikvõimalikel õmbluskonkurssidel ja noorte moefestivalidel. Ka tänavu töid tema kasvandikud õmblusmasinafirma Husqvarna korraldatud üleriigilisel koolinoorte õmbluskonkursilt ära vanema astme peaauehinna, hinnalise Husqvarna õmblusmasina Sophia. Nooremas vanuserühmas jäi Türi Majandusgümnaasiumi 7. klassi õpilane Kait Lubja teiseks.

Järvamaa õpilased on Husqvarna õmbluskonkursilt toonud nelja aastaga kuus kallist õmblusmasinat, lisaks saavutanud teisi hinnalisi kohti. Enamik pärjatuid on olnud Anu Pingi õpilased, kellest osa läinud edasi tekstiilikunsti õppima.

"See, et Järvamaal on konkurssidel vedanud, näitab, et siin on lapsi, kes tahavad ja oskavad õmmelda," arvas õpetaja. Ja mitte ainult õmmelda. Kolm aastat tagasi võtsid kunstõpetaja Leelo Mäna ja Anu Pink nõuks avada Türi Majandusgümnaasiumis lisaks äriklassidele ka kunstiklass. Tänavu lõpetas esimehe lend.

Viimati lõid Türi kunstiklassi õpilased laineid juuli algul Imaveres piimandusmuuseumi tarbeks maalitud 27 meetrit pika piimanduse ajalugu kajastava maali. Muuseumi direktor Ants Välimäe kinnitas toona meedias, et tegu on Eesti suurima, 57-ruutmeetrise kvaliteetmaalinga.

Veel ühe tegemise on Anu Pink end ajalukku kirjutanud, vähemalt aedlinnakese Türi omasse: aastaid vedas ta koos Anneli Kengiga Türi

noorte kunstipäevi. Paljud kunstnikud, lauljad ja poeedid tänu neile Türit tunnendavadi.

Kunstipäevad on vana arm

"Kunstipäevad oli ime, nende ajal tekkis tunne, nagu Türi oleks hoopis teine linn, mingi suurlinn. See oli eriline emotsioon, ühtaegu naljakas ja imeiline. Viimastel aastatel kummitasid kunstipäevad mind nagu Age Raa, sest polnud aega neile täielikult pühenduda," ütles Anu Pink ja lisas selgituse. "Olin väga arglik laps. Kord öeldi mulle, et pean oma suvest raadiotähtle rääkima. Kogu suve kartsin Age Raa külalasele. Mõtlesin isegi, et lähen metsa seenele, siis ta ei leia mind üles."

Viimased, kuuekümmend kunstipäeva toimusid 2000. aasta augustis, siis leidsid Pink ja Kenk, et enam ei jõua nii suurt koormust enda õlule võtta. Uusi eestvedajaid pole aga kuskilt tulnud.

Nüüd on Anu Pingil uued pühendused: kirjastus Saara, käsitööõpikud ja suvekohviku rajamine.



ANNELI KENK, Järva Teataja reklaamitoimetaja

Oleme Anuga aastaid koos toimetanud, meil tuleb kõik kabadalt välja. Koostöö algas Türi noorte kunstipäevade korraldamisega. Meil on üks mõtlemine, ka enam-vähem üks maitse. Oleme mõlemad sellised "uinamuisnad", vajame palju ühiseid arutelusid, enne kui midagi ette võtame. Ja riskialdis pole meist kumbki, kõik on alati põhjalikult ja hoolga läbi kaalutud.

Kuigi kõrvaltvaataja jaoks seost pole, on ka kudumisõpiku meile kui üks pikaleveninud Türi kunstipäev: sealt saime organiseerimiskogemuse, suhted. Nii panime õpikusse sisse ka intervjuu kunstipäevadest tuttava kunstnikuga.

KONKURSITEADE

Avita kaubamärgi omanik AS BIT kuulutab välja konkursi

uute õpikukäsikirjade saamiseks.



Eriti oodatud on järgmised käsikirjad:

- ◆ eesti keel VIII, IX, X, XI, XII klassile,
- ◆ kirjandus X, XI, XII klassile,
- ◆ eesti keel A-võõrkeelena, kogu tsükkel,
- ◆ vene keel B-võõrkeelena, kogu tsükkel,
- ◆ loodusõpetus IV, V, VI klassile,
- ◆ maailma majandusgeograafia gümnaasiumile,
- ◆ maailma ajalugu gümnaasiumile,
- ◆ inimeseõpetus IV–VI, VII–IX klassile,
- ◆ perekonnaõpetus gümnaasiumile,
- ◆ ühiskonnaõpetus IV–VI, VII–IX, XII klassile,
- ◆ kunstõpetus I–III, IV–VI, VII–IX klassile.

KONKURSIL OSALEMISEKS PALUME ESITADA

- õpiku sisukord,
- struktuuri selgitus,
- näidispeatükk maketi kujul ning
- illustratsioonide nimestik.

Kõiki konkursitöid ootame 8. jaanuariks 2003 aadressil Pikk 68, 10133 Tallinn, märgusõna "Konkurss 2003".

Parimate tööde autoritele preemia 20 000 krooni.
Parimate käsikirjade autoritega sõlmatakse õpikute kirjastamiseks lepingud ning käsikirja valmimise ajal makstakse nelja kuu jooksul autoritele stipendiumi.
Konkursi tulemustest teavitatakse kõiki osalisi kirja teel 2003. aasta veebruari jooksul.

LISATEAVET KONKURSI KOHTA SAAB TELEFONIDEL
(0) 627 5401, (0) 627 5422, (0) 627 5420.

KOOLIBRI SOOVITAB



Mare Mürsepp, Anne Uusen
Esimene kooliraamat.
Õpetajaraamat



160 lk,
pehme köide.

Õpetajaraamatus on antud soovitusid iga teema käsitlemiseks. Muidugi jääb õpetajale vabadus neid kas arvvestada või mitte ja võimalus lisada ning rakendada oma ideid.

Rein Kolde, Endel Noor, Helle Sikka
Matemaatika I klassile



96 lk, pehme kaas.

Riiklikule õppekavale vastava õpiku parandatud kordustrükk on täiesti uute illustatsioonidega ja sisaldab õppekavas nõutud geomeetriaosa. Õpiku juurde kuulub kaks töövihikut.

Hergi Karik

Keemia VIII klassile.

Teadus ainet muundamisest



152 lk,
pehme köide.

Õpiku ümbertöötatud trükk käsitleb keemilisi nähtusi, keemia seaduspärasusi, aine ehitust, keemilisi elemente ja süstemaatikat, arendab analüüsi- ja sünteesivõimet, tutvustab keskkonnasäästlikkuse põhimõtteid ning annab ülevaate keemiliste nähtuste seostest argieluga. Uues väl-

jaandes lõpevad kõik peatükid kokkuvõtva osaga, mis sisaldab raudvara. Õpiku lõpus on põhimõisted koos lühiselgitustega.

David Vseioev

Pilk ajalukku. V klassi ajalooõpik



224 lk,
pehme köide.

Uue ainekava alusel kirjutatud õpik püüab anda õpilastele esmase kujutluse ajaloo kui teadusest. Kommentaaride, küsimuste ja ülesannete abil juhib autor lapsed ajaloo tundmaõppimise tähtsuse tunnetamiseni, näitab õpilastele aegade seoseid ja inimkonna arengut ning tema saavutusi. Autori valitud katkendid kirjandusteostest ja ajalooallikaist kirjeldavad kõitvaid ajalooaspekte ja valgustavad mineviku suurtükke elu. Eesti ajalugu on õpikus orgaaniliselt seostatud maailma ajalooga.

Ene Kulderknup, Riina Kippak,
Anne Kloten, Kaja Olenko

Mina ja maailm 1.

1. klassi inimeseõpetuse tööraamat



72 lk, pehme köide.

Tööraamatus käsitlevad teemad: mäng ja õppimine, käitumisreeglid klassis ja koolis, koolimaja ning selle lähikümbus, koolitee, sõbrad ning suhtlemine kaastellega, rõõmud ja mured koolis ning kodus, oma keha ning selle eest hoolitsemine, kuidas olla terve, puhtuse ja korra hoidmine, pere ning pere liikmete rollid, liiklus- ja tuleohutus ning erinevatest ohtudest hoidumine.

Ene Kulderknup, Riina Kippak,
Anne Kloten, Kaja Olenko

Mina ja maailm 2.

2. klassi inimeseõpetuse tööraamat



76 lk, pehme köide.

Tööraamatus käsitlevad teemad: suhtlemine kollektiivis, üksteisega arvestamine, käitumisnormid kodus, koolis ja väljaspool kooli, õppimine ja töö, raha teenimine ja võimalikud kulutused, asjade väärtus ja hind, erinevad elukutsed, kodukoha tuntud inimesi, kodukoha sümbolid.

Ene Kulderknup, Riina Kippak,
Anne Kloten, Kaja Olenko

Mina ja maailm 3.

3. klassi inimeseõpetuse tööraamat



56 lk, pehme köide.

Õpikus käsitlevad teemad: õpilase enesehinnang, hakkama saamine ümbritseva elu probleemidega – koolikiusamine, enastkahjustava iseloomuga ühistegvus, pereprobleemid; kodu ümbrus ja naabruskond, kodutus; ohud tervisele, ohtlikud ained jms, aeg ja tegevuste planeerimine, riik ja selle kaitse, seadused kui ühiskonnaelu reeglid, sallivus erinevate inimeste, rahvaste ja kultuuride suhtes.

LISAINFO

meie koduleheküljel
www.koolibri.ee

KOOLIBRI SUVINE RINGSÕIT



KOOLIBRI
RAAMATIID MIS HARIVAD

Ajakava

15.08.	kl 11	Hiiu- ja Kõrvala Kesk- ja Põhikoolis
16.08.	kl 11	Saaremaa Kuressaare Ühisgümnaasiumis
19.08.	kl 10	Raplamaa Vesiroosi Gümnaasiumis
21.08.	kl 11	Viljandimaal maavalitsuses
22.08.	kl 11	Pärnumaal Kuninga Tänav Põhikoolis
23.08.	kl 11	Läänemaal Haapsalu kolledžis
26.08.	kl 11	Valgemaal Valga Maavalitsuses
27.08.	kl 11	Võrumaal Keslinna gümnaasiumis
28.08.	kl 11	Põlvamaal haridusosakonna saalis
29.08.	kl 10	Tartumaal Koolibri Tartu esinduses
	kl 13.30	Tartus Koolibri Tartu esinduses
30.08.	kl 11	Jõgevamaal maavalitsuses
3.09.	kl 12	Ida-Viru eesti koolid Kohtla-Järvel õppekeskuses Intellekt
4.09.	kl 12	Ida-Viru vene koolid Kohtla-Järvel õppekeskuses Intellekt
4.09.	kl 15.30	Ida-Viru koolid Narvas pedagoogikakeskuses
5.09.	kl 12	Järvamaal Paide Ühisgümnaasiumis
6.09.	kl 13	Lääne-Virumaal Rakvere Reaalgümnaasiumis
10.09.	kl 13	Tallinna Mustamäe, Nõmme, Haabersti ja Kristiine linnaosa koolid Rahvakultuuri Keskuses
11.09.	kl 13	Tallinna Lasnamäe, Kesklinna, Pirita ja Põhja-Tallinna linnaosa koolid Rahvakultuuri Keskuses
12.09.	kl 13	Harjumaal Rahvakultuuri Keskuses

Meie esinemiste ülesehitus on järgmine: kõigepealt räägime võõrkeeltest, muusika- ja kunstõpetusest (~45 min), järgmisena tutvustame matemaatika-, füüsika- ja keemiaõpikuid (~45 min) ning räägime ka loodusõpetusest ja geograafiast (~15 min). Kõige lõpuks anname teada, mis on Koolibril sel aastal uudist emakeele, ajaloo ja sotsiaalinete vallas (~45 min).

Ootame kuulama koolide raamatukoguhoidjaid, koolijuhte ja õpetajaid ning kõiki õppekirjandusest huvitatuid!

Eesti kunstiharidus New Yorgis

JÜRI MÄEMAT,
KÜ juhatus esimees

InSEA 31. maailmakongress toimub 19.–24. augustini New Yorgis. Meie kunstiharidust esindab seal Eesti Kunstihariduse Ühingu juhatus aseesimees, Tallinna Ühisgümnaasiumi kunstiovetaja-metoodik Liia Jung.

InSEA on rahvusvaheline kunstihariduse ühing, mis asutati 1951. a Inglismaal Bristolis sir Herbert Read

juhtimisel. Sinna kuulub ka Eesti ühing. InSEA peamine siht on toetada ja arendada kunsti ja käsitöö kaudu loovat kasvatust ning arendada rahvusvahelist üksteisemõistmist. Organisatsiooni liikmed on kunstiovetajad, muuseumipedagoogid ja visuaalse kunstiharidusega seotud inimesed. Ühingu on üle 1200 liikme 80 riigist. Ülemaailmsed kongressid toimuvad iga kolme aasta tagant.

31. kongressi peateemad on esteetilise mõtlemise arendamine, tradit-

sioonidest mõtlemine, arvamuste kujundamine, ülevaade meediast ja mõtlemisest, kujutava kunsti uurimine.

Kongress hõlmab loenguid, seminare, workshop'e, näitusi ja ekskursioone. Oluline ülesanne on tutvustada koos Soome ja Rootsi kolleegidega järgmisel aastal Stockholmis, Helsingis ja Tallinnas toimuvat Euroopa regionaalkongressi InSEA on Sea. Liia Jungi ettekanne kajastab Eesti kunstihariduse väga head taset, meie Kunstihariduse Ühingu tööd ja eesmärgi.

Sanatoorsete koolide suvepäevad

LIIVI KOSTJUTSENKO,
OIK huvijuht

17. ja 18. juunil toimusid Orissaare Internaatkoolis sanatoorset tüüpi koolide suvepäevad. Osa võtsid Keila-Joa, Vastseliina, Helme ja Haapsalu kool ning Tallinna K. Pätsu Vabaõhukool. Kutsutud olid ka Saaremaa koolide esindajad.

Esimene päev algas konverentsiga "Tervisekoolide koht haridusmaasti-

kul". Kokkutulnuid tervitasid Saare Maavalitsuse haridus- ja kultuuri osakonna juhataja Raivo Peeters ja Orissaare vallavanem Raimu Aardam. Kõnelesid haridus- ja sotsiaalministeeriumi esindajad Ants Eglon, Kai Völili, Kai Kukki ja Heli Kaldoja, seejärel HM-i koolivõrgu büroo Lääne-Eesti piirkonna peadirektor Sirje Jõgiste.

Pärast kohvipausi rääkisid TÜ professor Jaan Kõrgesaar ja doktor Ellu Eik kooli võimalustest psüühikahäire-

tega õpilaste abistamisel. Oma kogemusi jagas Tartu Linna Nõustamis- ja Õpiabi Keskuse juhataja Ana Kontor. Konverentsi lõpetas OIK-s algusaastat õpetajana töötanud Maret Kärner sõnavõtuga "OIK eile ja täna".

Kahe päeva jooksul pakuti külalistele ka rikkalikku kultuuriprogrammi. Siinkohal korraldajate tänu giididele, asjaosalistele ja ürituse toetajatele.

Järgmised suvepäevad korraldab Helme SIK.

Ettevõtte kingib lastele koolikotid

HEINO AASALEHT

AS Eesti Põlevkivi juhatus otsustas

oma töötajate esimesse klassi astuvatele lastele kinkida koolikotid. 102 last saab vee- ja külmakindlast mater-

jalist koti, millel on üks suur ja kaks väikest helkurit. Tüdrukute ja poiste kotid on erinevat värvi.

I Love English

inglise keele õpikute seeria

autorid Ülle Kurm ja Mare Jõul teatavad, et

I Love English 6

- Student's Book
- Workbook
- Helikassett
- Tapescripts and Key to Exercises

kirjastab ainult Kirjastus STUDIUM ja see ilmub hiljemalt käesoleva aasta oktoobris.

Samas ilmuvad ka eelmiste sama seeria õppekomplektide võtmeraadad:

- Tapescripts and Key to Exercises 3
- Tapescripts and Key to Exercises 4
- Tapescripts and Key to Exercises 5

Palume tellimused ümber vormistada Kirjastusele STUDIUM

Riia 15b, 51010 Tartu. Tel.: 07/441 045, 420 440, gsm: 051 84 230. E-post: kirjastus@studium.ee

Ilmuva õppekomplekti tellimislehed, sisu ülevaate ning esimesed õppetükid käsikirjana leiata kirjastuse kodu- leheküljelt www.studium.ee/kirjastus

Autorid vabandavad ebamugavuste pärast.

TARTU ÜLIKOOL AVATUD ÜLIKOOL 2002



Vastuvõtt koolis töötavatele õpetajatele
RIIKLIKU KOOLITUSTELLIMUSE RAAMES

keskhariduse baasil:

- ajalugu,
- eesti keel võõrkeelena,
- inglise keel ja kirjandus,
- bioloogia (bioloogia ja geograafia õpetaja),
- eripedagoogika,
- haridusteadus (loodusteaduslikud ained),
- alushariduse pedagoog,
- klassiõpetaja,
- muusikaõpetaja,
- kehaline kasvatus ja sport,
- alushariduse pedagoog (Narva kolledž)**,
- humanitaarained vene õppekeelela põhikoolis (Narva kolledž)**.

kõrghariduse baasil:

- tehnikavaldkonna õpetaja (õpetaja kutseasta),
- koolikorralduse kutsemagistriõpe (koolijuhitajate ja mentorite haru)*.

Õppima asumiseks vajalikud dokumendid

- avaldus (täidetakse kohapeal),
- haridust tõendav dokument (originaal ja valguskoopia),
- vajadusel nime muutmist tõendav dokument (originaal ja valguskoopia),
- curriculum vitae eripedagoogika, klassiõpetaja, alushariduse pedagoogi, muusikaõpetaja, haridusteaduse, tehnikavaldkonna õpetaja, kehalise kasvatus ja spordi ning koolijuhitajate kutsemagistriõppe erialal,
- 3 fotot (3 x 4 cm),
- pass (originaal ja isikukoodiga lehekülje koopia),
- kooli soovituskiri (kooli plangil või pitseriga),
- v.a koolikorralduse kutsemagistriõppesse kandideerijatel,
- magistrirõppe kavand koolikorralduse kutsemagistriõppesse kandideerijatel, kus on kirjeldatud kavandatava uurimistöö eesmärgid ja põhiprobleeme (1-2 lk)

tuua 5.-30. augustini

TÜ kaugkoolituskeskusesse Tartus Lossi 24 või

21.-30. augustini TÜ esindustesse Saaremaal, Hiiu maal, Pärnus, Jõhvis, Türi, Võrus ja Tallinnas, ** Narva kolledžisse Kerese 14 Narvas.

* Magistrirõppe dokumentide vastuvõtt 3.06.-30.08.

TÜ haridusteaduskonna dekanaadis Tartus Ülikooli 18-138.

INFO

tel (07) 375 201, (07) 375 200,
e-post utop@ut.ee, * (07) 376 120, ** (035) 60 608;
http://www.ut.ee/AvatudYlikool/koolitus.html.

Tartu Ülikooli Narva kolledž Avatud Ülikool



ÕPETAJAKOOLITUS

Bakalaureuseõpe

- Alushariduse pedagoog (nii eesti kui vene keele baasil)
- Humanitaarained (vene õppekeelela põhikoolis)

Magistriõpe

- Humanitaarainete õpetaja (vene õppekeelela põhikoolis).

Magistriõppesse kandideerimise eeldus on pedagoogiline kõrgharidus, diplomirõppe läbimine või bakalaureusekraad.

Lisaerialad

- Inglise keele õpetaja, eesti keel teise keelena, keelekümblusõpetaja, loodusõpetuse õpetaja eesti õppekeele baasil.

Bakalaureuseõppes õppetöö nädalavahetustel, magistrirõppes õppesessioonidena.

Õpetajakoolituses ka riigieelarvelised õppekohad.

Dokumentide vastuvõtt

Narva kolledžis 26.06.-17.07. ja 5.-30.08. kl 10-16, kab 101.

Täpsem info tel (035) 60 608, Kerese 14, kab 101a, http://narva.ut.ee.

"HARIDUSEL"

UUS NÄGU JA UUS SISU!

Värske number juba lähapäevil müügil!

Tasub lugeda!

Hind lehekioskis 18 krooni.

TARTU ÜLIKOOL



AVATUD ÜLIKOOL

täienduskoolitus sügissemeestril 2002

Koolijuhitajate tööalane täienduskoolitus	algus 18.-19.09; 6000.-	Ühendatud Kuningriik - maa, rahvas, kultuur	september-detsember; 1500.-
Õppealajuhataja juhtimiskoolitus	algus 18.-19.09; 4000.-	Inglise keele üldkursused erinevatel astmetel	september-detsember; 1500.-
IKT kasutamine ja rakendamine I kooliastmes		Saksa keele vestluskursus kesastmele	september-detsember; 1500.-
klassiõpetaja ja eripedagoogide töös**	algus septembris; 2100.-	Itaalia keele algkursus	september-detsember; 1500.-
Uurimistöö II**	algus 23.08; 3000.-	Rootsi keele algkursus	september-detsember; 1500.-
IKT rakendamine muusikaõpetuses**	algus 11.10; 1600.-	Jaapani keele kursused	september-detsember; 1500.-
Suhtlemispsühholoogia*	algus 12.10; 1500.-	Tänapäeva Venemaa - vene keele ja	september-detsember; 1500.-/2850.-
Läbirääkimiskursus*	14.-16.10; 9.-11.12; 3000.-	kultuuri vestluskursus	september-detsember; 1500.-
Esinemiskursus*	18.-19.10; 2000.-	Ettevalmistuskursus eesti keele riigeksami	september-detsember; 1080.-
Enesekehtestamine koolis*	25.-26.10; 14.-15.11; 1500.-	(vene õppekeelela gümnaasiumide õpilastele)	
Suhtlemiskursus klassijuhatajale*	28.-29.10; 13.-14.12; 1500.-	Ettevalmistuskursus inglise keele riigeksami	september-detsember 1080.-
Meeskonnatöö kursust	4.-6.11; 2000.-	(vene õppekeelela gümnaasiumide õpilastele)	september-detsember 1080.-
Avalik esinemiskursus**	22.-24.11; 250.-	Kursused eesti keel võõrkeelela õppekavast*	algus 01.10; 8400.-
"Kvaliteedijuhtimine koolis" koolimeeskondadele*	27.-28.09; 2900.-	Info ja registreerimine: 07 375 357, keeled@ut.ee, *07 375 227, tens@ut.ee	
Klassi kui sotsiaalse grupi kujundamine ja arendamine*	24.-26.10; 14.-16.11; 2000.-	Informaatikaõpetaja kursused*	algus septembris
Põhikooli ja gümnaasiumi õiguslik reguleerimine*	algus 9.-10.10; 2000.-	Teadmiste testimine arvutit*	algus septembris
Lasteaia õiguslik reguleerimine*	algus 7.-8.11; 1500.-	Arvutid koolimatematikas*	algus septembris
Mõttealad kui aktiivsed meetod*	algus 21.11; 1500.-	Arvuteooria elemendid ja meetodid elementaararvutitega	04.-06.10; 800.-
Eesti hariduspoliitika*	telemisel	Majandusmatemaatika elemendid koolis (vene keeles)	12.-13.10; 650.-
Koolieelkute lugemisvalmiduse kujundamine	algus 13.-14.09; 1600.-	Õpetajale 12. klassi matemaatika riigeksamist	26.-27.10; 650.-
Loopeediline töö koolis I	algus 21.-22.09; 2500.-	Rõhuasetusi matemaatika õpetamisel 4.-6. klassis	1.-2.11; 650.-
Lähtekohti õpiraskustega laste lugema ja		Planimeetria süvakursus personaalarvuti kasutamise	2.-3.11; 650.-
kirjutama õpetamiseks	algus 27.-28.09; 2500.-	Töenäostusteooria ja matemaatilise statistika küsimuste	9.-10.11; 650.-
Raske kõnepuudega ja kõnetute isikute suhtlemisvõimalused	04.10; 500.-	Nuputamisesanded põhikoolis II	16.-17.11; 650.-
Kõne areng ja hääled	04.-05.10; 500.-	Majandusmatemaatika elemendid koolis	23.-24.11; 650.-
Tegelik pedagoogitöö probleemse lapsega	11.-12.10; 500.-	Erinevad taskuarvutid koolis	30.11-1.12; 650.-
Häälikulist kõnet asendavad graafilised suhtlemisvõimalused	algus 18.10; 3000.-	Rakendustarkvara MathCad**	ag lahtine; 1600.-
Alakõnega õpilane	18.-19.10; 500.-	Info ja registreerimine: 07 375 864, kkokk@ut.ee, *07 375 448,	
Õppeülesannete koostamine ja kasutamine	algus 1.-2.11; 3000.-	tlasn@cs.ut.ee, **kuni 11.11 07 375 620, utop@ut.ee	
Intellektiprobleemidega laste arendav õpetamine-kasvatamine	algus 8.-9.11; 5900.-	Alklassiõpetajate inglise keele ja metoodika-alane ühendus	25.-26.10; 560.-
Häälduspäru ja nende korrigeerimine	algus 8.-9.11; 1600.-	Uut inglise keele ja inglise keele õpetamise vallast	22.-23.11; 560.-
Laste õpiraskuste ennetamine ja ületamine	algus 8.-9.11; 5900.-	Gümnaasiumi üldmaateadus	9.-10.10; 700.-
Õpiraskustega laste parandusõppe alused	algus 15.-16.11; 5900.-	Geograafia teemad õpetamine 5.-6. klassis	15.11; 400.-
Kroonilise haigusega lapse ravipedagoogika	toimub novembris; 500.-	Info ja registreerimine: 07 375 620, 07 375 561, utop@ut.ee	
Kõnet toetavad viiped	algus novembris; 1600.-		
Kuride kultuuri mitmekesisus	algus novembris; 1600.-		
Info ja registreerimine: 07 375 620, 07 375 561, utop@ut.ee, *07 343 056,			
annika@ut.ee, **07 343 056, ullet@ut.ee, ***044 50 543, erikaj@pc.ut.ee			

http://www.ut.ee/AvatudYlikool



Express Publishing



Kallid inglise keele õpetajad!

Meil on rõõm kutsuda teid järjekordsetele kirjastuste
Express Publishing, Collins Cobuild, Mary Glasgow
TASUTA SEMINARIDELE.

Igale osalejale tunnistus!

ESINEJAD: John Parsons ja Steve Lever Suurbritanniast

TASUTA Express õppekomplekt (teie valikul)

ja üllatuskingitus Mary Glasgow kirjastuselt igale osalejale!

Seminarid toimuvad järgmistes Eesti linnades:

- laupäeval, 24.08. Haapsalus (TÜ Haapsalu kolledž, Lihula mnt 12);
- esmaspäeval, 26.08. Pärnus (ruum nr 212, TÜ Pärnu kolledž, Ringi 35);
- teisipäeval, 27.08. Narvas (TÜ Narva kolledž, Kerese 14);
- kolmapäeval, 28.08. Rakveres (Rakvere Kutsekeskkool, Piiri 7);
- neljapäeval, 29.08. Tartus (Miina Härma Gümnaasium, Tõnissoni 3);
- reedel, 30.08. Tallinnas (Tallinna Reaalkool, Estonia pst 6).

NB! Tallinna Reaalkooli tuleb kaasa võtta vahetusjalatsid!

REGISTREERIMINE JA TÄPSEM INFO

kuni 19. augustini

Allecto AS

tel (0) 627 7234 (Birgit Prihodko),

faks (0) 627 7233,

e-post allecto@online.ee.

- KOOLIDIREKTORI PÕHIKURSUS (august 2002 - aprill 2003), algus 21.-23.08.;
- ÕPPEALAJUHATAJA PÕHIKURSUS (september 2002 - märts 2003);
- ÕPPEKAVAARENDUS KOOLIEELSES LASTEASUTUSES (16. ja 17.09.);
- MEEDIA ÕPPEKAVA LÄBIVA TEEMANA (23. ja 24.09.);
- HARIDUSASUTUSE PALGAKORRALDUS (14. ja 15.10.)

Koolitusluba 1103 HM, reg nr 10233811.

Tel (0) 613 9709. Faks (0) 613 9708.

E-post emieco@emieco.ee.

Peterburi tee 46-111, 11415 Tallinn.



SISUSTUSEKSPERT

SISUSTUSEKSPERDIST

saate sobivad

- suurkõõgiseadmed,
- nõudepesumasinaid,
- külmatehnika,
- letid ja vitriinid,
- tarvikud ja inventari.

Kaasaegse tehnoloogia alusel paneme Teie mõtted paberile, projekteerime, paigaldame ja hooldame.

Oleme Teie jaoks -
täpselt sobiv!

AS SISUSTUSEKSPERT

Tel (0) 606 6149, 050 26 164, faks (0) 606 6141,

e-post

urmas@sisustusekspert.ee,

http://www.sisustusekspert.ee.

EESTI KOOLITEHNIKA

Terase 8, Tallinn 10125
tel. 6 009 009, fax 6 009 008
Juhhanovi 3, Narva 20609
tel. (035) 72800, fax 72802
e-mail: koolitehnika@hotmail.ee

**HELITEHNIKA
JA VÕIMENDUSED**
400, 1000 või 2000 W
KOOLIPKOKS!

SOODUSHINNAD!

Erki Ploom 05079060

ÕNNITLEME

75

ERIKA PASTAK,
Ristiku Põhikooli õpetaja.

HILJA PETERSON,
C. R. Jakobsoni nim Gümnaasiumi
endine õpetaja.

AINO RAUDSEPP,
Lihula Gümnaasiumi endine töötaja.

70

VIIVI LÄLL,
Pelgulinna Gümnaasiumi õpetaja.

AINO MILJAN,
Väätsa Põhikooli endine õpetaja.

TAISSIA PETERSON,
Kuressaare Gümnaasiumi
endine õpetaja.

MAIMU PÕLDOJA,
endise Vabariikliku Õpetajate
Täiendusinstituudi metoodik.

65

VIIVU ARNIM,
Viljandi Maagümnaasiumi õpetaja.

60

LINDA GOTTLOB,
Puhja Gümnaasiumi õpetaja.

MARET LARIONOVA,
Kuusalu Keskooli õpetaja.

MARE MÄEKS,
Viljandi Maagümnaasiumi õpetaja.

SILVI MÜLLER,
Puhja Gümnaasiumi õpetaja.

ANNE PÖDER,
Viljandi Maagümnaasiumi õpetaja.

55

HELE-MALL JÄRV,
Pääsküla Gümnaasiumi õpetaja.

ENE LUIK,
Viljandi Maagümnaasiumi õpetaja.

50

EVE ADANG,
Rapla lasteaia Pääkapikk
muusikaõpetaja.

MERIKE KIVI,
Kuressaare Gümnaasiumi õpetaja.

TIJU LEPPIKUS,
Kanepi Gümnaasiumi õpetaja.

EVI PIIRISALU,
Nõo Põhikooli õpetaja.

ROSEMARIA RAIDLEPP,
Lihula Gümnaasiumi logopeed.

Kodutütarde preemiapäevad

ANGELIKA NARIS,
Kodutütarde peavanem

Kodutütarde organisatsioonil on tore traditsioon kutsuda augusti esimesel nädalal Tallinnasse preemiapäevadele iga ringkonna viis tublimat kodutart koos juhendajaga.

Selle aasta preemiapäevad toimusid 1.-4. augustini. Neljapäeval seati end sisse Tallinna Reaalkoolis. Preemiapäevad avati Vabadussõja ausamba juures, kuhu asetati lillepärj avaldamaks austust õpilastele ja õpetajatele, kes andsid oma elu Eesti vabaduse eest.

Esimene külaskäik oli Eesti Televisiooni ning Raadiomaja, kus lastele tutvustati nende asutuste töökorraldust ja ajalugu. Televisioonimajas pakkus kõige enam huvi lastelavastustest tuntud tegelaste muuseum. Elevust ja pildistamist oli palju.

Edasi viis reis Teletorni. Esimese päeva lõpetas mängudeõhtu, mille jooksul saadi üksteisega tuttavaks.

Järgmisel päeval käisime Riigikogu, Stenbocki majas ning kultuuriministeeriumis. Riigikogu hoovil toimunud rivistusel tervitasid meid Riigikogu liikmed Viive Rosenberg ja Maret Maripuu. Järgnes ekskursioon Riigikogu hoones. Stenbocki majas oli

meile teejuhtiks peaminister Siim Kallas, kes tutvustas kodutütardele e-valitsuse tööstiili ning näitas tööruume. Kultuuriministeeriumis oli meeldiv kohtumine kultuuriminister Signe Kiviga. Päeva lõpul said lapsed ekskursioonil Eesti Vabaõhumuuseumisse ringi joosta. Pärast õhtusööki oli võimalus tutvuda Tallinna vanalinnaga.

Laupäev oli looduspäev. Tallinna Botaanikaaias sai oma silmaga näha banaani- ja sidrunipuud, orhideesid ja kaktuseid, liaane ja palme. Väga meeldis lastele roosiaed. Tegime väikese peatuse K. Pätsi mälestusmärgi juures Metsakalmistul. Õhtupoolikul tutvustas Ain Järve Kadrioru parki. Päeva lõpetas vestlusring, kus Tallinnas tegutses kotkajuht Arved Salupere pajatas oma sõjateedest.

Viimane päev möödus Eesti Mereväebaasis. Tüdrukutele tutvustati mereväge üldiselt, näidati kaitseväes kasutatavaid relvi ning mereväe laevu. Käisime Johan Pitka nime kandval sõjalaeval.

Ja oligi aeg hüvasti jätta. Lisaks eredatele muljetele võttis nii mõnigi kodutütar kaasa teadmise, et tal on uus sõber mõnes Eesti maakonnas. Preemiapäevad laiendasid silmaringi ja tugevdasid sõprussidemeid. Kokku on Kodutütardel praegu 3500 8-18-aastast liiget.



Preemiapäevade avamine
Tallinna Reaalkooli juures.



Vabaõhumuuseumis on
koos kodutütardega
ka nende peavanem.

KERLI LEHISMETSA fotod

Vikerraadio "Spekter"

Haridusteemad Vikerraadios igal kolmapäeval kl 16.05.

TÄNA KUKU RAADIOS

"ROHELINE VÄRAV"

10.30 ja 12.30

Keskonnateemaline saade, teises pooltunnis rohelised uudised.
Saatejuht on Tõnu Karjatse.

"VAHETUND"

13.30-14

Õppimisest, õpetamisest, õpetajatest ja õpilastest.
Saatejuhid on Asso Lavda ja Liis Raidma.
Saade valmib koostöös haridusministeeriumiga.

Saadete ajal arvamus avaldamise võimalus studio@kuku.ee
Toimetust: 6 307 031

RAADIO MÕTLEVALE INIMESELE

TALLINNAS 100.7 MHz

TARTUS 101.2 MHz

OTEPÄÄL 102.4 MHz

100.5 MHz PAIDES

100.8 MHz VILJANDIS

100.9 MHz HAAPSALUS

90.0 MHz PÄRNUS

KUKU

www.kuku.ee

Meile oluline tähtpäev

MILVI AASARU,
Eesti Roerichi Seltsi juhatus

16. augustil möödub 100 aastat Juri Roerichi, kuulsalt orientalisti, rännumehe, pedagoogi, filoloogidoktori ja professori sünnist. Sünninud saatuse tahtel arheoloogilistel väljakaevamistel, möödus tema elu rännakutel, uurides kaugete maade keeli ja kultuure.

1910. a suvi möödus koos vanemate Nikolai ja Jelena Roerichi ning noorema venna Svjatoslaviga Haapsalus, nii et ka Eesti on mõjutanud selle väljapaistva isiksuse kujunemist.

Oles ainuke kuulsast perekonnast, kes kodumaale naasis, sai temast ka eesti orientalistika mõjutaja. Linnart Mäll meenutab, et õppis tiibeti keelt just Juri Roerichi õpilase Juri Parfionovi juures. Selle perekonna osa 20. sajandi maailmakultuuri pole võimalik üle hinnata, pigem peab tõdema, et väga palju on veel uurida ja lahti mõtestada.

Oktoobri keskpaigani saab Alatskivi lossis vaadata Eesti Roerichi Seltsi korraldatud näitust "Sõnumitoojad". Stendid tutvustavad kuulsat perekonda kõiki nelja liiget, väljas on kultuuriväärtusi kaitsev Rahu Lipp ja reproduktioonid Nikolai Roerichi ja Svjatoslav Roerichi maalidest, mis on pühendatud kõigi aegade ja rahvaste oma ajast ettejuudnud mõtlejaile. Esindatud on "Püha Franciscus", "Krišna", "Püha Sergius", "Zarathustra", "Mooses", Jelena Blavatskajale pühendatud "Sõnumitooja" ja palju teisi – kokku 52 teost.

17. augustil kell 12 toimub Kohtla-Järve uues raamatukogus Juri Roerichi 100. sünniaastapäevale pühendatud üritus, kus meenutatakse seda erakordset isiksust, saab tutvuda stendide ja raamatutega.

Juri Roerich oli akadeemik Nikolai Roerichi vanem poeg – orientalist, filoloogia doktor, professor. Omandas kõrghariduse Londoni, Harvardi (USA) ja Pariisi ülikoolides. Tegi uurimistöid Indias, Sikkimis, Kashmiris. Töötas N. Roerichi ekspedit-

sioonidega Ladakhis, Xinjiangis, Mongoolias, Hiinas ja Tiibetis. Juhtis teadustööd Indias Himaalaja Uurimisinstituudis, oli selle direktor. Hiljem töötas Kalimpongis Lääne-Bengalis, õpetas ülikoolis hiina ja tiibeti keelt ning valmistas teadlasi ette professorikraadi saamiseks. Viimased kolm eluaastat töötas Moskvast, NSVL Teaduste Akadeemia orientalistikainstituudis. Juri Roerichi sügavad teadmised Kesk-Aasia budismist olid ainulaadsed. Ilmunud on uurimused India ja Sise-Aasia usundiloo, ajaloo ja filoloogia alalt.

Sellest äärmiselt kokkusurutud loetelust nähtub, et Juri Roerich oli erakordselt kõrgelt haritud teadlane. Kolleegide, aspirantide ja teiste kaaslaste mälestuste kohaselt pälvis ta piiratud lugupidamist mitte üksnes teadlasena, vaid ka oma hingeomaduste poolest täiesti ebatavalise kõrghumaanse inimesena. Kutsumuselt orientalist oli ta ühtaegu ajaloolane, etnograaf, kunstiteadlane, filoloog, indoloog, sanskritoloog, tibetoloog, Mongoolia-uurija.

Lasteaiad!



Keelekümluskeskus

kuulutab välja konkursi vene õppekeelelasteadeadele, kes soovivad avada 2003. aasta sügisest varase täieliku eesti keele kümlusrühma.

Lasteadeadelt ootame avaldusi

16. septembriks

aadressil

Keelekümluskeskus, Kihnu 1, 13913 Tallinn.

Kõik avaldused osalevad konkursil.

Komisjon valib välja kuni kümme lasteadea.

Lõpptulemustest teavitame kõiki konkursil osalenuid 4. novembriks.

Täpsemat infot lasteadeade valiku kriteeriumidest ja avalduse vormistamisest saab Keelekümluskeskusest telefonil (0) 605 7258 või aadressil www.kke.ee/uudised.



Projekti toetavad

Mitmekultuuriline Eesti

Riikliku integratsiooniprogrammi toetavad Soome, Norra, Suurbritannia ja Rootsi

Haridusministeerium, Integratsiooni Sihtasutus, kohalikud omavalitsused, Soome Kooliamet, Kanada Rahvusvahelise Arengu Agentuur (CIDA), Toronto Koolivalitsus (TDSB).

Noortele rohkem võimalusi

12. augustil tähistati noortepäeva, mille peateema oli noorte osalus ja suurem kaasamine otsuste ettevalmistamisel. 12. augustit tähistatakse rahvusvahelise noortepäevana ÜRO riikide haridusministrite ettepanekul 1998. aastast.

Noortel on liiga vähe võimalusi rääkida kaasa noorsootöö, huvialahariduse, vaba aja veetmise, õpingute, igapäevase toimetuleku ja teiste valdkondade probleemide lahendamisel. Eri poliitikate (haridus-, noorte-, sotsiaalpoliitika jne) väljatöötamisel ja elluviimisel tuleks kaasa rohkem noori.

Noortepoliitika ja noorsootöö kujundamisel on peamised osapooled riigiasutused ja institutsioonid, omavalitsus, kolmas sektor, sh noorteorganisatsioonid, ning äri sektor. Igal tasandil on noorte osaluse kohta pealt palju arenguruumi.

Ka noorte teadlikkus võimalustest peab suurenema. Kutsume kõiki noori üles pakutavaid võimalusi kasutama ja oma arvamust välja ütlemä.

Tänavu mais asutatud Eesti Noorteühenduste Liit on kujunemas noorteorganisatsioonide ja noori esindavaks koguks, kes seisab noorte huvide eest nii riiklikul kui ka piirkondlikul tasandil. Õpilasmavalitsuste ja üliõpilasesinduste aktiivne tegevus annab võimaluse rääkida kaasa õppetööga seotud otsuste kujundamisel. Koostöö noortega peab algama õppeasutuse ja omavalitsuse tasandil, pakkudes võimalusi ka neile, kes ei ole ühegi noorteorganisatsiooni liige.

Noortepäeval korraldasid Euroopa noortekonvendi Eesti delegatsioon, Eesti Euroopa liikumine, Eurointegratsiooni Büroo ja haridusministeerium Rahvusraamatukogus Euroopa tuleviku teemal ümarlää. See pakkus võimaluse vastata küsimusele, millist Euroopat me siis tahame.

31. oktoobril ja 1. novembril toimub Eesti II noorsootöö foorum. Võetakse vastu noorsootöö valdkondade tegevuskavad järgmiseks kaheks aastaks. Tegevuskavadega tutvumine HM-i koduleheküljel või piirkondlikust eelfoorumist osavõtt annab võimaluse koguda noorte arvamusi ja ettepanekuid.

Noortepoliitika prioriteetide ja noorsootöö korralduse põhimõtete alusdokumendid on 1999. a Riigikogus vastu võetud noorsootöö seadus, 2001. a Vabariigi Valitsuses heaks kiidetud Eesti noorsootöö kontseptsioon ja Eesti noorsootöö arengukava aastateks 2001–2004 ning 2001. a Euroopa Komisjonis heaks kiidetud noortepoliitika valge raamat.

Noorteorganisatsioonide kontaktandmed: Gerri Lesk, Eesti Noorteühenduste Liit, tel 051 46 978; Nele Ruubel, Euroopa noortekonvendi Eesti delegatsiooni liige, tel 052 11 497; Aivar Roop, Eesti Euroopa liikumine, tel (0) 693 5235, <http://www.euroopalikumine.ee>; Kristiina Pernits, Euroopa Noored Eesti büroo, tel (0) 696 2417, <http://euroopa.noored.ee>; Karoli Hindriks, Eesti Õpilasmavalitsuste Liit, tel 055 36 386, <http://www.escu.ee>; Piret Hartman, Eesti Üliõpilaskondade Liit, tel 053 405 002, <http://www.eyl.ee>; Toomas Palu, ÜRO Lastefond, UNICEF Eesti Rahvuskomitee, tel (0) 641 3300, <http://www.unicef.ee>; Kalmar Kurs, HM-i noortepoliitika nõunik, tel (07) 350 133, 051 39 406, <http://www.hm.ee>; Dmitri Kukuškin, EÖOL, Dmitri@escu.ee, 056 450 581; Piret Susi, UNICEF Eesti Rahvuskomitee, piret@unicef.ee, (0) 641 3300.

Nissi Põhikool

kuulutab välja konkursi

emakeeleõpetaja

ametikoha täitmiseks.

Korter.

Info

tel 055 600 129; (0) 608 7129; nissi@lycos.com.

Tsirculiina Keskkool

kuulutab välja konkursi

✓ INGLISE KEELE,

✓ AJALOO,

✓ VENE KEELE (9 tundi),

✓ MATEMAATIKA (10 tundi),

✓ FÜÜSIKA (6 tundi) õpetajate

ametikohtade ja

✓ LOGOPEEDI,

✓ HUVIJUHI (0,5 kohta),

✓ INFOJUHI

ametikoha täitmiseks alates 1.09.

NÕUTAV

vastavus HM-i kehtestatud kvalifikatsiooninõuetele.

Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad saata

20. augustiks

aadressil

Nooruse 1, Tsirculiina, 68301 Valgamaa.

Info tel (076) 66 381, (076) 66 382, 050 56 265 või tsirgu@tsirgu.edu.ee.

TALLINNA LOITSU LASTEAED

kuulutab välja konkursi

LASTEIAÕPETAJA

ametikohale alates 26.08.

Avaldus, CV ja haridust tõendava dokumendi koopia esitada

23.08.

aadressil

Loitsu Lasteaed, Loitsu 8,

13622 Tallinn või

e-postiga loitsula@la.tln.edu.ee;

tel (0) 632 7334, (0) 632 8484.

Loksa 1. Keskkool

pakub 2002/03. õppeaastast tööd

✓ BIOLOOGIA-KEEMIA ÕPETAJALE,

Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad saata hiljemalt 21. augustiks aadressil Tallinna 47, 74806 Loksa või e-postiga Vello.Sats@mail.ee.

Info

tel 056 687 159, (0) 609 7726.

Haabersti

Vene Eragümnaasium

võtab alates 1. septembrist konkursi korras tööle

✓ eesti keele,

✓ saksa keele,

✓ arvutiõpetuse õpetaja.

KANDIDAAT PEAB ESITAMA

- kirjaliku avalduse (kontaktandmed),
- elulookirjelduse (CV),
- haridust tõendavate dokumentide koopiad.

Info tel (0) 657 9438.

Meie asume Õismäe tee 24, 13511 Tallinn.

Tallinna

Juhkentali Gümnaasium

võtab alates 1. septembrist tööle

inglise keele õpetaja.

Tulla dokumentidega (avaldus, CV ja haridust tõendavad dokumendid) direktori juurde

22. augustil alates kella 10 aadressil

Juhkentali 36. Tallinn.

Valga Gümnaasium

võtab alates 1. septembrist

täiskoormusega tööle

✓ FÜÜSIKAÕPETAJA,

✓ INGLISE KEELE ÕPETAJA,

✓ AJALOOÕPETAJA.

INFO

tel (076) 42 009 või (076) 42 080.

Puhja Gümnaasium

kuulutab välja konkursi

inglise keele õpetaja

ametikoha täitmiseks

alates 1. septembrist.

Avaldus, CV ja koopia haridust tõendavast dokumendist saata või tuua 23. augustiks aadressil Viljandi tee 28, Puhja, 61301 Tartumaa.

TÄPSEM INFO

tel (07) 451 256 või 051 48 080.

Audru Keskkool

kuulutab välja konkursi

✓ AJALOOÕPETAJA,

✓ EESTI KEELE ÕPETAJA,

✓ INGLISE KEELE ÕPETAJA

ametikohtade täitmiseks alates 2002/03. õppeaastast.

Avaldus koos CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiatega saata 26. augustiks

aadressil

Audru Keskkool, Lihula mnt 10, Audru, 88301 Pärnumaa või faksil (044) 64 421.

Korterivõimalus.

Info tel (044) 64 421, 056 696 906.

TEATED, REKLAAM

TEADAANDED

Tahvlid, projektorid, ekraanid, tunniplaanid, õppevahendid jne. Koolide Varustus OÜ, tel (0) 665 0248.

Häädemeeste Keskkool Pärnumaal võtab alates 1.09. konkursi korras tööle poeglaste kehalise kasvatusõpetaja (1,0 ak). Korterivõimalus. Avaldus ja CV palume saata 17. augustiks aadressil Häädemeeste Keskkool, Kooli 10, Häädemeeste, 86001 Pärnumaa. Info tel 056 607 209.

Noarootsi Gümnaasium pakub täiskoormusega tööd matemaatikaõpetajale ja füüsikaõpetajale. Ametikorter (1–3-toaline). Info tel (047) 41 217, 050 63 496 või kool@ng.edu.ee.

Käina Gümnaasium võtab tööle muusikaõpetaja ja matemaatika-füüsika õpetaja. Info tel (046) 36 174 ja (046) 36 441.

Lehtse Põhikool Järvamaal vajab alates 2.09. täiskoormusega matemaatika asendusõpetajat. Info tel (038) 33 334, (038) 33 258, 052 46 495; e-post lehtse.pko@mail.ee.

Väätsa Põhikool pakub alates 1. septembrist poiste tööõpetuse õpetajale osalise koormusega (10–14 tundi) tööd. Info tel 052 06 705.

Vormsi Põhikool vajab algavast õppeaastast keemia, bioloogia, geograafia, matemaatika, füüsika, inglise keele, inimeseõpetuse, ühiskonnaõpetuse, kehalise kasvatus (T), tööõpetuse (T, P) ja muusikaõpetuse õpetajaid. Õppetöö toimub liitklassides. Tel (047) 26 030, 055 676 245.

Eesti õppekeele Tallinna Väike-Õismäe Keskkool, Õismäe tee 50, pakub tööd keemiaõpetajale (täiskoormusega) ja matemaatikaõpetajale (koormus soovi järgi). Helistada tel (0) 657 2052 või 056 43 151.

Muumipere Lastesõim kuulutab välja konkursi lastesõime õpetaja ametikohale. Avaldus, haridust tõendava dokumendi koopia ja CV esitada 22. augustiks aadressil Endla 17, 10122 Tallinn; tel (0) 644 1012.

Kuressaare 2. Lasteaed võtab alates 1.09. konkursi korras tööle õpetaja tasan-dusrühma. Avaldus, CV ja erialast haridust tõendava dokumendi koopia esitada 25.08. Info tel (045) 33 356.

Ambla Põhikool

Järvamaal

võtab uuest õppeaastast konkursi korras tööle

✓ INGLISE KEELE, 22 t;

✓ AJALOO, 4 t;

✓ INFORMAATIKA, 5 t

õpetajad.

NÕUTAV

vastavus HM-i kehtestatud kvalifikatsiooninõuetele.

Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad saata 22. augustiks aadressil

Ambla Põhikool, Pikk 37, Ambla, 73502 Järvamaa.

INFO tel (038) 34 245, 052 46 537.

SIMUNA PÕHIKOO

kuulutab välja konkursi

matemaatikaõpetaja

ametikoha täitmiseks 1. septembrist.

Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad saata 19. augustiks aadressil Simuna Põhikool, Lai 11, Simuna, 46401 Lääne-Virumaa, tel (032) 37 339, 052 46 077.

Tallinna Kivimäe Põhikool

vajab alates 1. septembrist

- ✓ osalise tööajaga AJALOO-,
- ✓ ÜHISKONNAÕPETUSE ja INIMESEÕPETUSE ÕPETAJAT.

Avaldus ja CV saata hiljemalt 25. augustiks aadressil
Leegi 14, 10914 Tallinn
või e-postiga
kivimae@kivimae.tln.edu.ee.

Info tel (0) 672 4616, (0) 672 4615.

Lasteaed Pääsupesa võtab konkursi korras tööle LASTEIAÕPETAJA.

Info tel (0) 601 9398, (0) 601 9296; Puhangu 57, Tallinn.

Kalmetu Põhikool

võtab konkursi korras tööle

AJALOOÕPETAJA (12 tundi).

Avaldus, CV ja ametikohale esitatud nõuetele vastavat haridust tõendavate dokumentide koopiad esitada 21. augustiks aadressil
Tänassilma, Viiratsi vald, 70103 Viljandimaa.

Info tel (043) 27 119; 055 46 643 või e-post kool@kalmetu.vil.ee.

Jõgeva Ühisgümnaasium

pakub alates 1. septembrist tööd

- ✓ logopeedile,
- ✓ poiste tööõpetuse õpetajale,
- ✓ keemiaõpetajale,
- ✓ matemaatikaõpetajale.

Avaldus, CV ja haridust tõendava dokumendi koopia saata aadressil
Jõgeva Ühisgümnaasium, Piiri 1, 48307 Jõgeva
hiljemalt 23. augustiks.

Info tel (077) 22 874 ja (077) 22 778.

Kunda Muusikakool

võtab alates 1. septembrist konkursi korras tööle

viiliõpetaja

koormusega 0,3 kohta.

Avaldus ja CV koos haridust tõendavate dokumentide koopiatega esitada kahe nädala jooksul alates kuulutuse ilmumise päevast aadressil

Kunda Muusikakool, Mere 2, Kunda, 44106 Lääne-Virumaa.

Info tel (032) 21 270 või 055 575 329.



Keila Gümnaasium

kuulutab välja konkursi

INGLISE KEELE õpetaja

ametikoha täitmiseks.

NÕUAME erialast kõrgharidust.

Avaldus koos CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiatega saata 21. augustiks aadressil Põhja 8, 76610 Keila.

Info tel (0) 604 5280 või 604 5290.

Tallinna Hiiu Põhikool

kuulutab välja konkursi

- > vene keele,
- > füüsika- ja
- > keemiaõpetaja

ametikohale.

NÕUTAV
erialane pedagoogiline haridus.

Info tel (0) 657 2476,
direktor@hiuu.tln.edu.ee.

Retla Kool

pakub alates 1.09. tööd

- ☐ poiste tööõpetuse ja
- ☐ arvutiõpetajale.

Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad saata 23. augustiks aadressil
Retla Kool, Oisu, 72301 Järvamaa.

INFO
tel 051 60 676,
retlapk@estpak.ee.

Türi Gümnaasium

pakub alates 2002/03. õa tööd

- ✓ AJALOO-,
- ✓ EESTI KEELE ja
- ✓ INGLISE KEELE õpetajale.

Korterivõimalus.

INFO
tel (038) 78 452, 051 27 587.

MLLM

kuulutab välja konkursi

ARVUTIÕPETAJA ametikohale

(7 t nädalas, tunnid õhtupoolikul).

VAJALIK
pedagoogiline kõrgharidus

Avaldus ja CV saata aadressil
Vilde tee 54, 13416 Tallinn.

Faks (0) 652 2537;
e-post mllm@mll.tln.edu.ee.

Pühajärve Põhikool

vajab alates 1.09.

LOGOPEEDI ja PARANDUSÕPPE ÕPETAJAT
(1 ametikoht).

Elamispinna võimalus.

KOOLI ADDRESS:
Pühajärve Põhikool,
Sihva sjsk, 67301 Valgamaa.

Tel (076) 56 286,
e-post pyha.kool@mail.ee.

Kohila Gümnaasium

pakub alates 2002/2003 õa tööd
GEOGRAAFIAÕPETAJALE (22 t).

Info tel (048) 33 506, (048) 33 573,
055 543 854.

Tallinna 48. Lasteaed

kuulutab välja konkursi

- ▽ **LASTEIAÕPETAJA** ja
 - ▽ **MUUSIKAÕPETAJA**
- ametikohtadele.

Avaldus, CV koos haridust tõendava dokumendiga esitada 26. augustiks aadressil
Gonsiori 3, 10117 Tallinn.

Info tel (0) 660 1244.

Samas vajame ka

- ▽ **ÕPETAJAABI.**

Toila Gümnaasium

võtab alates 1. septembrist konkursi korras tööle

- ✓ matemaatikaõpetaja,
- ✓ klassiõpetaja,
- ✓ inglise keele õpetaja.

EELDAME:

kandidaadi vastavust kehtivatele kvalifikatsiooninõuetele.

Avaldus, CV ning haridust tõendavate dokumentide koopiad esitada aadressil
Toila Gümnaasium, 41702 Toila.

Telefon (033) 69 642,
faks (033) 69 742.

Põltsamaa Ühisgümnaasium

vajab alates 1.09.

- ✓ loodusainete-füüsikaõpetajat,
- ✓ inglise keele õpetajat,
- ✓ emakeeleõpetajat,
- ✓ matemaatikaõpetajat.

AVALDUSED ESITADA
Põltsamaa Ühisgümnaasiumisse aadressil
Veski 5, 48106 Põltsamaa.

KANDIDAAT PEAB ESITAMA

- kirjaliku avalduse (kontaktandmed),
- elulookirjelduse (CV),
- haridust tõendavate dokumentide koopiad.

LISAINFO tel (077) 51 509;
050 63 741 või 051 12 662.

Kihnu Põhikool

vajab algavaks õppeaastaks

- ✓ eesti keele õpetajat, 14 t;
- ✓ matemaatika-füüsika õpetajat, 18 t;
- ✓ huvijuhti,
- ✓ muusikaõpetajat;
- ✓ kehalise kasvatuse õpetajat, 17 t + treeningud;
- ✓ õppealajuhatajat, 0,5 kohta;
- ✓ sekretäri 0,5 kohta.

Avaldus koos CV ja kontaktandmetega saata hiljemalt 23. augustiks aadressil
Kihnu Põhikool, Kihnu vald, 88005 Pärnu mk.

E-post kihnu@parnumaa.ee;
tel (044) 69 933, 051 916 511.

Tallinna Mustjõe Gümnaasium

(vene õppekeelele)

kuulutab välja konkursi

- ✓ eesti keele kui teise keele õpetaja,
- ✓ inglise keele õpetaja,
- ✓ bioloogiaõpetaja,
- ✓ kehalise kasvatuse õpetaja,
- ✓ muusikaõpetaja

ametikohtade täitmiseks 1. septembrist.

Avaldused esitada 19. augustiks aadressil
Paldiski mnt 83, 10617 Tallinn.

Info tel (0) 656 6469.

NÕUTAV

vastavus HM-i kehtestatud kvalifikatsiooninõuetele.

Järva-Jaani Keskool

võtab uuest õppeaastast tööle

- ✓ õppealajuhataja,
- ✓ kehalise kasvatuse õpetaja.

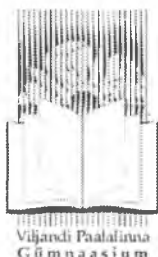
EELDAME
vastavust kvalifikatsiooninõuetele.

Avaldus ja haridust tõendavate dokumentide koopiad esitada 26. augustiks aadressil
Järva-Jaani Keskool, Pikk t 1, 73301 Järva Jaani.

Info tel (038) 63 357 või 050 57 476.

Viljandi Paalalinna Gümnaasium

vajab uueks, 2002/2003. õa



gümnaasiumi INGLISE KEELE ÕPETAJAT.

Korter kesklinnas.

INFO
tel (043) 44 010
või tulla
Paala tee 46, Viljandi.

Sauga Põhikool

võtab alates 2002/03 õa konkursi korras tööle

EMAKEELEÕPETAJA –
tunnikoormusega 20 tundi nädalas.

Ootame kandideerima ka eesti keele lisaerialaga õpetajaid.

Avaldus, CV, haridust, täienduskoolitust ja staazi tõendavate dokumentide koopiad esitada 23. augustiks aadressil
Sauga Põhikool, Nurme küla, Sauga vald, 80044 Pärnumaa.

INFO
tel (044) 30 031, 052 98158;
e-post sauga@estpak.ee.

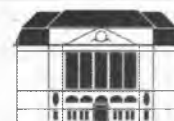


Paide Gümnaasium

pakub tööd

- ✓ **MATEMAATIKAÕPETAJALE** – täiskoormus,
- ✓ **POISTE TÖÖÕPETUSE ÕPETAJALE** – täiskoormus,
- ✓ **LOGOPEEDILE** – täiskoormus.

Tulla kooli või helistada
tel 051 04 551.



Tallinna 21. Kool

kuulutab välja konkursi

põhikooli ja gümnaasiumi EMAKEELEÕPETAJA

ametikoha täitmiseks alates 1.09.

Avaldus ja CV koos haridust tõendava dokumendi koopiaga saata 23. augustiks postiaadressil

Tallinna 21. Kool, Rave 6, 10124 Tallinn.
Info tel 050 89 302 või (0) 648 5449.

Väike-Maarja Gümnaasium

kuulutab konkursi

EESTI KEELE ÕPETAJA

ametikohale.

Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad esitada
23. augustiks
aadressil
Pikk 1, Väike-Maarja,
46202 Lääne-Virumaa.

INFO
tel (032) 45 100, (032) 95 757.

Kabli Lasteaed-Algkool

kuulutab välja konkursi

KLASSIÕPETAJA

0,5 ametikohale

2002/03. õppeaastaks.

Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad saata
21. augustiks
Kabli Lasteaed-Algkooli aadressil
Kabli küla, Häädemeeste vald,
86002 Pärnu maakond.

Lisainfo tel (044) 65 155.

HAAPSALU GÜMNAASIUM

pakub koheselt tööd

füüsikaõpetajale.

Info tel (047) 33 887, 052 06 431.
Kuuse t 1, Haapsalu.

Raasiku Põhikool

vajab algavast õppeaastast

- ✓ kehalise kasvatuse õpetajat ja
- ✓ poiste tööõpetuse õpetajat (11 t).

Info tel (0) 608 2271 või 051 72 310.

Rapla Õhtukeskkool

võtab alates 1. septembrist
konkursi korras tööle

täiskohaga

- ✓ MATEMAATIKAÕPETAJA;
- osalise koormusega
- ✓ FÜÜSIKAÕPETAJA,
- ✓ GEOGRAAFIAÕPETAJA.

Avaldus koos CV ja diplomi koopiaga
esitada
hiljemalt 26.08.
aadressil
Lasteaia 5, Rapla,
79513 Rapla maakond.

INFO
tel (048) 94 197, 055 40 181;
e-post raplaokk@estpak.ee.

Sindi Gümnaasium

pakub tööd

- ✓ ÕPPEALAJUHATAJALE,
- ✓ ARVUTIÕPETAJALE,
- ✓ POISTE TÖÖÕPETUSE
ÕPETAJALE,
- ✓ INGLISE KEELE ÕPETAJALE,
- ✓ KEEMIAÕPETAJALE.

Kandidaatidel esitada avaldus
koos CV ja haridust tõendavate
dokumentide koopiatega
kuni 26. augustini
aadressil

Kooli 9, Sindi, 86703 Pärnumaa.

Info tel (044) 52 444.

Pärnu Täiskasvanute Gümnaasium

pakub täiskohamusega tööd

EESTI KEELE JA KIRJANDUSE ÕPETAJALE.

Vajalikud dokumendid esitada hiljemalt 23. augustiks aadressil
Lembitu 1a, 80028 Pärnu.

Info tel (044) 37 112.

Kose Keskool

vajab 1. septembrist

INGLISE KEELE ÕPETAJAT.

Tel (0) 603 6181, (0) 603 6160.

Antsla Gümnaasium

võtab alates 2002/03. õa tööle

- ✓ inglise keele ja
- ✓ geograafia õpetaja

vabade ametikohtade täitmiseks.

NÕUTAV
vastavus kvalifikatsiooninõuetele.

Avaldus koos CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiatega esitada
22. augustiks
aadressil
Antsla Gümnaasium, Kooli tee 14,
66403 Antsla.

Info
tel (078) 55 334 või (078) 55 549.

Vaata kindlasti ka
www.antslakk.edu.ee.

Tallinna Lasnamäe Mehaanikakool

(vene õppekeelelega)

kuulutab välja konkursi

- ✦ EESTI KEELE ÕPETAJA,
- ✦ INGLISE KEELE ÕPETAJA,
- ✦ KODANIKUÕPETUSE ÕPETAJA,
- ✦ AJALOOÕPETAJA JA
- ✦ SANTEHNILISTE TÖÖDE
KUTSEÕPETAJA

ametikoha täitmiseks
alates 2. septembrist.

Avaldus koos CV-ga esitada
23. augustiks
aadressil
Uuslinna 10, 11415 Tallinn.

Info tel (0) 621 5572.

Tõstamaa Keskool

võtab konkursi alusel tööle

- ✓ POISTE TÖÖÕPETUSE,
- ✓ KEEMIA,
- ✓ AJALOO,
- ✓ MATEMAATIKA
õpetajad ja
- ✓ HUVIJIHI.

Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad esitada
21. augustiks
aadressil
Tõstamaa Keskkooli direktor,
Kalli mnt 13,
Tõstamaa,
88101 Pärnumaa.

Info tel (044) 96 226, 052 61 935;
e-post
toomas_mitt@tostamaa.parnu.ee.

Lähte Ühisgümnaasium

Lähte Ühisgümnaasium

kuulutab välja konkursi õpetajate leidmiseks 2002/03. õppeaastaks:

- ✓ gümnaasiumi EESTI KEELE ja KIRJANDUSE ÕPETAJA,
- ✓ gümnaasiumi MATEMAATIKAÕPETAJA,
- ✓ VENE KEELE ÕPETAJA (osaline koormus),
- ✓ MUUSIKAÕPETAJA (osaline koormus).

KANDIDAATIDELE ESITATAVAD NÕUDED:

- erialane või pedagoogiline kõrgharidus või selle omandamine,
- soovitatav pedagoogilise töö kogemus,
- tahe motiveeritult töötada meeskonnas.

Dokumendid (CV ja avaldus) palume esitada 21.08. aadressil Lähte, 60501 Tartumaa või
faksiga (07) 494 297 või e-postiga yllar.loks@mail.ee.

Lähem info tel 052 23 584 või (07) 494 209.

Pärnu Kutseõppekeskus

võtab alates 1. septembrist tööle

- ✓ ÕPPE- JA KVALITEEDIJUH (õppekorraldus, sisekontroll),
- ✓ TÄISKASVANUTE KOOLITUSE
KOORDINAATORI,
- ✓ TOITLUSTUS-MAJUTUS-
VALDKONNA KOORDINAATORI,
- ✓ MUUSIKAÕPETAJA-HUVIJIHI,
- ✓ EHITUSERIALA
KUTSEÕPETAJA,
- ✓ FÜÜSIKAÕPETAJA
(osaline koormus).

Avaldus koos CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiatega esitada
26. augustiks
aadressil
Pargi 1, Pärnu.

Info igal tööpäeval kl 9–13
tel (044) 27 888.

Loksa Vene Gümnaasium

kuulutab välja konkursi

- ✓ VENE KEELE JA KIRJANDUSE,
- ✓ EESTI KEELE
muukeelses koolis,
- ✓ KEHALISE KASVATUSE,
- ✓ MUUSIKA,
- ✓ POISTE TÖÖÕPETUSE,
- ✓ SAKSA KEELE,
- ✓ MATEMAATIKA-
ARVUTIÕPETUSE
õpetajate

ametikohtade täitmiseks
alates 1. septembrist.

NÕUTAV
• erialane haridus ja
• eesti keele oskus.

Avaldus koos CV ja haridust tõendava dokumendi koopiaga saata
21. augustiks
aadressil
Loksa Vene Gümnaasium,
Posti 27, Loksa, 74805 Harjumaa.

Kontakttelefon (0) 607 5444.

Alavere Põhikool Harjumaal

vajab algavast õppeaastast

- ✓ kehalise kasvatuse õpetajat
(täiskoormus,
võimaldatakse elamispind Kehras),
- ✓ bioloogiaõpetajat
(6 tundi nädalas),
- ✓ poiste tööõpetuse õpetajat
(8 tundi nädalas),
- ✓ arvutiõpetajat (4 tundi nädalas).

Avaldus, elulookirjeldus ja
kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide
koopiad saata
28. augustiks
Alavere Põhikooli direktori nimele.

KOOLI AADRESS:
Kose mnt 6, Alavere sjsk, Anija vald,
74401 Harju maakond.

TÄIENDAV INFO
tel (0) 604 9541 või (0) 604 9540.

Pelguranna Gümnaasium

(vene õppekeelelega)

kuulutab alates 2002/03. õppeaastast
välja konkursi

- ✓ logopeedi (0,25 ametikohta),
- ✓ muusikaõpetaja (eesti keeles),
- ✓ loodusõpetuse õpetaja
(2 tundi, 4. kl, eesti keeles),
- ✓ kunstõpetuse õpetaja
(2.–12. kl, eesti keeles)

ametikohtadele.

NÕUTAV
Avaldus HM-i kehtestatud
kvalifikatsiooninõuetele.

Avaldused koos CV ja haridust tõendava dokumendi koopiaga saata
26. augustiks
aadressil
Pelguranna Gümnaasium,
Tuulemaa 12, 10312 Tallinn.

Tel (0) 662 8173, faks (0) 662 4015,
e-post pelgurannagumn@hotmail.ee.

Tallinna Kuristiku Gümnaasium

vajab KIIRESTI

POISTE TÖÖÕPETUSE ÕPETAJAT

koormusega kuni 30 tundi
nädalas.

INFO TELEFONIDEL
(0) 634 0212; (0) 621 8293.

Pelgulinna Gümnaasium

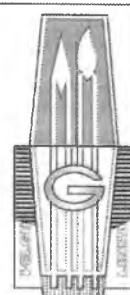
kuulutab välja
konkursi

- ✓ MATEMAATIKA-
ÕPETAJA

vabaneva ametikoha täitmiseks
tööleasumisega 1. septembril.

CV ja avaldus saata
Mulla 7, 10611 Tallinn
hiljemalt 21. augustiks.

Info tel 051 16 265.



Kirjad Londoni lähistelt 2.

Noor bioloog ja kahe lapse ema KERSTI KRISTJAHAN elab Londoni lähisel St Albansi linnas kolmandat aastat. Kersti nõusolekul avaldab Õpetajate Leht väljavõtteid tema erakirjadest, mis räägivad elust Inglismaal. (Algus ÕpL-is nr 28.)

3. märts

Lumesadu tekitab siin täieliku kaose – kui suuri maanteid veel soolatatakse, siis väiksemaid teid ei korista keegi. Kujuta siis ette klaasjaks sõidetud tänavaid ja jäärajasõidu kogemusteta juhte (hea kui nad enne ikka lund on näinud), kes mõõda neid kihutavad, autol suvekummid all. Kellele elu armas, sel soovitatakse kodus istuda.

Inglaste arusaam külmast on üsna omapärane. Inglise ei saa aru mis on –20 või –60 kraadi, tema külmamäär lõpeb sellega et lumi tuli maha, nüüd on külm. Nad arvavad et kui õues on maapind külmunud (st ei saa mängida jalgpalli, kriiketit ega golfi), siis on tsiviliseeritud elu seal võimatu. Minu jaoks on külm siis, kui lumi kriuksub.

Õsiti külmetab veel päris kenasti, Šotimaal olla täna öösel olnud koguni –19° C, meie kandis paar miinuskraadi. Aga loodus on tõesti kevadine – kõikjal õitsevad kollased nartsissid (mis on siinsed rahvuslilled ja mida leidub tõepoolest iga põõsa all), kreegid (või on need mingid muud luuviljalised) jne.

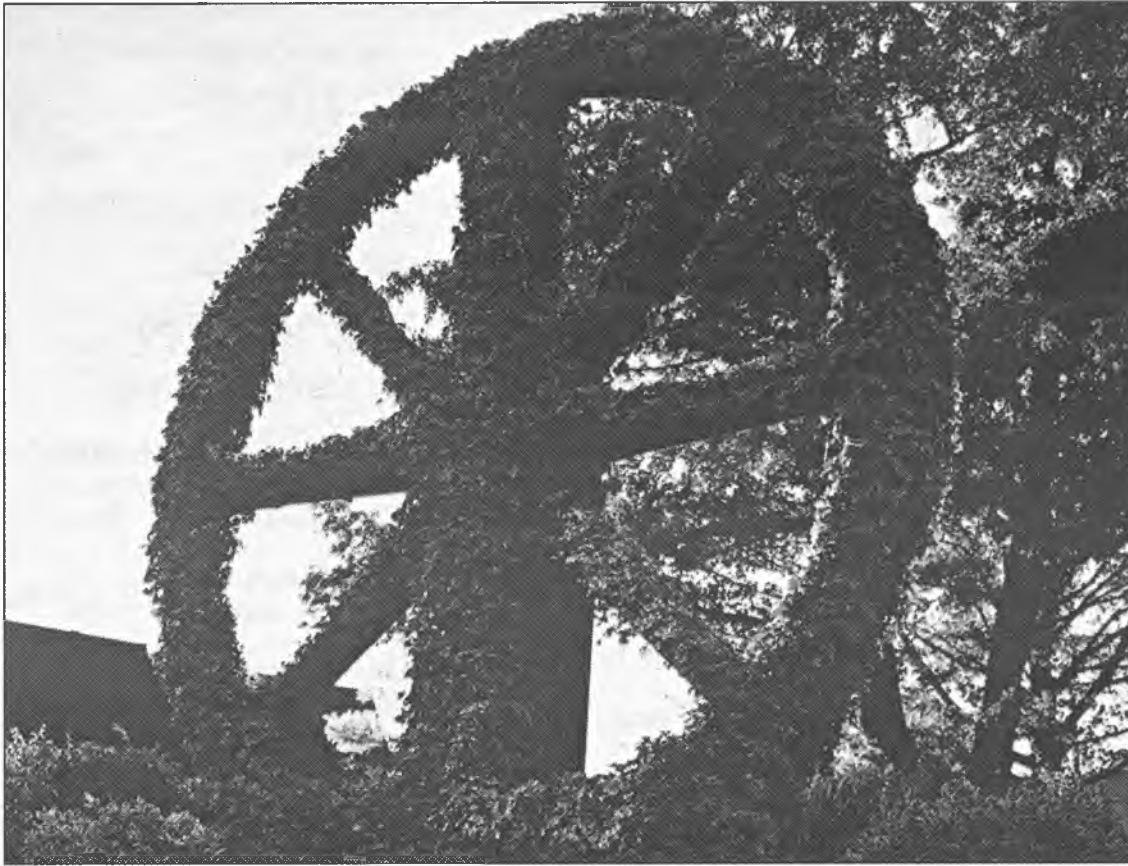
Et tühid hakkavad käima minis, pole siin soojuse indikaator. Näiteks koolitüdrukud lähevad hommikul (väljas härmatis maas) kooli paljaste säärttega ja ega see seelik nüüd nii pikk ka ole...

Inglased on oma riietumisega tõesti imelikud. Väljas kõle külm – niiskus ja tugev tuul võimendab seda – aga keegi riideid selga ei pane. Ootavad lapsi kooli väravas, ise külmast köökus, käed punased ja nina lõriseb peas. Ja mütsi ei kanna keegi, vahel ei panda isegi imikule mütsi pähe! Ma saan paljalt nende vaatamisest peavalu! Ja samas suvel, kui oli väga palav päev, oli üks kohalik laps mänguväljakule saadetud voodriga kummikutes. Ja ära ta neid seal ka ei võtnud, kuigi mänguväljak oli kaetud pehme (loe: inglise) muruga, kus pole ühtegi kivikest, klaasikildudest vms rääkimata. Sellistel kuumadel suvepäevadel on mul alati tunne, et kohalikud on hommikul oma riidekapid pahupidi pööranud, et leida kõige paksemaid teksased ja kõige umbsemad botased.

Rahvast täis mänguväljakul panin esmakordselt tähele, kui erinevalt on riietatud poisid ja tüdrukud. Kui poiste teksapüksid on tavalised, siis tüdrukutel ehitud tikitud lillekeste või litrikes-tega ning alt laienevad, pluusikesed satsidega ja peenemast materjalist. Täitsa leedid kohe! Kõrvarõngad ja puha. Isegi botased on barbilikud. Ja ilmselt on ka tüdrukute ja poiste kasvatus täiesti erinev.

Siinkandis on väga populaarne tätoveerimine. Kui mõni sinisekirjaks maalitud kutt kusagil silma jääb, on minu esimene mõte, et see on küll kolooniast jalga lasknud. Tegelikult on aga tegemist igati ontliku pereisaga.

Kool on kool, seal nad õpivad ikka ka. Naabrinaine imestas, et olin Kaurile ise lugemise-arvutamise selgeks õpetanud. Siin jäetakse see kõik kooli hooleks. Tõsi, seal mängitakse väga palju, palju on käelist tegevust. Kooli viiakse vahel juba 3–4-aastased, siis



Luuderohu jätkub Inglismaal kõikjale. Siin katab see kunsti-teoseks tehtud vana veskiratast Park Mill'is.

Autori foto

on nad n-ö ettevalmistusklassides. Aga koolivormiga ja puha. Kui aga arvad, et su laps tunneb end kodus paremini, võid teda esimestel aastatel kodus ise õpetada.

Kui pere läheb keset kooliaastat puhkusele, saad lapse probleemideta kaasa võtta. Sellist sõjaväelist diktatuuri, nagu meie kooli all mõistame, seal pole. Vähemalt esimestes klassides mitte.

Ei ole ka minitüpsusega kooli minemist. Laps peab kohale jõudma 8.40 ja 8.50 vahel ja kella helisemiseni jooksevad nad õpetaja järelevalve all õues ringi. Kõik täiskasvanud, kes lastele tee peal vastu tulevad, naeratavad neile sõbralikult. Nende arvates on viimane kui rüblük väike ingel.

Mingit austust inglaster koolivormi vastu ei ole. Sellega minnakse pärast kooli mänguväljakule ja kuhu iganes. Reeglina näeb see välja äärmiselt räpane, eriti poistel. Aga mitte mingil juhul katkine või kantud. Kuna riidekaup on siin suhteliselt odav (st kui raha vähe, võid läbi saada väga odavalt, kui viitsid otsida), loetakse kununud või katkise riideeseme kandmist vist laiskuse ja saamatuse tundemärgiks. Aga räpasust mitte, eriti lastel. Vastupidi, see näitab et lapsel on lastud teha, mida tema tahab, lapse elurõõmu ja loovust ei ole piiratud.

Kuigi olen juba peaaegu ära harjunud, et räpane laps on eluterve laps, on ikka vahel imelik. Minu õudusunenägu on see, kui Kaur saab mänguväljakul oma uute sõpradega kokku ja nad mängivad seda mängu, et võtame botased jalast ära ja jookseme lumivalgete sokkidega mööda porist muru... Paljajalu ei joosta, aga sokkides küll!

6. märts

Meil on siin suu- ja sõrataud. Suuremad metsatukad olid ammu suletud, eile pandi kinni ka kõik haljasalad. Laste mänguväljakutel on tabalukud ees. Lisaks siit, et kes julgeb minna, riskib direktiivide see ja see alusel kuni 5000 naela suuruse trahviga. No minu lastel ei ole sõrgu! Ja ühtegi lehma pole ma ka seal kiikumas näinud. Sigade olemasolu olen küll kahtlustanud, kuid pärast pikemat vaatlust on kaht-

lusalune alati tõusnud kahele jalale ja kasutanud verbaalset suhtlusviisi.

Inglismaa laste mänguväljakud on iseenesest äraütlemata mõnusad kohad. Tavaliselt on nad keset rohelist, näiteks pargis (mis meie mõistes on pigem lõputu jalgpallimuru üksikute põlispuudega). Ümber on aed, mis hoiab lapsed sees ja koerad väljas. Kui muidu katab väljakut muru, siis atraktsioonide alt on maa kaetud kas "kummiasfaltiga" (tehtud peenestatud autokummidega) või puukoorepuruga. See ei lase nühitavamaid kohti poriseks muutuda ja pehmendab ka lööki, kui keegi peaks kusagilt alla kukkuma.

Atraktsioone on palju, erinevatele vanustele ja need on "massiivsed" – naljalt lõhkuda ei õnnestu. Igatahes on mänguväljakud kogu aeg väga heas korras. Ja liumäed on kõik rooste-va-
bast terasest või millestki muust seesugusest, need ei roosteta.

Vahest liivakaste võiks rohkem olla. Kesklinnas on üks liivakastiga park, ämbrid-kühvlid on seal olemas, keegi neid ära ei viruta. Kaunil suvepäeval võib seal istumas (mõnulemas) näha ka pintsaklipslasi, mobiil ühes ja tähtsad paberid teises käes. Tegelikult vist ilma lasteta sinna minna ei tohi. Aga kaunil päeval on seal tõeliselt mõnus istuda, kas pingil või suurematele mõeldud kiigel. Või lihtsalt murul pikutada. Ja lapsed teevad, mida tahavad.

Õue värske õhu kätte tuuakse kõik inimesed. Isegi siinsetel n-ö metsaradadel võib tihti näha ratastoole. Ja mänguväljakule viiakse ka vaimse puudega lapsed, kellele siis üritatakse selgeks teha, et päikesepaiste, lilled ja linnud... Igaühe järel käib kasvataja ja agressiivsemad teismelised on rihmapiidi turske meeskasvatataja küljes kinni.

Suvel olid mänguväljakud lapsi täis, aga nii kui sügis tuli, olime meie ainukesed, kes seal veel käisid. Minule on kogu aeg pähe taotud, et lapsed vajavad iga päev värskes õhus olemist, nii palju kui võimalik, iga ilmaga. Aga naabrinaine ütles, et mind peetakse siin pisut imelikuks (odd), veab lapsed iga päev mitmeks tunniks välja! Põhimõtteliselt sai ta asja vajalikkusest aru, ütles aga, et inglased on selleks liiga laisad ja mugavad.

Maksimum, mida nad ette võtavad, on suurem autoga kuhugi huviringi viia ja väiksemaga ise *playgroup*'i minna. Viimane on koht (tavaliselt mõnes kirikus või skaudimajas vms) kuhu tulevad emmed oma väikeste lastega, kes pannakse omavahel mängima, ise juuakse kohvi või teed ja klatšitakse teisi. Siis on noored emmed õnnelikud, ei tunne ennast pärast lapse sündi ühiskonnast äralõigatuna.

Aga nüüd on haljasalad kinni. Lastel jääb värskes õhus olemata ja koerad jäävad pissitamata.

Pühapäeval käisin Londonis teadusmuuseumis. Veterinaaria ajaloo juures oli suur kaunilt raamitud teatis suu- ja sõrataudi kohta. Nii aastast 1876. Kõigil oli hea meel, äratundmisrõõm on see kõige suurem rõõm.

10. märts

Naistepäeva ei mainita siin poole sõnagagi. Emadepäev on märtsi teisel pühapäeval – varem kui meil, aga loodus on siin selleks ajaks täpselt sama kaugele arenenud. Väga oluline oli hiljuti valentinipäev, siin on see armunute püha, mitte mingi sõbrapäev. Nii et ei maksa ikka igaühele kaarti saata.

Nüüd üritatakse nn sõbrapäeva tähistamist ka Eestis kõigile pähe määrida. Tundub, et selle taga on peamiselt kaupmehed. Et inimesed ostaksid jälle kingitusi, lilli jne. Jõuludest ju kaua möödas, kaup seisma jäänud. Kui kallimat pole, osta sõbrale! Mõni sul ikka on. Algsest romantikast (mille sünonüümiks valentinipäev siin on) ei jää nii küll jällegi järele.

Jõulude kõige tähtsam päev näikse olevat 26. detsember – *Boxing Day* –, vanasti anti sel päeval teenijatele kinke. Huvitav, kas nende jõuluvana käib ka jõuluõhtul ja lapsed peavad siis kaks päeva kannatama, kuni tohivad kingid lahti teha?

Kindlad pühad on ka lihavõtted. Siis peavad lapsed õues mööda muru ja põõsaid roomama ning peidetud šokolaadimune otsima. Ja muidugi aastavahetus. Aga ülejäänud on vist pisut liikuvad. Need on pandud esmaspäevale (või esimesele päevale pärast mingeid pühi, nt 2. jaanuarile), et inimestel oleks aeg-ajalt ilus pikk nädala-

vahetus, ja neid nimetatakse üldnimega *Bank Holidays* – st nii suur püha, et pank on ka kinni. Täpsemad (kui nii võib öelda) nimed on neil ka – *May Day Bank Holiday*, *Summer Bank Holiday* jne – ei midagi patriootilist. Ilmselt oleks siinselt kirjust ajaloost raske just need kõige olulisemad sündmused välja valida, nii et need jaotuksid ühtlaselt üle kogu aasta.

Lisaks on siin hulk päevi, mis ei ole küll vabad, aga on inglaste meelest hirmus olulised. Seotud on need heategevusega, ja heategevus on siin riigis väga tähtis. Punase mooni päeval (11. november, Esimese maailmasõja vaherahu mälestuspäev) kogutakse annetusi sõjaveteranidele, vastu saadakse punast mooni kujutav märk, mida iga endast lugupidav inglase kannab paar päeva rinnas. Moon sellepärast, et kui nende kriidikõrgendikud puruks pommitada, vohab seal mõnda aega punane moon.

Pühade ajal keegi riigilippu välja ei riputa. Majadel pole lipuvarda kohta. Kui lipuvarras on, siis keset õue. Vahel on seal riigilipp, vahel Inglise puna-valge (eriti kui kusagil käivad jalgpallivõistlused), vahel jumal teab mis. Ükskord nägin täissuuruses piraadilippu – must, ristatud säärekontide ja pealuuga. Võib-olla tähistati seal vana-vana-vana surma-aastapäeva.

Kui kellelgi on sünnipäev, kuulutatakse seda üle küla. Välisüks on täis kirevaid õhupalle ja kusagil on suur loosung *à la Happy Birthday Dad!*

Jõuluvanaid käivat korstna kaudu. Korstna kaudu käimine on mugavaim võimalus majja pääseda, kui just üksiknaid ei kasutata. Kõigil vanematel majadel on ju kaminad ja kui inimene vähegi raha leiab, laseb ta ka oma uude keskküttega majja kamina panna. Kamin on äraütlemata oluline, mida iganes see nendele ka sümboliseerib. Kui kaminat ei saa, pannakse toanurka selle imitatsioon. Inglise jaoks on kamina kinnimüürimine pühaduseteotus, üks õige inimene ei tee seda iial.

Suu- ja sõrataudiga on siin imelikud lood. Selle asemel et loomi vaktsineerida, saadetakse nad puha tuleriidale. Juba on põletatud üle 100 000 looma ja ega asi sellega piirdu. See haigus ju iseenesest loomi ei tapa, no lonkavad pisut ega taha kaalus juurde võtta, maha lüüakse aga kõik pudulohused.

Kuna sõrataud on eriti nakkav, peaks selge olema, et kui esimene haigusjuht on registreeritud, levib see varem või hiljem üle kogu saare. Rahvastiku tihedus on suur ja inimesed armastavad vabadel päevadel looduses (ja farmide ligiduses) käia. Nad ei suuda ju iialgi loobuda oma meelisharjustest – rebasejahist, golfist, hobuste võiduajamisest, pühapäevastest kriketimängust jne. Viiruse levimise peasüüdlasteks peetakse just poriseid jalgu. Aga mingit vaktsineerimist ei toimu, see oleks vabatahtlik lahkumine riikide nimistust, kelle territooriumil seda pole! Ka ekspordivõimalused kahaneksid. Parem juba kõik tuleriidale saata! Pole looma, pole probleemi.

Inimeste liikumist hakatakse piirama alles kaks nädalat pärast haiguse avastamist, kui see on juba levinud üle saare. Ja tihti on tagajärg see, et haljasala ühe poole peal mängitakse jalgpalli edasi (suured sead), aga teise poole peal olev laste (põrsaste) mänguväljak on tabalukuga kinni pandud. Osa golfiväljakuid keeldub ka ennast sulgemast – neil ju väljakul olemiseks eririetus ja -jalanõud, pori nendega edasi ei kantavat. Nagu alati, kannatavad kõige rohkem vaesemad ja väikesemad. Ja täiesti asjatult, sest seda laadi aktsioonideks on juba lootusetult hilja.

(Järgneb.)